

COLOCVII

DESPRE ȘCOALĂ, FAMILIE ȘI SOCIETATE

ANUL III

12 (30)

decembrie

1968

lei 3

CINTEC PENTRU UNIRE

de VIOREL MĂRGINEANU

DIN CUPRINS

- ALBA IULIA
- PREMERGĂTORI AI UNIRII
- 30 DECEMBRIE
- SOLUL UNUI VIS MILENAR
- O LECȚIE DE MORALĂ
- O MATERIE CARE NU E CUPRINSĂ ÎN PROGRAMĂ
- LITERATURA ÎN SPRIJINUL FORMĂRII OMULUI
- IUBIRILE FIULUI TĂU
- PSIHOLOGUL ȘCOLAR
- DE VORBĂ CU SCRITORUL FRANCEZ ROGER IKOR DESPRE PĂRINȚI ȘI COPII

ALBA IULIA

Oraș vechi, din vremea romană, construit pe și mai vechi temelii dacice, cu temple, pavaje, apeducte, băi, așezat la o răscruce de drumuri, punct strategic important, ceea ce a făcut să fie de mai multe ori capitala Transilvaniei, Alba Iulia a fost martora celor mai mari — (unele, luminoase, altele, tragice și cutremurătoare) — evenimente din istoria românilor.

Mai întâi e stringerea sub sceptrul unei unice organizații statale a poporului de pe ambele versante ale Carpaților și a pământului locuit de el. La 1 noiembrie 1599, Mihai Viteazul își face intrarea triumfală în cetatea de scaun a principilor Transilvaniei și proclamă unirea acestei provincii cu Țara Românească. La 10 iunie 1600 dieta Transilvaniei pune jurământ de supunere domnului român. Fapta lui Mihai se va scrie pentru totdeauna în cugetul și simțirea românilor ca un act de integrare a poporului nostru în vechile sale drepturi de a fi stăpîn pe pământul său și va rămîne în secolele următoare idealul politic cel mai alt.

Tot de aici, în 1648, e dat spre știința românilor, de către un mitropolit vădat, pe nume Simion Ștefan, un alt edict al unității, de astă dată să de ordin cultural. El statornicește principiul unității limbii literare românești, care trebuie să evite termenii cu arie de circulație limitată, încă limba scrisă cată să fie una și înțeleasă de toți din toate „țările“, apoi principiul necesității de a împrumuta din limbile de cultură o dată noțiunea nouă cuvîntul care o exprimă.

Cetatea de azi, zidită în secolul al XVIII-lea, cînd Transilvania trece sub stăpînirea austriacă, a fost martora martiriului cutremurător al

lui Horia, Cloșca și Crișan, întemnițați în celulele construite deasupra porții de intrare. Primii doi au fost trași pe roată în ziua de 28 februarie 1784, pe locul numit „Dealul Furcilor“, din porunca unui împărat mincinos.

Tot aici a fost întemnițat Avram Iancu, eroul revoluției din 1848, înșelat și el și trădat de curtea imperială din Viena.

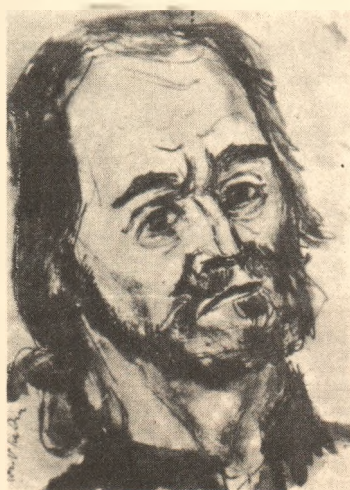
În urma primului mare cataclism mondial din secolul nostru, războiul din 1914—1918, imperiul habsburgic s-a prăbușit, iar națiunile țarobite și-au proclamat dreptul la autodeterminare.

La 1 decembrie 1918 românii din toate părțile vechii Dacii transcarpatice își țin la Alba Iulia marea lor adunare națională. Ei decretează aici unirea Transilvaniei cu România, reintegrarea unei părți de țară în țara de care a fost despărțită în urma unor vicisitudini istorice milenare.

De atunci numele vechii cetăți e asociat în conștiința publică marelui act al Unirii și Alba Iulia a însemnat și va însemna pentru toate generațiile, cît va fi poporul românesc: *1 decembrie 1918*.

De atunci numele cetății, din care pornesc ca dintr-un nucleu luminos razele drumurilor spre cele patru puncte cardinale ale Transilvaniei, evocă un moment crucial, o dată unică din istoria dramatică a poporului nostru. Un eveniment încărcat de strălucirea pe care i-o dă triumful unei aspirații milenare, la temelia căreia se găsesc, în veacuri, martirii și eroii noștri, sufletul întregului popor. În fața lor, își apleacă fruntea conducătorii statului și ai partidului, întreaga țară.

Emil GIURGIUCA

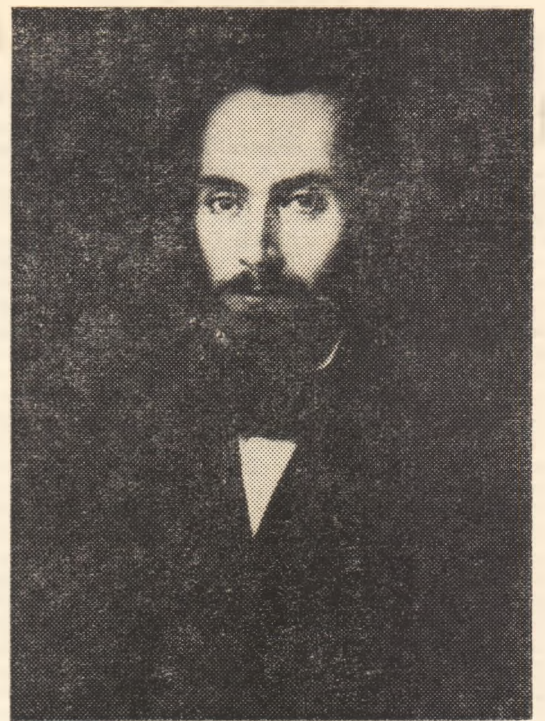
HORIA, CLOȘCA ȘI CRIȘAN

desene de ION VLASIU

„România noastră va exista deci“

NICOLAE BĂLCESCU

PREMERGĂTORI AI UNIRII

Năzuința spre unirea tuturor românilor într-un stat liber, independent și suveran, năzuință careia îi dăduseră glas Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce, Dimitrie Cantemir, Nicolae Olahus — pe plan ideologic — Mihai Vi-teazul — pe plan politic — devine tot mai accentuată în secolul al XIX-lea, când se constituie națiunea română.

Referindu-se la Unire, gânditorii progresiști ai acestui secol aveau în vedere mai întâi pe cea a Moldovei cu Țara Românească, apoi unirea deplină, Unirea cea mare. Sînt interesante, valoroase prin conținutul lor avansat, prin ținuta teoretică, argumentele aduse de gânditorii noștri pentru a demonstra necesitatea și importanța unirii.

Procesul dezvoltării istorice, arătau gânditorii progresiști, include ca un moment de însemnătate cardinală crearea statelor naționale. Așa încît, sublinia Nicolae Bălcescu, „este evident pentru toți cei care înțeleg ce înseamnă progres și dezvoltare istorică că revoluția care va veni nu se va mărgini la a fi o revoluție democratică și socială, ci că, potrivit actualelor tendințe ale ideilor în toată Europa, și mai ales printre români, ea se va face într-una din unitățile naționale”. Iată de ce, spunea, la rîndul său, George Barițiu, „unirea națională este frumoasa deviză ce răsună din toate părțile și deșteaptă duhurile cu putere multă”.

Românii trebuie să se unească într-un singur stat, deoarece ei constituie o națiune încheată — accentuau cu drept cuvînt gânditorii înaintați. Națiunea era definită, în primul rînd, prin comunitatea de limbă. În acest sens, Simion Bărnuțiu a scris că limba vorbită de românii din Moldova, Țara Românească și Transilvania „e atît de pe o potrivă, cît nici se poate zice că ar fi împărțită în dialecte, ci e numai una și aceeași, care îi leagă pe toți aceștia cu o legătură dulce frățească și îi unește într-o familie, care totdeauna cu fală nobilă s-au numit pe sine romană”. Concluzia: patria română este — după expresia lui Mihail Kogălniceanu — „toată acea întindere de loc unde se vorbește românește”, iar istoria națională — „istoria Moldaviei, a Valahiei și a fraților din Transilvania”.

Pledoaria în favoarea Unirii era întemeiată, de asemenea, pe ideea originii comune a românilor, a armoniei teritoriului românesc, a legăturilor strîne dintre părțile constitutive ale acestuia. Într-o formulare de sinteză, Cezar Bolliac arată că unirea românilor într-un singur stat a „fost sentimentul național în toate părțile României de cînd istoria a început a ne spune cîte ceva

despre Dacia. Sentiment la cei vechi lăcuitoari ai ei din natură chiar și adoptat de coloniile romane, de la cele dintîi pînă la cele din urmă, cu întreite titluri: *Natura țării*, *Omogenitatea* și *Omoni-midă*. Toate acestea erau realități care impuneau Unirea, pentru că — spunea Vincențiu Babeș — „după legile naturii părțile unei națiuni au dreptul să se unească”. Necesitatea Unirii era argumentată și prin ideea folosirii statului unitar ca pîrghie pentru asigurarea propășirii naționale. Unirea este trebuincioasă, scria Simion Bărnuțiu, „pentru că națiunea română fără de dînsa nu și-ar putea apăra viața și libertatea contra nemicilor interni și externi, nu și-ar putea recîștiga libertatea și drepturile pierdute, nici s-ar putea regenera; aceste scopuri se pot ajunge numai prin una concentrare de puteri care este rezultatul unirii”. Tot astfel, George Barițiu observa că „tăria și puterea unui popor, baza sa, politica sa de cum-pănire, nădejile sale, prezentul și viitorul său zac în unirea națională”.

Dar pentru ca statul unit să fie cu adevărat puternic, el trebuie să realizeze reforme democratice, să ia măsuri economice și politice, întrucît — spunea cu temei Ion Codru-Drăgușanu — „adevărata națiune e numai acolo unde poporul e bine reprezentat prin guvernul său, e acolo unde toate sîntirile, toate puterile și toate lucrările țintează spre unul și același scop, vază și reputațiunea, respectul și gloria poporului în afară, bunăstarea și mulțumirea fiecărei clase, fiecărui individ în întru”. În consecință — arătau gânditorii progresiști — trebuie să se facă totul pentru dezvoltarea armonioasă a economiei (agricultură, industrie, comerț), pentru asigurarea drepturilor politice fiecărui cetățean al statului național român. Aceasta însemna — atrăgea atenția Simion Bărnuțiu — ca să fie tratate „și minoritățile ca membri ai corpului național”. Se relevă aici o frumoasă tradiție a gândirii progresiste românești, anume aceea a împletirii organice dintre ideea de libertate națională și cea a respingerii energice a șovinismului.

O idee extrem de importantă în legătură cu Unirea se referea la necesitatea eforturilor conjugate ale românilor din Principatele Unite și ale celor din Transilvania, în sensul întăririi statului național creat în 1859 și al păstrării ființei naționale a românilor transilvăneni, eforturi absolut indispensabile pentru — cum scria B.P. Hasdeu — „unirea cea mare, de realizat de acum, înainte între toate pîraiele ce trebuie să se reverse în oceanul românesc; între toate pietricelele cite

sînt necesare pentru a reconstitui anticul mozaic: Dacia lui Traian”. Trebuia, deci, întărită, „unirea în cuget și simțiri”, care să pregătească unirea efectivă, deoarece — remarcă Timotei Cipariu — „națiunea română a venit la cunoștința pozițiunii care i se cuvine între națiunile Europei și ea va face toți pașii cuveniți pentru a ocupa această pozițiune cu demnitate”.

De aici deriva și însemnătatea educației în spiritul patriotismului și umanismului, temă careia Iosif Vulcan îi acordă o atenție specială în revista „Familia”.

La pregătirea ideologică a Unirii și-au adus contribuția prețioasă și gânditorii marxiști de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul celui de al XX-lea. Ei legau rezolvarea problemei naționale de soluționarea chestiunilor sociale, continuînd și dezvoltînd astfel ideile gânditorilor progresiști care preconizau înfăptuirea statului național ca stat democrat. „Voim Dacia — se scria în revista «Dacia Viitoare», editată de socialiștii români la Paris în 1883 — dar nu Dacia cămătarului, Dacia proprietarului”; este, deci, necesar ca, prin unire, să se creeze condițiile favorabile pentru progresul social, pentru adevărata libertate și frăție.

Socialiștii abordau și problema modalităților de luptă pentru unire, pronunțîndu-se pentru o acțiune hotărîtă, revoluționară, „ca pe vremea lui Horia și ca pe vremea lui Avram Iancu”, pentru cîștigarea libertății politice și economice a poporului român.

Într-o viziune largă, pledează convingător pentru Unire C. Dobrogeanu-Gherea, care arăta că „o țară ca un organism social trebuie să se dezvolte ca un organism întreg”, deoarece, împărțită, „dezvoltarea sa devine anormală și nesănătoasă în cel mai înalt grad”. De pe o poziție marxistă, socialistul nostru accentua însemnătatea „liberării națiunilor mici de sub jugul celor puternice” și rolul mișcării muncitorești „pentru întregirea țării noastre”.

Ideile despre Unire s-au transformat în împrejurările concret-istorice ale anului 1918 într-o puternică forță materială. Gîndul Unirii a înălțat spiritele, a dinamizat energiile, a însuflețit mîile de oameni adunați la Alba Iulia în neuitata zi de 1 decembrie 1918, glasurile lor — ca și cele ale înaintașilor strînși la Blaj în 1848 — rostind răsplat: „Noi vrem să ne unim cu Țara!”

Dr. Radu PANTAZI

Secretar științific al Institutului de Filozofie al Academiei

30 DECEMBRIE

Una această, la 30 Decembrie, se împlinesc 21 de ani de la proclamarea Republicii în România, moment care deschide o nouă epocă în istoria patriei noastre. Dacă de pe culmile progresului material și spiritual pe care această aniversare ne găsește, aruncăm o privire retrospectivă, avem imaginea unor trepte mereu ascendente, fiindcă 21 de ani înseamnă de fapt 21 de ani de victorii raportate de poporul României Socialiste sub conducerea Partidului Comunist. Privind însă și mai adânc în istorie vedem că actul de la 30 Decembrie — abolirea monarhiei — constituie un rezultat, o încununare, o victorie a unei lupte îndelungate dusă de poporul român pentru libertate, democrație și progres social. Încă acum 100 de ani, Nicolae Bălcescu a militat pentru introducerea în programul revoluției de la 1848, ca un punct al acestui program, adoptarea ca formă de stat a *Republicii Democratice* „în care — scria marele patriot — oamenii adunați îngrijesc singuri de soarta lor, fără a-și pune stăpîni pe cap, avînd în lucrarea lor drept regulă dreptatea și drept țintă, frăția.” Dar înfrîngerea revoluției de la 1848, condițiile istorice și sociale ulterioare în care a evoluat România, au împiedicat împlinirea acestui deziderat. Mai mult, în 1866, vîrfurile moșierimii și burgheziei aduc la cîrma țării dinastia de Hohenzollern, străină celor mai elementare aspirații naționale, instituție care a promovat doar interesele claselor exploatoare, contribuind la aservirea României scopurilor de jaf ale marilor puteri imperialiste. Iată de ce abolirea monarhiei a devenit unul din idealurile pentru care a luptat clasa muncitoare, sub conducerea Partidului Comunist Român, în prima jumătate a secolului XX. O etapă importantă a acestei lupte o constituie Insurecția armată din 23 August 1944, victorie importantă a poporului României contemporane, care a deschis larg țării noastre calea spre realizarea unui progres social real și a unei depline independențe naționale. În anii următori, Partidul Comunist a condus masele populare în mari bătălii de clasă prin care s-au întărit pozițiile clasei muncitoare, alianța cu țărănimii muncitoare și intelectualitatea înaintată. La sfîrșitul anului 1947, eliminarea neconcordanței dintre conținutul progresist al puterii

politice și forma învechită de organizare a statului — monarhia, devenise o necesitate obiectivă, fapt pentru care la 30 decembrie, regele este nevoit să abdice. Acest moment a marcat încheierea procesului de cucerire a puterii politice din România de către poporul muncitor, condiție necesară pentru dezvoltarea și înflorirea viitoare a patriei noastre.

Succesele cu care România Socialistă de astăzi se prezintă în fața întregii lumi sînt edificatoare și ele constituie o mîndrie legitimă pentru fiecare dintre noi. Dintr-o țară importatoare de mașini-unelte, am ajuns o țară exportatoare de mașini și utilaj petrolier și obținem medalia de aur în producția de tractoare. Față de anul 1938 — anul prosperității maxime a României antebelice — producem azi de 18 ori mai multă energie electrică, element primordial al unei industrii moderne dezvoltate. În 1970, ca să dăm încă un exemplu, cele mai înapoiate județe din trecut — Bacău, Olt și Dolj — vor da fiecare în parte, o producție globală industrială egală cu a României anului 1938.

Aceste realizări de seamă s-au răsfrînt pozitiv și în dezvoltarea învățămîntului din țara noastră, în continuarea sa perfecționare. Directivele Comitetului Central al Partidului, prevederile noii Legi a învățămîntului, creează noi condiții pentru dezvoltarea în continuare a școlii noastre la nivelul celor mai ridicate exigențe. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, Președintele Consiliului de Stat, în cuvîntarea ținută cu ocazia deschiderii anului universitar 1968/1969 — a subliniat: „Avem un tineret minunat, profund devotat politicii partidului, cauzei socialismului, dornic să-și consacre elanul tineresc, întreaga energie, înfloririi României Socialiste, pregătirii sale ca drept continuator al luptei poporului pentru progres și civilizație”. Sînt sentimente pe care le împărtășim toți lucrătorii din învățămînt, alături de întregul nostru popor, acum în pragul sărbătoririi celei de a 21 aniversări a proclamării Republicii. Sînt sentimente care ne dau un nou imbold în strădaniile noastre viitoare.

Tudor GHERMAN

ANUL INTERNAȚIONAL AL DREPTURILOR OMULUI

Pentru a marca și conferi un caracter deosebit aniversării a douăzeci de ani de la adoptarea Declarației universale a drepturilor omului (10 decembrie 1948), Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a proclamat anul 1968 „An internațional al drepturilor omului”.

În programul destinat să sublinieze importanța acestei aniversări s-au prevăzut diferite manifestări ale O.N.U. și instituțiilor specializate: conferințe și publicații, o ședință specială a Adunării Generale, decernarea unor premii persoanelor care au adus contribuții excepționale la progresul și la protecția drepturilor omului. Statele au fost invitate să-și intensifice eforturile în domeniul legislației și al învățămîntului, care să asigure respectul general al drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. În sfîrșit, la Teheran, în primăvara acestui an, a avut loc o conferință internațională a drepturilor omului, la care a participat covârșitoarea majoritate a statelor lumii, printre care și România, și care a subliniat din nou, cu tărie, semnificația realizării drepturilor fundamentale ale omului pentru cauza păcii, progresului social și înțelegerii între popoare.

Anul internațional al drepturilor omului constituie astfel un prilej de a face un bilanț al celor realizate în acest domeniu, pe de o parte, și de a evalua perspectivele de viitor, pe de alta, preconizînd măsurile ce trebuie luate ca să se pună capăt încălcărilor, cum se mai întîmplă în unele părți ale lumii.

Examinînd activitatea Organizației Națiunilor Unite, care are, printre scopurile ei principale: încurajarea respectului universal al drepturilor omului, ca și a unora dintre instituțiile specializate, constatăm preocuparea permanentă de a se adopta noi și noi documente internaționale în acest domeniu. Astfel, în cele două decenii care s-au scurs de la adoptarea declarației universale a drepturilor omului, au fost elaborate — și menționăm numai pe cele mai însemnate — 34 convenții și declarații, dintre care unele cu caracter general, altele referitoare la diverse domenii, ca: dreptul popoarelor de a-și hotărî singure soarta, prevenirea discriminărilor, genocidul, sclavia, libertatea de asociere, drepturile politice ale femeilor, căsătoria și familia, drepturile copilului și tineretului, dreptul la cultură.

Desigur, nu e cazul aici să analizăm aceste documente. Dar nu am putea să nu indicăm, cu titlu de exemplu, cele două pacte — unul privind drepturile economice, sociale și culturale, altul, drepturile civile și politice (adoptate în 1967, după o lungă perioadă de elaborare), Declarația cu privire la acordarea independenței țărilor și popoarelor coloniale (1960), Declarația cu privire la eliminarea oricăror forme de discriminare rasială (1963), Convenția împotriva discriminărilor în învățămînt (UNESCO, 1960), Convenția asupra drepturilor politice ale femeilor (1952), Declarația asupra drepturilor copiilor (1959), Declarația asupra principiilor cooperării culturale internaționale (UNESCO, 1966).

Cu toate aceste rezultate pozitive ale cooperării internaționale în vederea asigurării respectului demnității și persoanei umane, fără nici un fel de discriminare și restricții, în diverse regiuni ale globului, și îndeosebi pe continentul african, continuă să se manifeste — atingînd, ca în Rhodezia sau Africa de Sud, proporții monstruoase — politici, practici și atitudini în totală contradicție cu progresul social și cultural, de dispreț pentru cele mai elementare drepturi și libertăți umane, cele mai flagrante fiind colonialismul și rasismul.

În realizarea acestui principiu (omul să fie pretutindeni respectat, drepturile lui fundamentale să fie garantate și îndeplinite) un rol primordial revine educației, învățămîntului în general, de care să beneficieze toți membrii societății.

Este firesc de aceea ca în documentele internaționale să se accentueze valoarea educației, pentru a elimina din conștiința oamenilor prejudecăți și mentalități străine civilizației și culturii contemporane, care se hrănesc din concepțiile nocive și antiștiințifice ale „inferiorității” unor popoare sau oameni, în raport cu rasa, naționalitatea sau sexul.

Astfel, Declarația Universală a Drepturilor Omului arată că educația trebuie să fie accesibilă tuturor și să promoveze înțelegerea, toleranța și prietenia între toate națiunile și grupurile rasiale. Dezvoltînd această idee, în pactul privitor la drepturile economice, sociale și culturale se precizează că statele-părți recunosc dreptul fiecăruia la educație și convin că educația să fie îndreptată spre deplina dezvoltare a personalității umane și a simțămîntului demnității sale, să întărească respectul pentru drepturile și libertățile fundamentale ale omului, să promoveze înțelegerea, toleranța și prietenia între toate națiunile și toate grupurile rasiale și etnice.

Același scop al educației este pus în lumină în convenția împotriva discriminărilor în învățămînt, adoptată de UNESCO în 1960. Convenția impune statelor-părți obligația de a îndeplini o deplină egalitate în domeniul învățămîntului, care să fie accesibil tuturor, ca înlăturarea oricăror discriminări, excluderi, eliminări sau preferințe bazate pe rasă, culoare, sex, limbă ori origine națională.

În România, întreaga operă de desăvîrșire a construcției socialismului, sub conducerea înțeleaptă și clarvăzătoare a partidului, are un caracter profund umanist. După cum a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu: „Noi construim socialismul pentru om, în centrul întregii politici este omul și atunci omului trebuie să-i creăm toate condițiile ca într-adevăr să se bucure din plin de binefacerile socialismului”. De aceea, în țara noastră, ansamblul măsurilor ce se iau neconținut pentru dezvoltarea economică și culturală asigură baza obiectivă a largilor drepturi și libertăți democratice consacrate în constituție și ocrotite prin întreaga legislație, prin sistemul administrativ și judiciar al statului. Continua dezvoltare și adîncire a democrației socialiste — și menționăm ca noi pași importanți în această direcție legea Consiliilor populare, crearea Frontului Unității Socialiste și a consiliilor diferitelor naționalități — asigură participarea tot mai largă a oamenilor muncii, indiferent de naționalitate, la fîurirea vieții noi, folosirea egală și tot mai deplină a instituțiilor socialismului, în serviciul omului.

Învățămîntul, prin forma lui de organizare, prin gratuitatea sa, deschide tuturor porțile spre însușirea celor mai înalte cuceriri ale științei și tehnicii, spre atingerea unui înalt nivel spiritual, condiție a realizării depline a dezvoltării și înfloririi multilaterale a personalității umane, a unei multiple valorificări a capacităților fiecăruia.

Umanismul socialist — forma superioară a realizării efective și plene a drepturilor omului — călăuzește și contribuie României la cooperarea internațională pentru promovarea drepturilor și libertăților fundamentale. Este semnificativ pentru preocuparea constantă a statului nostru față de educația tineretului generații faptul că România a luat inițiativa, concretizată în declarații și acțiuni ale O.N.U. și ale unor instituții specializate, de promovare pe scară internațională a educării tineretului în spiritul ideilor păcii, respectului reciproc și înțelegerii între popoare.

Poporul român, pentru prima oară în decursul istoriei sale zbuciumate, devenit cu adevărat stăpîn pe destinele lui, înscrie, în anul internațional al drepturilor omului, noi realizări și însemnate progrese în fîurirea unor condiții optime pentru manifestarea liberă și creatoare a personalității umane, pentru îndeplinirea deplină și pentru toți a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Dr. docent Alexandru BOLINTINEANU

Oamenii nu pot avea două patrii, cum nu pot avea două mame. Gîndul acesta îl chinuie acum pe aviatorul Aurel Vlaicu, amestecat cu avionul său printre zborurile înalte ale păsărilor călătoare. Decolase pe la orele 15 de pe Cîmpia Cotrocenilor din București, unde de cităva vreme lucra zi și noapte, pentru împlinirea visului său și propășirea științei românești. După vreo jumătate de oră aterizează la 13 km de Ploiești ca să-și alimenteze avionul cu benzină și apoi repede și-a reluat zborul spre Carpați. În zare spinările neregulate ale munților păreau un fierăstrău imens, înfipt în trupul vechii Dacii. „Munții ăștia ne taie țara în două, și-au pierdut rostul lor firesc din bătrîni, de la începuturile lumii, cînd constituiau sîra spinării în țara strămoșilor noștri. Și acum ei ar trebui s-o uncească. Dar ce știe muntele? Muntele-i piatră seacă. Omul e dator să-l treacă să-i dea o semnificație acestei treceri și să-i reinvie rosturile de demult. Noi, cei din Transilvania, sîntem copiii nimănu. Copii orfani, cu mamă vitregă, înbătrînită și hapsînă ca baba din poveste. Împăratul e ramolit și surd la toate durerile noastre“.

De multă vreme, pentru Aurel Vlaicu Transilvania părea o imensă pasăre cu aripile rînite, obosite în zbateri zadarnice, încărcate de pulberile istoriei, de dări și de biruri, de un vis îndurerat, istovit în lacrimi. „Sînt lacrimile noastre, ale romînilor, ale ungurilor și sașilor săraci pe care ne unește aceeași jale și aceeași năzuință. Ne trebuie aripi — le spunea el adeseori prietenilor Caragiale, Iosif, Goga și atîția alții. Aripi la suflet, și aceasta nu se poate face decît prin înariparea inteligenței tuturor. Cîți Ioni, cîți Ianosi, cîți Hanși n-or fi dispărut în umbră cu străfulgerările genului în ochii cu care erau îndemnați a se privi cu dușmănie, fără nici un motiv. Eu vreau să-i pun aripi, aripi de oțel, strînse din inteligența tuturor acelora ce muncesc pe aceste meleaguri, și s-o fac să zboare ca vulturul, să ne aducă la un loc cu Țara-mumă“.

De ani și ani, de decenii și secole fiii aceleiași mame au năzuit să se revadă odată și odată împreună. Au visat în cîntec, au încercat cu fapta, dar totul era potrivit. I-au viscolit vînturile istoriei, dar nimeni nu i-a putut smulge din rădăcina lor daco-romană. Visul acesta pe care l-au împlinit mai întîi 15 veacuri fu împlinit de Mihai Viteazul, cel ce unind pe toți românii într-un tot, restatornici Dacia Veche, făcu o nație mare, demnă de a fi recunoscută de alte nații, demnă de a se apăra și în stare de a se civiliza. Domnul s-a prăbușit pe Cîmpia Turzii, pentru că n-a putut accepta să se așeze pe un scaun ocărit și să domnească peste o nație roabă. Erau gînduri pe care le auzise scara, la Bințiști, din gura tatălui său, căruia îi plăcea să citească povești cu haiduci și cărji cu viața lui Mihai Viteazul.

Acum, feciorul lui Badea Dumitră din Bințiștii de pe Mureș, care se mîndrea și el ca toți românii cu eroul acesta ce „s-a luptat ca un leu pentru pricina cea sfîntă a dezrobirii și a slobozeniei lor“, încerca o unire simbolică prin puterea minții și a științei sale ingineresti. Nici nu se ridicase bine de la pămînt și în urma lui s-a și iscat cîntecul: „Vlaicu, fecior de țaran/ Și-a făcut aeroplan/ Să treacă cu el Carpații/ Să dea mina cu toți frații“.

Vlaicu era încă tînar. Înalț, chipeș, bine făcut. Purta o mustăcioară neagră, bine îngrijită și avea ochii ageri, parcă de vultur. Avea 31 de ani și de numele lui se știa în toată lumea civilizată. Ajunsesse unul din pionierii aviației mondiale. Pe unde umblase, lăsase o amintire de neșters: la liceul reformat din Orăștie, la Sibiu, unde visa un perpetuum mobile, la Universitatea din Budapesta, unde avea gata planurile aeroplanului său, la München, între camarazii săi marinari, din timpul armatei de la Pola, între scriitorii și muncitorii de la Arsenalul Armatei din capitala Țării Românești.

Inventase și construisse cîteva mașini de zburat, gîndaci — cum le zicea el, care purtau numele: Vlaicu I, Vlaicu II — avioane mono-plane — avînd forma de săgeată a corpului, aripi cu profil variabil care în zbor lua o formă aproape de cea optimă, și proiectase și Vlaicu III, primul avion de construcție metalică din lume. Adeseori glumea cînd le vedea scrise așa în ziare: „Parcă aș fi împărat, ori rege, ori papă, cî numai după numele lor se lpuă asemenea cifre romane“. Detesta capetele încoronate și nu se purta cu ele cu mînuși. Pe regele României l-a infuriat aprig cînd, în loc să-i spună „Majestatea voastră“, l-a tratat familial cu

SOLUL UNUI VIS MILENAR

„Domnule Carol“. Și totuși, acum își zise pentru sine: „Ca să nu mai fim sclavii nimănu, trebuie să ajungem împărați ai științei, să ne facem respectați“. Respectul de care vorbea, el îl cucerise un numai pentru sine, ci și pentru neamul său. Zburase cu diversele tipuri de avioane construite de el pe pășunea Berceana de lîngă Bințiști, pe Dealul Mic la Orăștie, pe Cîmpia Libertății, la Blaj, apoi la Sibiu, la Cotroceni, la Brașov, la Hașeg, la Iași, și în alte țări: la Aspern, la Viena unde se încercase de o bine meritată glorie. Obținuse, în iunie 1912, premiul I, pentru aruncarea la țintă a unui proiectil și premiul II, pentru aterizare la punct fix. Era vremea pionieratului aviației și el se clasase nu o dată printre numele cele mai cunoscute din Europa.

Mulți bogătași străini au vrut să-i cumpere cu bani grei invențiile. Și de bani era nevoie și pentru el, dar mai ales pentru cei de acasă, care ajunseseră din pricina lui la sapă de lemn — cum se zice.

„Invențiile mele-s sufletul meu și sufletul nu se vinde; el aparține poporului din care te-ai născut. Și-apoi, mă mir cum nu și-au dat pînă acum seama domnii ăștia că noi n-am avut și nu avem suflet de vânzare. Pentru mine eu nu vreau nimic. Vreau însă pentru neamul meu de ciobani și de țărani ceea ce merită, ceea ce e al lui“. La gîndul ăsta, Vlaicu își aminti cu mihnire, de apostrofele pe care colegii de la Orăștie, fiii de bogătași, i le zvrileau pe franțuzește în obraz: „Sang de berger!“ Asta îl propoș de obîrșia lui umilă. Dar de obîrșia asta el nu s-a dezis niciodată. Dîmpotrivă, se mîndrea cu ea. Cite un pui de grof care îl umilea și se fălea cu blazoanele lui nobiliare, obținute doar de cîteva generații, el îi răspundea în glumă: „Îești cam novice, altefă, în ale nobilimii. Noblețea mea e mult mai de demult, de peste 18 veacuri, așa că mai ușor cu ciobănia, că, uită, îți atîrnă traista sub frac“.

Avionul plutește lin, ca o stranie și uriașă pasăre antediluviană. Jos, pe cîmp, au ieșit țărani cu plugurile la arat. Alții scot cartofii, ori culg porumbul. O mulțime de copii păzesc vitele pe miriști și pe șanțurile cu iarbă grasă de la maginea șoselei. Vlaicu îi privește cu simpatie, dar gîndul îi rămîne mai departe în amintiri. Curios cum îl năpădese aducerile-aminte! Niciodată nu și-a amintit de atitea

bucurii din viața lui. „Ce-o fi însemnînd, oare, gustul ăsta de recapitulare?“ — se întrebă el, simțînd parcă o săgeată în inimă. Pe pelicula gîndului îi răsări dintr-odată imaginea celebrului zbor de pe Dealul Mic de la Orăștie. „Pe-un picior de plai“, cum ar fi zis balada, stătea un cioban bătrîn ca un simbol. În jur, o pădure imensă de oameni, peste 15.000; țărani de la Bințiști vreo 500, țărani din toate satele de prin împrejurimi, cu splendidele lor costume naționale, intelectuali de toate rangurile, meseriași de tot felul, români, unguri, germani, evrei, fețe înalte bisericesti și, parcă, cîteva vîlăstare ale familiei imperiale. Era într-o zi frumoasă de august, cam pe la vecernie. Cînd ceasul a arătat orele 6, Vlaicu, ajutat de fratele său Ion și de camarazii săi din Bințiști, scoate avionul din hangar și se pregătește de decolare. Un murmur prelung... Mulțimea se leagănă ca valurile mării. Avionul se ridică în văzduh. Vuietul mulțimii amuțește.

Vlaicu se ridică din ce în ce mai sus, trecu în cercuri elegante pe deasupra privitorilor, salutîndu-i cu mina și mulțumînd pentru urale. Avionul nu se mai vedea. Mulțimea privea pierdută în golul fără fund al cerului. Plana acuma deasupra orașului anilor de liceu și se îndrepta spre satul copilăriei sale, ca un omagiu. După vreo 40 de minute se zări din nou în văzduh. Mai întîi cu un punct fix, apoi mișcător și din ce în ce mai mare, pînă se văzu bine și chipul omului de la carlingă, chipul lui care rămăsese pînă acuma neschimbat. Ateriză ușor, ca un fulg. Toată lumea se aștepta să-l vadă îndreptîndu-se spre persoanele oficiale. Dar nu. El își făcu drum prin mulțimea care aclama, pînă la locul unde îl aștepta mama sa și femeile din Bințiști. O îmbrățișă și îi zise cu glasul tremurînd de emoție: „Mamă dragă, am zburat peste șura noastră“. Mama Ana izbucni în plîns, plîngeau cu ea la vorbele lui oameni din jur: un plîns de bucurie. Cît de rar aveau parte de un asemenea plîns!

Acum Vlaicu lăcrima din nou, ca atunci pe Dealul Mic, la Orăștie. Era fericit că-și vede visul cu ochii. Se apropia de munți și înălțimea atînsă nu era suficientă. Îl încercă gîndul să aterizeze. Deodată, motorul avionului începu să tușească nefiresc, ca un om bolnav de plămîni. Un fior rece îi străbătu tot corpul bine echipat în costumul de piele. O undă mare de singe îi năpădi în inima emoționată. „Doamne ce o fi avînd?...!“ Sub el, la cîteva sute de metri, zburau în tihnă rîndunelele și cocorii, iar jos continuau să cadă frunzele. Avionul începu să se zgîlție, să-și piardă echilibrul. Cu mișcări agere Vlaicu se trudește să-l aducă la normal. Pasărea lui se lăsă cițiva zeci de metri într-un gol de aer. „O, nu, e prea de vreme, soro, mai avem atîtea de făcut“. Încă o zmcitură, ca la 50 de metri de pămînt, și imensa frunză de lemn și de pînză, cu nervuri de fier, se desprinse din arborele legilor plutirii în aer și se supuse fulgerător căderii.

Din castanul de lîngă drumul ce leagă Ploieștiul de Cîmpina căzu o frunză, cum cad cîteodată oamenii de pe înălțimi, cum cad cîteodată stelele, cum a căzut, poate, aceea a ciobanului din „Miorița“... Fulgerat de nenoroc, cădea din marele arbore al națiunii noastre unul din vîlăstarele cele mai de seamă. Era o simbătă, la pe vecernie; 13 septembrie 1913. Lîngă satul Bănești, din preajma Cîmpinei, pămîntul a gemut într-un scrișnet surd și dureros. Îndată ce ecourile zgomotului s-au stins, oamenii au început să-l plîngă în baladă. Visul lor, al tuturor, care se aninase de aripi lui spre a trece stavila munților, cădea ca un soldat pe cîmpul de bătaie. Încă o moarte care ne-a asigurat nemurirea, căci nu era decît „un popas al unei idei în triumf“. Vlaicu a murit ca un erou pentru învierea noastră. Jalca obștei românești îl conducea peste cîteva zile la mormîntul de la Belu în plînsul de baladă: Plîngu-l frați,/ Plîngu-l surori,/ Plîngu-l grădina cu flori./ Plîngu-l mamă,/ Plîngu-l tată,/ Plîngu-l România toată“.

Îl plîngeau toți, pentru că prin căderea lui el a ridicat zbuciumările și durerea noastră în zarea de lumină a civilizației mondiale.

Ion Dodu BĂLAN

ÎN PRESA PEDAGOGICĂ TRANSILVĂNEANĂ

Școala românească din Transilvania s-a dezvoltat într-un context social-istoric deosebit de cel de dincoace de Carpați, ceea ce a imprimat structurii ei anumite particularități. Deși avea un avans serios față de rețeaua de instituții școlare din celelalte două Țări românești (fapt ce explică și contribuția dascălilor ardeleni la înființarea și consolidarea școlii românești din aceste ținuturi), cu cât ne apropiem de mijlocul veacului trecut, și mai ales după revoluția din 1848, constatăm un fenomen de încetinire a ritmului de dezvoltare și o tendință tot mai marcată de subordonare a ei față de autoritățile statului, ca și față de cele bisericești. Curtea imperială de la Viena a tras anumite concluzii în urma revoluției. Ea a înțeles că formele tradiționale de stăpânire a națiunilor asuprite în cadrul imperiului erau perimate. În acest sens, încearcă să-și prelungească dominația prin constituirea statului dualist austro-maghiar. În viața populației românești din Transilvania acest pact dintre clasele dominante, austriacă și maghiară, a avut consecințe pe toate planurile. Mult mai acut s-a simțit consecința acestui act politic în viața școlii românești. Școala trebuie să facă eforturi serioase pentru a-și menține o relativă autonomie și, mai ales, pentru a îndepărta controlul tot mai insistent din partea bisericii. Laicizarea învățământului românesc din Transilvania*) a constituit, de altfel, unul dintre obiectivele slujitorilor lui, atât pe plan organizatoric, cât și pe acela al structurii și conținutului.

Pedagogii transilvăneni*) din epocă erau conștienți că pînă ce nu vor realiza un învățământ legat de necesitățile vitale ale populației românești din acest ținut, pînă ce nu vor înfăptui un învățământ realist, orientat spre latura disciplinelor științifico-practice, nu vor putea realiza nici cea osmoză dintre școală și popor, nu vor putea trezi și menține permanent viu interesul pentru știința de carte al fiilor foștilor iobagi. Ei întuesc valoarea și forța uriașă de înfrîngere a școlii, știu ce instrument formidabil de împingere a unui popor pe calea progresului material, social, politic și cultural îl reprezintă școala. De aceea, își propun să cuprindă în aria ei de influență întreaga populație românească: „trebuie să începem cu cultivarea masei populare și să ne folosim de școală ca mijlocul cel mai acomodat care face ca cultura să devină un izvor de apă vie din care să se adape întreg poporul“ (*Către onorați cititori*, Foișoara telegrafului român, Sibiu, an I, nr. 1, 1876, p. 1).

Relația intimă dintre știința de carte și progres este înfățișată ca o alternativă istorică în fața căreia se află poporul român din Transilvania: „Sau că vom înainta, sau că vom cădea sub roțile de la căruța repede a progresului modern, dezmosteniți și zdruncinați“ (*Programa*, Mînte și inimă, Arad, an I, nr. 1, 1877, p. 1).

Învățătorimea și toți slujitorii școlii din Transilvania înțeleg că eforturile lor nobile, patriotice, de ridicare a stării materiale și culturale a poporului român, nu vor fi încununete de succes dacă nu vor ști să-și asocieze familia la această lucrare de interes național. În acest climat cultural și pedagogic vor apărea și își vor desfășura activitatea publicațiile de profil din Transilvania. Acest climat spiritual a fost de altfel și cel care a menținut vie în conștiința poporului ideea de libertate socială, dorința de eliberare de sub orice fel de asuprire. Pentru a avea în familie colaboratorul ideal, școala este nevoită să pornească în acțiunea sa de la datele concrete care constituie cadrul real, moral și material, în care familia și școlarul își duc existența. Se subliniază, în acest sens, că fără cunoașterea acestor împrejurări particulare ale vieții școlarului, fără cunoașterea familiei (ocupația părinților, gradul de instrucție, numărul membrilor din familia respectivă), orice influență educativă a școlii este sortită eșecului. Mai mult, necunoașterea acestui cadru familial poate constitui sursa unor măsuri contraindicate, deoarece nerespectarea „împrejurărilor în care trăiesc școlarul și părinții lui numai ar aduce școala în conflict cu familia și peste tot cu viața“ (*Organul pedagogic*, Sibiu, an. I, 1863 p. 45).

Interesant este faptul că acești pedagogi întuesc rolul și influența pe care o exercită asupra familiei, asupra vieții copilului, mama. De aceea, printre obiectivele principale pe care școala trebuie să le realizeze, ei își propun și asigurarea unei educații și instrucții corespunzător cu rolul și ponderea femeii în viitoarea viață de familie, pregătirea ei pentru a deveni o mamă exemplară: „Dacă mamele fiilor noștri vor fi mai culte, atunci și fiii noștri vor fi oameni mai culti“.

Fiind niște pedagogi care nu construiau o lume ideală și care nu erau rupți de realitățile imediate ale vieții poporului, slujitorii școlii românești din Transilvania nu puteau să nu observe condiția morală și materială dezastruoasă a femeii române și, mai ales, a țărăncii. De aceea, ei își fac un punct de onoare în a interveni cât mai eficient și mai urgent pentru ameliorarea condiției țărăncii transilvănene: „trebuie să punem deviza, și opinia publică să înceapă a pretinde să ne îndreptăm acțiunea noastră culturală și spre mișcarea nivelului cultural și economic al țărăncii române“, (*E. Ungureanu*, Cultura țărăncii române, „Biserica și școală“, Arad, an XXXIV, 1910, nr. 44).

Este limpede că orice proces instructiv-educativ nu poate fi realizat fără asigurarea unui cadru minim material și intelectual. De aceea, oamenii școlii atrag atenția asupra localurilor școlare necorespunzătoare care pun în primejdie sănătatea copiilor. În același timp ei își dau seama și de o altă realitate la fel de tristă: condiția materială mizeră a majori-

tății copiilor școlari. Știu că nu se poate cere și nu se poate aștepta de la un copil desult, dezbrăcat și flămînd, care trăiește în frig acasă, să dea rezultatele maxime pe care mintea sa iscoditoare le-ar putea da. Sărăcia multor familii, mai ales în mediul sătesc, este un obstacol serios — arată acești pedagogi — chiar în obținerea unei frecvențe școlare normale: „copilul cu suman rău, subțirel, fără de încălțăminte, flămînd, cum va frecventa școala?“ (*Foaia școlastică*, Blaj, an II, nr. 8, 1884, p. 124).

Familia și școala, urmărind un obiectiv comun, trebuie să caute și să ajungă să facă pe copii să vadă în școală al doilea cămin al lor, chiar în aceste condiții materiale vitrege. Pentru aceasta, familiei îi revin sarcini de o mare importanță în pregătirea psihologică și morală a viitorului școlar pentru viața de elev și în consolidarea acestor convingeri. Familia poate deveni numai în asemenea condiții colaboratoare de neînlocuit a școlii și în fapt prima școală a copilului: „casa părintească, familia este locul unde se pun primele baze ale educației“ (*A. Birseanu* — Casa părintească și școala, „Școala și familia“, Brașov, an. I, nr. 3, 1886, p. 27).

Acasă, copilul capătă primele deprinderi de muncă și disciplină și tot aici învață respectul pentru cei mai în vîrstă, pentru rezultatul strădaniilor altora și ale lui. Lipsa unui climat de încredere și intrajutorare între școală și familie are consecințe nedorite pentru buna desfășurare a activității școlare. Dintre acestea, cele mai frecvente și mai grave sînt: indisciplina sub diversele ei forme de manifestare, și rămînerea în urmă la învățătură a elevilor, cu consecințele respective. Rezultatele slabe la învățătură ale unor copii își au, de cele mai multe ori, izvorul în atitudinea subiectivă a familiei față de exigența școlii. Dar necesitatea unei munci susținute și organizate din partea școlii pentru a transforma familia în primul său ajutor decurge și din alte rațiuni. Pentru a-și atinge scopul propus, școala trebuie să ridice permanent nivelul cultural-pedagogic al familiei la acea treaptă care să-i permită acesteia din urmă să înțeleagă problemele pe care viața și școala le ridică în fața copiilor, ca și necesitatea exigenței profesorilor. În acest sens, remarcăm inițiativa revistei „Școala și familia“, care consacră părinților o serie de articole, avînd „drept scop de a da... împărtășiri practice despre creșterea în familie“.

Sinceritatea deplină a familiei, încrederea ei totală în bunele intenții și în obiectivitatea școlii constituie, de altfel, premisa unei colaborări fructuoase între acești doi factori educativi. Dar învățătorul nu poate interveni cu eficacitate în procesul de instruire și educare dacă nu se află în posesia tuturor datelor psihologice și morale despre elevul respectiv. Aceste date el trebuie să le capete de la familie. Părintele este, deci, dator să comunice școlii toate observațiile sale asupra copilului propriu, asupra temperamentului acestuia, asupra însușirilor și părților lui mai slabe. Acest lucru e necesar chiar dacă în aparență datele comunicate de familie școlii pot fi în „dezavantajul“ propriului copil. Familia are datoria „să-i împărtășească școlii cu toată sinceritatea convingerile sale despre caracterul și capabilitatea băiatului“ (*Școala și familia*, art. citat). Cum se pot realiza practic această sinceritate deplină și legătură permanentă dintre școală și familie, se întreabă, pe bună dreptate, pedagogii respectivi? În primul rînd, arată ei, prin „comunicarea regulată între ele, și dacă se pun în legătură una cu alta și se înțeleg asupra scopului și mijloacelor comune“ (*Legătura intimă dintre școală și familie ca un mijloc puternic de educație*, „Școala și familia“, an II, nr. 22—24, 1888, p. 551).

Urmarea pozitivă a unei asemenea colaborări armonioase este limpede pentru oricine: „adeverata putere educativă se bazează pe o acțiune concentrată din toate părțile asupra elevului“ (*Școala și familia*, ibid.).

Evident, însă, că nu poate fi ignorată existența unui decalaj între priceperea și cunoștințele școlii și, respectiv, ale familiei. Pentru a ajunge totuși ea familia să se identifice cu scopurile urmărite de școală și să priceapă valabilitatea mijloacelor întrebuintate de aceasta e nevoie ca ea să fie ajutată. O formă de ajutor efectiv al familiei de către școală o constituie „adunările de părinți“, care prefigurează „lectoratele“, intrate astăzi în practica noastră pedagogică: „mai ușor putem ajunge la scopul propus de a provoca o legătură intimă între școală și familie dacă învățătorii adună pe părinții copiilor în jurul lor, în reuniuni de educație sau în adunări ale părinților care au copii de școală“ (*Școala și familia*, art. citat).

Legătura dintre școală și familie îndeplinește diferite funcții. Între acestea, una este — și nu de cea mai mică importanță — aceea de a preveni influențele nocive din afară ce se exercită asupra copiilor: „o constatare cu părinții poate să ajute foarte mult în privința aceasta“ (a prevenirii) (*Organul pedagogic*, an I, nr. 1, 1863, p. 15).

Interesantă este pentru noi astăzi tematica unor asemenea „adunări“. Reținem cîteva dintre chestiunile care, după părerea lor, ar merita să constituie obiectul convorbirilor cu părinții: „Prelegeri și disertațiuni despre întrebările mai ponderoase pedagogice și dacă discută împreună cu părinții asupra acestor întrebări și dau ocazia părinților (nu numai bărbaților, ci, eventual, și mamelor) a-și arăta și ei observările lor cu privire la dezvoltarea spirituală și corporală a copiilor de școală, la lucrările de acasă și pe stradă și cu privire la alte lucruri care interesează deopotrivă pe părinți și învățători“ (*Școala și familia*, art. citat).

*) V. Popoangă—Presă pedagogică din Transilvania (1860—1918), E.D.P., 1960.

Există case cu etaj, cu multe etaje și cu subsol, cu instalații sanitare în stare mai bună sau mai proastă, există case în formă de dirijabil sau de navă cu prora semeată, case pe care talentul arhitectului le-a transformat în adevărate opere de artă, și toate au tavan, podea, uși și ferestre.

Există atâtea uși și atâtea ferestre în orașul nostru, încât un prieten de-al meu, forțat de prezența lor estivală, le-a închinat o carte de poeme: „Cartea ușilor și a ferestrelor”. Poemele sînt frumoase, emoționante și pe deasupra de factură modernă, dar în urma apariției lor nici ușile, nici ferestrele nu și-au schimbat caracterul.

Aceste admirabile prezențe, elemente esențiale ale locuinței omenesti căreia îi împrumută măreție și noblețe, continuă să bubuie cu furie, ca niște tunuri aflate în alertă, de dimineața pînă seara și uneori pînă la ore tîrzii din noaptea.

Pentru că această sumedenie de case prevăzute toate cu tavan, podea, uși și ferestre sînt locuite de numeroase familii, care, spre cinstea lor, își fac un titlu de onoare din a poseda cît mai mulți copii, dar care, în legătură cu elementele mai sus menționate, folosesc o serie de metode bazate pe concepția unei totale libertăți de acțiune.

Dacă în alte privințe nu sînt exclu e unele dezi lențe, în ce privește

O LECȚIE

folosirea acestor poetice obiecte întreaga familie, de la mic la mare, dă dovadă, zilnic, de un acord lipsit de cea mai mică fisură: ele sînt supuse unui tratament a cărui violență ar putea echivala în chirurgie cu amputarea.

Podeaua pîrîie și bubuie de dimineața pînă seara și uneori pînă la ore tîrzii din noaptea, ușile se pocnesc de ușori cu zgomot de calcadă, zguduind întreaga clădire, obloanele ferestrelor huruie ca o escadrilă de avioane de bombardament pornită la atac, și toată această infernală canonadă se desfășoară în numele libertății totale

DE MORALĂ

de care trebuie să se bucure tinerile vîrstare.

— Nu s-ar putea, te adresezi timid părinților prea iubitori, dumeatale care ai ajuns la limita răbdării și care ai fericirea să locuiești într-o casă în formă de vapor, dolda de podele, tavane, uși și ferestre, nu s-ar putea să nu mai alege copiii încălțați cu ghete prin casă, să nu mai rostogolească biloiul, să nu mai trîntească toată ziua ușile și ferestrele? V-aș ruga mult! Se dărîmă casa și eu nu mai pot lucra nimic.

— Ce să le facem?! Doar n-o să le tăiem mîinile și picioarele!

Și uite așa, îți ies vorbe că ești un om fără suflet, mizantrop și ursuz, dacă nu un dușman declarat al fragedei generații.

*
*
*

Pe urmă pomii... Pomii care dau fructe sau numai teii a căror floare e bună și pentru ceai.

Toamna, cînd devin arbori obișnuiți și neutri și cînd încep să-și piardă frunzișul, da, abia acum, toamna, cînd se pregătesc să intre, desfrunziți, în hibernalul lor somn, își se pare că pomii se bucură, în sfîrșit, de viață.

Căci aceste frumoase podoabe ale pămîntului, aceste străvezii palate încărcate cu giuvaeruri, sînt schingiuite cumplit și sînt jefuite mai viu decît, în Vestul sălbatic, diligențele la drumul mare, în numele aceleiași totale libertăți și binevoitoare atenții de care trebuie să profite din plin, după părăirea unor părinți prea iubitori, tinerele lor odrasle.

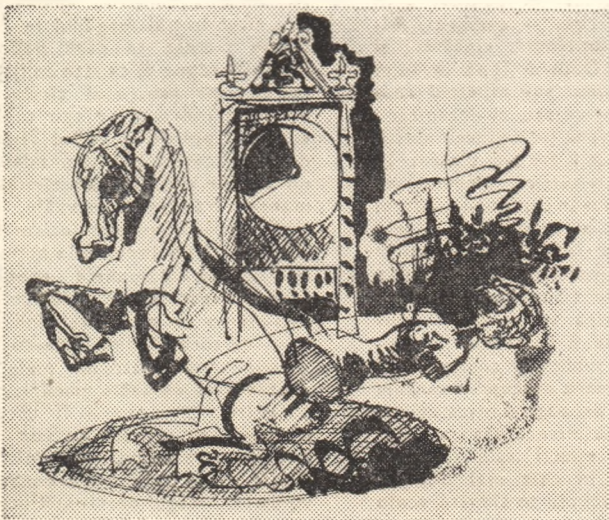
— Nu s-ar putea, te adresezi timid acestor prea iubitori părinți, nu s-ar putea să...

— Ce să le facem?! Doar n-o să le tăiem mîinile și picioarele! Așa e de cînd lumea! Știti că și Creangă...

Și iar îți ies vorbe că ești un om fără suflet, mizantrop și ursuz, dacă nu un dușman declarat al fragedei generații.

Virgil TEODORESCU

ÎN VIZITĂ

Embătă seara și familia se pregătește să meargă în vizită la niște vechi prieteni. De fapt, nici tatăl, nici mama, nici puștiul n-au chef să revadă niște oameni de care, de vreo doi ani încoace, s-au îndepărtat material — și, pretînd ei, și moral. Totuși, oameni de lume, știu să răspundă invitației, iar la nevoie și facă pe modesteii, să laude apartamentul gazdei, mîncărurile, vinul, prăjiturile de casă etc. Singura teamă a tatălui este ca nu cumva puștiul să le facă vreo figură: „Ginele, tată, să nu-ntrebi nimic, să nu spargi nimic, să mîncînci orice, să spu mulțumesc; Ginele, să fii atent cînd îți fac semn — înseamnă că ai luat-o razna... Impresionat, bănuind că de cînd nu l-a mai văzut, nenea Petre o fi ajuns superiorul tatălui, Ginel promite — și chiar e hotărît să-și respecte cuvîntul.

Nenea Petre locuiește la etajul 8: acesta este pentru Ginel primul indiciu că nenea a rămas tot funcționar de rînd. (Locuiseră și ei la etajul 10, apoi la 8, 6, 4 și, în sfîrșit, taică-său îi anunșase: ne mutăm la parter. Pentru Ginel e limpede: cu cît obori mai mult spre parter, cu atît urci în grad — asta o știe de la taică-său). Și cum intră în casă, îl ia la rost pe nenea Petre: „Ce, tot la etajul 8 ați rămas?” Taică-său îl gidilă la coaste, Ginel nu se lasă: „Și mașina unde o țineți?” Cînd află că nenea n-are mașină, strigă maică-si: „Auzi, mamă—n-au mașină!” Semnele tatălui îl nedumeresc profund; doar n-a spart nimic, n-a injurat, n-a pus piedică femeii de serviciu; de altfel, nenea n-are femeie de serviciu... „Icrele astea sînt proaspete?” o întrebă el pe soția lui nenea Petre, tanti, tanti... nici nu-și mai aduce aminte cum o cheamă. Maică-sa îl plesnește peste mînă: „Nu știi ce l-a apucat, zău, îl scuza ea, doar a fost de atitea ori în casă la voi, îl știți... Ceilalți beau vin, el bea apă. Lovește ușor buza paharului cu furculița și, după sunet, încearcă să-și dea seama dacă paharul este ori nu din cristal. „Nu-i de cristal!... Noi avem!”

Nenea Petre pare amuzat, taică-său își șterge fruntea de sudoare, maică-sa îl duce la baie, ca să-l spele pe mîini, dar în loc să-l spele — îi dă două după ceafă: „Ce ți-am spus noi înainte de a pleca de acasă?” Ginel o ține pe a lui, că n-a făcut nimic rău. Și, întors în cameră, continuă să aibă obiecții. Compară mobila — cu mobila lor. Il întrebă pe nenea Petre ce țări a vizitat în ultimul an. („Tata a fost anul ăsta în străinătate de patru ori”). Dar la un moment dat nu mai pricepe nimic: de ce l-or fi lăsînd numai pe el să înșire ce au în casă, pe unde au umblat, ce și-au cumpărat?! Acasă, toată ziua vorbesc numai despre cum au intrat și ei „în rîndul oamenilor”... — aici tac. O tactică trebuie să fie la mijloc. Poate că nu-i bine să dezoalți subalternilor secrete de familie. Nenea Petre este un subaltern. Și-ncet, încet să dă pe brazdă:

- Aveți un apartament simpatic, observă el.
- Pentru noi e bun, spune nenea Petre.
- Îmi plac foarte mult perdelele voastre...

Tatălui îi crește inima de bucurie: în sfîrșit, Ginel a înțeles cum trebuie să te porți în vizită. E un mare ciștig. După aproape trei ore, își iau la revedere de la gazdă. În lift, mama se plînge că are o migrenă. Din pricina vinului, lămurește tatăl. Era un vin ieftin, la îndemîna oricui. Dar asta-i situația, nu poți să refuzi un vechi prieten. Măcar o dată la doi ani să-i calci pragul. Ginel ascultă și parcă i se deschide mîntea: sigur, există obligații... Acum îi pare rău că se repezise cam tare în nenea Petre. Un biet funcționar, acolo... Ce pretenții poți să ai?!... Iar tatăl e mîndru că are un bătat care-i seamănă.

- Trebuie să-i invităm și noi? întrebă mama.
- I-am invitat.
- Pe cînd?
- Nu vor să vină, șoptește tatăl supărat.

— Aflînd cum se prezintă situația, Ginel hotărîște că dacă l-o întîlni pe nenea Petre să nu-i dea bună ziua. Ca să-l înțepte mîntea!

Nicolae ȚIC

O MATERIE CARE NU E CUPRINSĂ ÎN PROGRAMĂ

Se crede în mod curent că omul care trăiește, care s-a născut în mijlocul naturii, n-o mai vede, nu-și dă seama de frumusețea ei, prezența ei îi pare firească așa cum ne pare nouă, orășenilor, prezența sufocantă a pereților apartamentului nostru, acoperișul casei de peste drum, zidurile care închid strada atât de tare încît cerul, deasupra ei, rămîne o potecă îngustă, care vorbește foarte pe departe de ceva fără limite, fără sfîrșit.

Și cu toate astea, țăranul dezrădăcinat suferă toată viața de nostalgia peisajului natal. Departe de el, îi descopere frumusețea. Am cunoscut o bătrînă care trăise toată viața între munți. Adusă la șes, spunea un cuvînt încărcat de suferință, de a cărui valoare poetică nu-și dădea seama: „E bine aici, dar n-am pe ce să-mi reazăm ochii“.

Am văzut zilele trecute casa în care s-a născut și a copilărit George Coșbuc, în satul Hordou care îi poartă azi numele, nu departe de Năsăud. Și, în linia armonioasă a munților scunzi, în salturile sprințare ale apei, în susurul ei linpede, în cerul cristalin al Năsăudului am deslușit încă o dată sonoritatea versului coșbucian, ritmul lui unic, născut iar nu făcut, cel mai viu și mai firesc și mai vital ritm pe care îl cunosc în poezia românească. Fiul preotului din Hordou putea rămîne acolo, poate și el preot la rîndul lui, și tot acest ecou al plăsurilor năsăudene ar fi rămas închis în inima lui, și el însuși ar fi rămas înghițit în acea mare masă de oameni despre care spunem că nu văd natura pentru că îi imbracă de la naștere ca o cămașă, că nu-i știu prețul.

Poate că același lucru se repetă cu orice copil, fie el țăran, fie orășean. Ochiul lui se deschid tirziu ca să vadă ceea ce au tot văzut din prima zi în care li s-a limpezit privirea. Noțiunea de frumos își face loc încet, și merge pe drumuri ocolite. Uneori poate rămîne pentru totdeauna alături de propriul ei adevăr pentru că copilul, mai tirziu adolescentul, n-a avut lingă el pe cineva priceput, n-a avut parte de o adevărată cultură.

Mi-aduc aminte de „frumusețea“ negrăită pe care o avea pentru noi în școala primară o carte poștală ilustrată, care reprezenta un cîmp înzăpezit, un amurg singur în ultimul plan și o căprioară în planul întii. Coarnele căprioarei erau stropite cu mici pete de argint, sticleau, și dacă nu mă înșală amintirea, și copitele ei aveau aceiași stropi în relief, ca niște ghețuțe de cenușeasă. Cartea poștală circula din bancă în bancă și extazul nostru față de oroarea asta era total. Aceiași copii, puși în fața unui amurg adevărat, mai puțin de abator în care a curs prea mult singe, a unei căprioare cu cornițe nepoleite, poate că n-ar fi căzut în aceeași stare de beatitudine. Toată acea industrie de bilci, cu litografiile tipătoare în care trandafirii seamănă cu pepenii și peisajele par realizate de cofetarii proști, de brăgagii, nu strică numai gândul pentru arta adevărată, ci îndepărtează copilul din capul locului de adevărata frumusețe a naturii. — În paranteză fie spus, pentru împodobirea puțin costi-

sitoare a pereților s-ar putea tipări în locul acestor nefericite imagini nu știu ce reproduceri după opere celebre care ar crea în timp un gust mai aproape de cel adevărat în omul nepregătit, dar care simte nevoia de frumos.

Copilul trebuie învățat devreme să vadă și să deosebească ceea ce îl inconjoară. Trebuie ajutat să distingă frumosul de urit. Părințele n-o poate face totdeauna. De foarte multe ori nu are nici cuvinte pentru asta, nu are nici preocuparea, nu simte nici necesitatea. Țăranul care a trăit o viață întreagă la poalele pădurii sau în mijlocul nesfîrșitei cîmpii cîntă în cîntecele lui codrul, bradul, frunza verde, luna, cucul și mierla, dar dintr-un fel de decență împletită cu nepricepere, nu vorbește despre ele. Sînt ale lui, îi sînt scumpe, fără s-o știe nici el cît de mult, și alt. Mirajul locurilor depărtate, al orașelor mari, prestigiul civilizației, dau naștere unei subprețuiri a ceea ce are la îndemînă. Frumos pentru el e blocul, nu muntele. Nu le pune la cîntar, dar gîndește uneori așa. Copilul născut într-un tîrg de provincie va socoti că mult mai frumos e Bucureștiul decît fermecătoarele uliți cu grădini din jurul lui, decît pădurea în care se duce cînd are vreme și pe care crede că o cercează pentru că e mai aproape decît capitala, nu pentru că are altă frumusețe, de mii de ori mai mare.

Învățătorul, profesorul poate înlocui părințele. El are carte, el poate îndrepta atenția copilului mai devreme cu un ceas asupra incomparabilei frumuseți a unei văi care se deschide deodată la picioarele lui și lasă să se vadă crescînd în zare apele înalte, muchiile de val ale dealurilor, ale munților albaștri. El poate lămurii ceea ce ochiul primește fără emoție pentru că cunoaște prea bine. El poate trezi copilul la frumusețea unei frunze, la desăvîrșirea asta dumnezeiască a frunzei cu care se joacă de cînd a început să se joace, pe care o rupe, cu care cîntă, pe care calcă dacă e vestedă. El îi poate îmbogăți sufletul și viața, dovedindu-i în fiecare clipă cît de plină e lumea care îl inconjoară de o diversă, nepuizabilă frumusețe. Cu stăruință, cu pricepere, dar nu didactic, firește, nu ca pe o lecție care trebuie băgată în cap, nu în așa chip încît copilul să-l asculte conștiincios și să aibă pentru frumusețe repulsia pe care are pentru lucrul ce se cuvine învățat pe dinafară, mecanic. Sensibilitatea nu primește notă în catalog, dar dacă mulți dascăli socot că ea e rară, că există un procent de copii insensibili, eu îndrăznesc să le spun (și nu pe dinafară, am fost și eu profesor cîndva), că acest procent e foarte mic, că acest procent se poate reduce atunci cînd însuși educatorul e sensibil și nu face din asta o taină. Și încă ceva. Cînd crede că a dăruit mai mult din el însuși, că se istețește împărțindu-se elevilor lui, tocmai atunci primește mai mult de la ei, și pe măsură ce dă i se dă, i se dă înzecit înapoi: afecțiune, încredere, stimă.

Lucia DEMETRIUS

IOANA MICĂ

de ION VLASIU

Literatura în sprijinul

I-a fost dat dintotdeauna creatorului de artă să aibă conștiința misiunii sale. În momentele cele mai grele el s-a regăsit alături de semenii săi, le-a insuflat încredere și curaj, angajîndu-se total și necondiționat în marile frămîntări prin care a trecut omenirea. Se poate spune că literatura a fost sensibilă la tot ceea ce ține de permanențele umane, a vibrat intens la marile întrebări și sarcini ce le avea de rezolvat o societate într-un moment istoric dat. Trebuie să remarcăm că scriitorii, și prin aceasta literatura, au depășit întotdeauna sfera specifică artei; ei au fost prin definiție artiști — cetățeni, militanți și luptători, cîntăreși și educatori. Dacă ar fi să definim literatura doar sub aspectul realizării artistice sau al dezvoltării limbajului specific ar însemna s-o limităm inutil ori s-o plasăm în rîndul activităților elementare. Atunci arta s-ar confunda cu actul inconștient al perpetuării ființei umane, s-ar îndepărta sau chiar s-ar opune însăși rațiunii sale de a fi: aceea de a surprinde omul în complexitatea acțiunilor și aspirațiilor sale, a succeselor, eșecurilor sau visurilor ce compun viața diurnă, de a descoperi sensuri noi și de a propaga o etică înaltă. Întotdeauna literatura a fost conștiința epocii sale. Ea s-a manifestat în cele mai diferite domenii, făcîndu-se simțită acolo unde se puneau și se rezolvau marile probleme sociale și umane. S-ar putea spune, referindu-ne cu precădere la literatura română, că au fost momente cînd în activitatea scriitorilor accentul cădea pe latura formativă a omului, adică aceștia își asumau rolul de educator, oferind cititorului, cu generozitate și destoinicie, pilde de înălțătoare forță morală, de eroism și abnegație. Ade-

rența literaturii la straturile cele mai diferite ale societății se datorește faptului că ea și-a făcut din cele mai înaintate idealuri ale unei epoci propriul său ideal, le-a propagat cu hotărîre și măiestrie, trecînd, de cele mai multe ori, peste obstacole ridicate la tot pasul. Să amintim de cărturarii Școlii Ardelene, de dificila și complexa sarcină de patrioți, sfătuitoari și dascăli și abia poate mai tirziu de creatori de frumos, pe care ei și-o asumaseră în fața poporului din Transilvania.

De fapt, această noțiune de scriitor — dascăl are rezonanță românească cu totul aparte. Ea și-a aflat inițial leagănul în condițiile vitrege în care poporul nostru înțepea să capete conștiința de sine sau, mai tirziu, în rolul de îndrumător spiritual și adeseori politic și social asumat de către aceștia. Literatura devine un act de opțiune conștientă la marile frămîntări sociale, un rechizitoriu al vremurilor sumbre și totodată un îndemn la acțiune. Ea capătă galoanele propriei forțe și capacități de înfrîngere. Rămîn memorabile cuvintele luminatului cărturar Dinicu Golescu din „Însemnarea călătoriei mele“: „Părăsiți-vă de acele urmări, căci condeile nu vor mai fi uscate, și asemenea urmări nu vor mai fi cunoscute numai duhovnicilor și suferite de pătimiși, ci condeii va da în vileagul obștii atît urmările cele spre folosul neamului, cît și cele spre prăpădirea lui“. Astfel scriitorul ajunge în forul public, la fel cum opera de artă, o dată realizată, încetează de a mai aparține creatorului, devenind un bun spiritual obștesc. Dacă în perioada iluministă a culturii noastre, caracterul programatic educativ este evident la un Eliade Rădulescu sau Asachi, această componentă nelipsită ni-

Fiuul tău, dragă tată, e la vârsta când misterele elementare ale vieții, infinitele enigme ale cunoașterii umane, mirajul auto-descoperirii, îi dau reverii, dulci voluptăți și amare chinuri secrete. E — se știe — vârsta energiilor descătuseate, dar al căror prisos e cheltuit uneori în direcții inacceptabile pentru spiritul tău „așezat”: extravagante, filfizonierii etc. Ordinea lucrurilor, lui i se pare mediocritate, cumpătarea, sentimentală lașitate, cumsecădenia, ținut sterp, bizareriile — chiar când nu se limitează decât la niște perciuni pronunțați — dovezi de temeritate și inspirație. Acum, când simte că poate înțelege atât de multe, dar când descoperă că e atât de departe de a putea înțelege totul, i se năzare dintr-o dată că el însuși e un „neînțeles”. (Ah, veșnic neînțeleșii tineri!). Și se consideră înșelat în întimitatea lui până chiar și de cerul atât de îndepărtat și enigmatic. Socotindu-se un „neînțeles”, gustă în taină delicia „martiriului”, clipe de „elevație distinsă”, tocmai când, să spunem, se simte observat cu priviri ironice de trecătorii care îi studiază pantalonul fistichiu. Spiritul său se proiectează mult în viitor; acolo, da, și avea el ceva de spus, acel ceva însă nelămurit pe care-l simte clocotind în vinele sale energice, încât o lume întreagă se va mira și se va căi că nu l-a înțeles cu un ceas mai devreme. I se umezesc ochii de duiosie pentru el însuși, dar... stop! orice efuziune lirică trebuie reprimată dras-

IUBIRILE FIULUI TĂU

tic, așa prevăd legile nescrise ale „omului modern”.

Și totuși, acest bătaios nihilist, acest „călău” al propriei sensibilități, acest... e un îndrăgostit. Un îndrăgostit perfect, un îndrăgostit până peste urechi. L-ai observat tu, stimate tată, în clipele când se retrage în colțul lui preferat să citească o carte? În lumina verii, abia strecurată printre obloanele trase, un chip destins, o privire din care nepăsarea disimulată s-a retras, în care s-a instalat un fel de magie. Ferește-te de profanări. Înțelege bine: colțul acela e un sanctuar. Un hohot de ris, un oblon ridicat, o banală observație despre, să spunem, friptura pe care mama a cam ars-o, n-au ce căuta în asemenea clipe când, în colțul acela de odaie, fiul tău oficiază un ritual. În asemenea clipe, universul său emotiv se sustrage cu adevărat din sfera mediocrității pentru că, atunci, fiul tău iubește. Iubește colțul acela de odaie, în care el se cufundă zilnic în lumea de incantații a cărților. Iubește eroii acelor cărți, suferă și izbîn-dește împreună cu ei.

Și cite altele sint iubirile lui! O bancă șchioapă în fundul parcului, sub un castan frumos ar-cuit, de unde a observat întâi

oară cum se desprinde și cade o frunză — iubire. O pagină dintr-o revistă ilustrată, de unde îi zim-bese patetic trei actrițe frumoase — iubire. Amazonul depărtat și misterios, jungla sa fascinantă despre care a citit deunăzi zece tomuri — iubire. Mica insulă necunoscută, pierdută în imensitatea Pacificului, pe care el și nimeni altul a descoperit-o — iubire. Cîntecul acela binecunoscut în care ride, plinge și gungurește un pui de neamț și pe care el îl solici-tă săptămînal, cu nume fictive, la emisiunea: „O melodie pe adre-sa dumneavoastră” — iubire. Cafa-ua „expresso”, băută îndelung într-o zi cu viscol, în cofetăria aproape pustie din colț — iubire. Navomodelele înșirate pe dulapuri, pe care le tot schimbă și le tot „perfecționează” — iubire. Fata necunoscută, în paltonaș ros, cenu-șiu, fata zgribulită, din ziua aceea de ploaie nespus de fluidă — iubire. Gîndul imprecis, neîncarnat încă, de a reuși cîndva să picteze lăun-trul oamenilor — iubire. Acea simțire caldă, difuză, colectivă, cu care îmbrățișează în fiecare dimineață, la sculare, întreaga lume — iubire. Iubire... riuri de iubire, fluvii de iubire, oceane de iubire. Toate îi nutresc și aure-olează tinăra inimă, încât sint clipe când simte că în locul inimii i s-a deschis o stea.

Cele mai multe din iubirile sale, tu, dragă tată, nu i le cunoști. Crezi că iubirile sale, pasiunile sale, sint cele pe care le declară cu em-fază, altele decît cele reale pe care le ține în intimă obscuritate, bucu-rîndu-se de ele în secret, ca un avar de comorile sale. E grav. Dacă îți ascunde iubirile sale, cele mai multe frumoase, loiale — ce abis de aversiuni și-o fi ascunzînd! Fiul tău a devenit pentru tine o mare necunoscută. De ce? Oare nu cumva ai înlocuit educația lui cu dresajul? Oare nu cumva, dus de grija pentru a-i asigura bunele condiții materiale,

i-ai neglijat spiritul, subestimîndu-l? Sau, dimpotrivă, în fața primelor sale manifestări de perso-nalitate, ai evitat convorbirile cu el, supraestimîndu-l? Oare nu cum-va tu însuși ai făcut primii pași ai nesincerității, încercînd să-i ascunzi fiului tău, cutare sau cutare accident fericit sau nefericit al vieții tale? Oare nu cumva bistu-riul cu care-i diseci sentimentele e prea ascuțit? Sau prea tocit? Întreba-te, dar nu intra în panică. Pornește de la ideea că băieții nos-tri, aceste ființe imperfecte, sint, totuși, dragile noastre ființe perfec-tibile. Pornește de la ideea că tu însuși, la respectabila ta vîrstă, după ce ai trecut prin atîtea tribu-lații spirituale, ești încă departe de a te fi angajat hotărît pe cărările perfecțării tale, ești încă nemul-țumit de tine — și bine că ești nemulțumit. Nu uita însă că, de unde resursele tale s-au mai împu-ținat, ale fiului tău abia încep să se cheltuiască. De aceea e atât de risi-pitor, de aceea se împrăștie în atîtea direcții.

În fond, nu e nimic îngrijorător în asta. În fond, se reduce la plura-litatea iubirilor sale. Și fiindcă iubește atîtea lucruri dintr-o dată, unele dintre ele incompatibile cu altele, de aceea e atât de contra-dictoriu, de aceea e greu de înțeles pentru tine, „om așezat”. Nu încerca să forțezi ușile sanctualelor sale. Vei găsi alte și alte uși ză-vorite, pină cînd întreagă inima lui se va fi prefăcut într-un solid și rece castel inexpugnabil. Apro-pie-te de un asemenea castel fluturînd de departe steagul alb al păcii și înțelegerii. Nu bate cu pumnul în porțile sale. O floare aruncată la timp și la țintă face să cadă toate lacătele și să coboare toate punctile. Și, mai ales, nu lăsa să se ajungă la asemenea caste-le — cetăți: tactul, interesul sincer, dar discret pentru eferves-cențele sale, prietenia ta, vor fi acele fericite avansuri pe care spiritul fiului tău nu le va putea trece cu vederea, la această vîrstă a lui, avidă de iubire. Dăruiește-i toată iubirea ta înțeleaptă, ma-tură, spre a avea toată iubirea lui exuberantă de adolescent.

Emilia CĂLDĂRARU

formării omului

ciodată și nicăieri din marea lite-ratură va îmbrăca mai tîrziu forme specifice artei. Alecsandri, Eminescu sau Macedonski, Cara-giale, Slavici sau Delavrancea vor împodobi scrisul lor cu nestematele de preț ale dragostei pentru pămînt și pentru om, vor ridica glasul împotriva nedreptății și împilării de orice fel. Opera lor face o intensă și profundă propa-gandă idealului de libertate și independență națională și trezește, la decenii după ce a fost scrisă, același sentiment de mîndrie și datorie împlinită.

Literatura a făcut, declarat sau nu, educație morală prin artă, descifrînd cu mîgală și răbdare traiectoria destinului uman sau, în funcție de capacitatea creato-rului de a cuprinde o vastă problematică, a surprins prăbușirea unei lumi și înălțarea alte-ia. Gigantice — nu numai prin întindere dar și prin adîncime — „Comedia umană” a lui Balzac, „În căutarea timpului pierdut” a lui Marcel Proust, sau în lite-ratura noastră romanele Horten-siei Papadat-Bengescu, Matei Caragiale și Tudor Arghezi descopereau o societate crepusculară întoarsă spre trecut, suspen-dată de viață prin firele ruigite ale unei existențe incapabile să meargă înainte. Folosind cele mai diverse modalități artistice — de la umor la ironie și sarcasm, de la parabolă la pamfletul viru-lent — o astfel de literatură spulberă praful cu aureolă de vechime și rafinament, dezvăluind adevărata conștiință a castei, mo-rala și idealul ei de viață. Mai tîrziu, George Călinescu va relua incursiunea într-o lume asemănă-toare și va descoperi în „Scrînul negru” cohorta grotescă de mane-chine prezentate în adevărata lor condiție spirituală. Astfel de ope-re relevă faptul că literatura

poate afirma și înfrîuri prin neg-ție, adică dezavuează ceea ce ap-arent pare normal, dinamînd cu zîmbetul pe buze o ordine ana-ronică și abuzivă. Fără îndoială, literatura acționează asupra con-științelor în mod diferit. Dar este la fel de adevărat că asupra tinerei generații exercită o atrac-ție nemijlocită în special acele opere în care se confruntă deschis ideile, în care adevărul se află alături de nou și de bine. Cu atît mai mult literatura noastră actuală, fertilizată de o societate care parcurge o experiență cu totul nouă, avînd la rădăcinile ei tradi-ții seculare îmbogățite de gîndi-rea contemporană, își manifestă rolul ei de cultivator al sensibili-tății omului modern și, totodată, afirmă un ideal de viață compati-bil cu cele mai înalte principii morale.

Conexiunea între artă și viață, între frumusețe și adevăr deschi-de orizonturi nebănuite către o lume întemeiată pe puritate și generozitate, conferindu-i capa-citatea de a influența în planuri multiple formarea personalității umane. Indiferent sub ce formă și prin ce mijloace, literatura rea-lizează — pe lîngă posibilități spor-rite de a retrăi frumosul — edu-cație cetățenească, în sensul că animă spiritele, creează aspirații spre mai bine și deschide perspec-tive noi. Literatura, devenită iz-vor viu de educație patriotică, morală și estetică, a găsit formele specifice de exprimare — dife-rite de ale altor factori ce concu-ră la formarea individului, — a crezului său de viață, a conți-nutului ideatic și moral, prin aceasta se opune afirmației ste-reotipe, sloganului de circum-stanță sau didacticismului facil.

Emil VASILESCU

Desen de I. DONCA

INVĂȚĂMÎNTUL ROMÂNESC ȘI CONȘTIINȚA UNITĂȚII STATALE

In domeniul culturii și învățămîntului, formarea conștiinței unității de origine, limbă și viață spirituală a poporului român a anticipat cu câteva veacuri procesul istoric-obiectiv al desăvîrșirii unității statale a României.

Primele scrieri în limba română, datînd de la sfîrșitul secolului al XV-lea și începutul secolului următor — ne gîndim la textele maramureșene, traduceri ale unor scrieri religioase, utilizate de Coresi în tipărirea lui, și la scrisorile particulare, ca aceea a boierului Neacșu din Cîmpulung — dovedesc existența încă din secolele anterioare a unor forme de învățămînt românesc.

El funcționa pe lingă minăstiri și pregătea dioci, grămăticii și dascăli. Astfel, au fost școlile de la Ieud (1364), Scorei (1391), Prislop (1398), Suceava (1401), Scheii Brașovului (1495), Putna (1490—1585), Cîmpulung (1552), Săliștea-Sibiului, Argeș, Tirgoviște etc. În asemenea școli s-a afirmat puternic un învățămînt predat în limba română și ele au constituit adevărate focare în care a crescut conștiința unității poporului nostru. La aceasta a contribuit în mod deosebit intensul schimb de dascăli și soli între țările românești. Sînt demne de amintit figuri de dascăli brașoveni ca Radu (1481) și Gheorghe grămăticul (1484), sau ajutoare ale lui Coresi ca Tudor diacul, Măna-ilă, diacul Gălin sau Marian și Șerban, fiul lui Coresi, după cum putem evoca și chipurile luminoase ale unui Nicola Cîmpulungeanu, care în 1580 preda la școala din Scheii Brașovului, și al lui Sturza Moldoveanu, ce între anii 1680—1730 a străbătut Transilvania, Banatul și Maramureșul copiind manuscrise și învățînd pe copii cititul și scrisul în românește.

Dezvoltarea învățămîntului românesc în secolul al XVII-lea, marcată prin apariția unui mare număr de școli cum sînt cele de la Rădășeni-Suceava, Alba Iulia, Moisei și Peri (Maramureș), Bistrița, Cozia, Făgăraș (1657), sau de la Sf. Gheorghe Vechi și Colțea din București etc. explică, pe de altă parte, și climatul cultural care a determinat și impulsivat activitatea tipografiilor de la Brașov,

Alba-Iulia, Iași, Cîmpulung, Tirgoviște, ca și tipărirea unor însemnate codice de legi și cărți religioase de la „Pravila de la Govora“ (1640) și „Cazania“ lui Varlaam (1643), la „Noul Testament“ de la Alba-Iulia (1648), și de la „Biblia“ de la București (1688) pînă la „Bucoavna“ tipărită la Bălgrad (1699) — primul abecedar românesc — și dicționarul slavo-român de la Cozia (1649) sau cel latino-român al brașoveanului Teodor Corbea.

Toate aceste înfăptuiri au ridicat pe o nouă treaptă conștiința comunității spirituale a poporului nostru. „Cazania“ lui Varlaam se adresează către „toată seminția românească“, iar „Biblia“ lui Șerban Cantacuzino menționează că „s-au dăruit neamului românesc“. „Cheia înțelesului“, tipărită în 1678, este dedicată tuturor acelorora „cari sîntu născuți întru limba noastră românească“. Cronicarii scot din istorie acele argumente care să lumineze atît originea și continuitatea poporului român pe teritoriul locuit de munteni, moldoveni și transilvăneni, cît și pe acelea care să probeze unitatea etnică a întregului popor român. „Românii ciți se atla lăcuiitori la Țara Românească și în Ardeal și în Maramureș de la un loc sînt cu Moldovenii și toți de la Rim se trag“, afirmă Grigore Ureche, iar stolnicul Constantin Cantacuzino susține că „noi rumânii sîntem adevărați romani și aleși romani în credință și în bărbăție“. Intensificarea relațiilor economice, politice și culturale între Țările Românești duce la întărirea conștiinței de unitate a întregului popor. Pentru Inochentie Micu, conceptul de națiune română cuprinde întreg poporul român din toate ținuturile românești. El argumentează ideea romanității și continuității românilor în Dacia și luptă pentru recunoașterea românilor din Transilvania ca a patria națiune.

Puternica mișcare luminstă din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, cunoscută sub numele de Școala ardeleană — expresie a luptei patriotice de eliberare socială și națională a poporului român din Transilvania —, a determinat o amplă activitate de organizare și dezvoltare a învățămîntului național. Samuil Micu-Clain, Gh. Șincai, Petru Maior pun într-un nou

context problemele originii, a unității și continuității poporului român. Ideile Școlii ardelenne se răspîndesc în toate provinciile românești. Aceasta o datorăm patriotismului și strădaniei a numeroși profesori transilvăneni ce și-au închinat viața operei de emancipare socială și națională a poporului, de creare și dezvoltare a învățămîntului național. Amintim din marea armată de dascăli care au contribuit la progresul școlii românești, de multe ori cu prețul unor sacrificii greu de imaginat astăzi, pe Gheorghe Lazăr, Aaron Florian, August Treboniu Laurian, Axente Sever, Ion Maiorescu, Damaschin Bojinca, Eftimie Murgu, Simion Bărnuțiu, Radu Tempea, C. Diaconovici — Loga, Moise Nicoară, Ion Codru — Drăgușanu ș.a. Școli cum sînt cele de la Blaj (1754), sau de la Beiuș (1828), unde au activat personalități ca Samuil Vulcan, Dimitrie Rațiu, Ioan Moldovan, cele din Brașov, Sibiu etc. au constituit puternice focare de formare și întărire a conștiinței unității poporului român. Școala ardeleană are astfel marele merit de a fi înțeles însemnătatea realizării „educației naționale“ în lupta pentru emanciparea socială și națională a poporului nostru. N. Bălcescu a observat cu îndreptățit temeii contribuția ei uriașă: „Cine nu cunoaște numele glorioase ale lui Iorgovici, Șincai, Cichindeal, Clain, Lazăr, Petru Maior, care, prin școli, prin cultivarea limbii și a istoriei, puseră stîlpii de temelie a naționalității române și propagarea ideii unității sale!“

Cu generația revoluționară de la 1848, prin cărturarii și oameni de școală de frunte ca N. Bălcescu, Ion Heliade — Rădulescu, S. Bărnuțiu, G. Barițiu, Ion Maiorescu, Ion Brezoianu, M. Kogălniceanu, I. Ghica, Al. Hurmuzachi, V. Alecsandri, Ion Ionescu de la Brad, ș.a., lupta pentru unire și independență statală intră într-o nouă etapă: „Vrem să fim o nație, una mai puternică și liberă — spunea N. Bălcescu — prin dreptul și datorita noastră, pentru binele nostru și al celorlalte nații, căci voim fericirea noastră și avem o misiune a împlini în omenire“. G. Barițiu, subliniind legătura indestructibilă dintre unire și unitate națională, preciza: „Unirea și uniunea nați-

onală sînt lucruri mari, importante și însușețitoare, care nu cer mai mult decît voința tare de a fi și a rămînea a unui singur popor... Iubiți-vă și apărați-vă unul pe altul, cunoașteți că sînteți frați“. Astfel, prin oamenii de cultură și profesorii acestei generații revoluționare, școala a adus o însemnată contribuție la dezvoltarea conștiinței unității noastre statale. Revoluția de la 1848 — deși înfrîntă — va însemna un pas mai departe în mersul progresiv al făuririi unității statale și politice a poporului român. Ea va pregăti unirea din 1859 și va face dovada cea mai elocventă a tăriei unui popor care este hotărît să-și croiască singur destinul său. Ea va pregăti cucerirea independenței naționale în 1877 și desăvîrșirea unității statale din 1918.

În actul istoric din anul 1918, cadrele didactice au avut un rol deosebit. Mulți profesori și învățători au apărut programul Consiliului Național Român, au făcut parte din Consiliile și gărzile naționale, au luptat alături de muncitorii și țărani pentru înfăptuirea unirii și au propagat marele ideal al întregirii naționale în ziare ca „Românul“, „Glasul poporului“, „Glasul Ardealului“. La acesta din urmă își aduce o prețioasă contribuție profesorul Ilie Cristea, luminoasă personalitate de luptător pentru cauza clasei muncitoare. Prezentă în toate marile evenimente istorice ale poporului nostru, din cele mai vechi timpuri ale luptei lui pentru libertate socială și națională și pentru unitate politică, iar în anii construcției pașnice socialiste muncind cu pasiune și devotament pentru formarea tinerelor generații de cetățeni ai României socialiste, școala românească a dovedit că și-a înțeles permanent rostul ei adînc patriotic. „Profesiunea de dascăl — arată tovarășul N. Ceausescu — are un profund sens social și etic; misiunea profesorului nu se reduce la actul transmiterii cunoștințelor, ea presupune în același timp o mare răspundere pentru plămădirea personalității noilor generații de intelectuali, pentru modelarea conștiinței lor cetățenești, pentru cultivarea în rîndul viitorilor specialiști a unor înalte idealuri de libertate și progres social“.

Ion ORGHIDAN

SCRISOARE

către un tînăr

Desen de I. DONCA

Tînărul meu prieten, nu aş vrea, fie şi cu o cit de discretă nuanţă, să te contrariez. Sint dintre aceia care cred în virtuţile tineretii, în intuiţiile ei de viaţă, în puterea ei de a percepe şi propaga chemările progresului. E drept, nu mă vei auzi, vreodată, proclamînd că tînărul are întotdeauna dreptate; ar însemna, astfel, să te îmbătrinesc înainte de vreme, să-ţi neg ori să-ţi micşorez un drept fundamental, acela al unor acume visări şi chiar mici rătăcirii în anii tăi de ucenicie. Precizez, însă, că orice reacţiune a tineretului îmi pare interesantă; a o trata cu uşurinţă, cu atît mai mult a o trece cu vederea, ar fi să ignorăm forme şi pulsaţii elementare din scara agregărilor şi devenirilor umane.

În acest spirit, dacă vrei, să stăm puţin de vorbă!

Este firesc şi necesar să-ţi placă cinematograful. Într-adevăr, e viu, dinamic, cu valenţe şi posibilităţi nesfîrşite. Îl socotim de mult un admirabil instrument de informaţie şi cultură. Nu mai puţin îţi poate fi şi un prieten: în tovărăşia lui poţi să străbaţi cu uşurinţă prin spaţii îndepărtate, să te iniţiezi cu precocitate în unele direcţii sensibile ale vieţii, să vii în contact cu freamătul şi contagiunea actualităţii.

Încearcă, însă, să te apropii şi de teatru. Se poate ca acesta să-ţi ceară un plus de linişte, de interiorizare, desigur şi de intelectualitate. Nu-mi închipui că ai refuza aceasta; te asigur, pentru toate vei fi răsplătit cu prisosinţă. Există aspecte de gîndire şi de sensibilitate superioară, privind de aproape integritatea şi armonia noastră ca oameni, pe care nici o altă modalitate de expresie artistică nu ar putea să ni le comunice mai sesizant şi mai edificator ca teatrul. Reflectează, de exemplu, la tragismul lui Oedip, la neliniştea morală din cugetul lui Hamlet, la o iubire în viaţă şi în moarte ca aceea dintre Romeo şi Julieta, la fondul de mizantropie al virtuosului Alceste, personajul din comedia lui Molière; ei bine, află că altfel vei pătrunde aceste situaţii în atmosfera caldă a unei încăperi de teatru, luînd parte acolo la contopirea afectivă a scenei cu sala, avînd în urechi vibraţia vocii naturale, resimţînd emoţia omenească neprefăcut, creîndu-ţi intim o aminaşă receptivă de poezie şi transfigurare.

Îţi înţeleg şi îţi aprob în totul gustul şi spontaneitatea ta sinceră pentru anume iniţiative şi chiar îndrăzneli ale modei, unele de limbaj şi îmbrăcăminte, altele privind preferinţele tale intelectuale. Sint trăsături care ţin de nota şi efervescentă tineretii. Moda este o funcţiune activă, cu reflexe fecunde în numeroase direcţii de viaţă. Stimulează imaginaţia creatoare. Ne fereşte de blazării şi rutină. E un factor de optimism, generator de bucurii mari şi mici, multe din acestea trecătoare, altele însă de o esenţă durabilă, capabile să se transforme sulteteşte în stări de cunoaştere şi generozitate.

Totodată, să nu pierzi din vedere că sint mode şi model! Ar fi prea lung să le înşirăm aici pe nume. Dacă unele au calităţi de felul celor amintite mai sus, altele, dimpotrivă, pot să alunce uşor în stridenţe şi cabotinism. Dovadă, în spectacolul vieţii curente, atîţia

mimetici, atîţia diletanţi în goană după originalitate, atîţia care se cred interesanţi prin snobismul ori falsele lor răzvrătiri. Dealtminteri, nu este cazul ca asupra acestora să insistăm, întrucît pedeapsa le va veni de la sine. Cînd moda nu închide în ea şi ceva esenţial în ordinea frumosului, reprezentînd o valoare psihologică şi în stare să împlinească o utilitate socială, ea cade repede, această cădere devenind atunci, atît o sancţiune imanentă, cît şi o reintegrare a bunului simţ în drepturile sale.

Îmi place să te văd aprins, gesticulînd larg, vorbind cu glasul tare, punînd în mişcările tale patos şi energie. Mai precis: sint bucuros să-ţi surprind şi să contemplan manifestarea ta directă, înăscută, cu amestecul ei pitoresc de joc şi seriozitate, cu izbucnirile ei revărsîndu-se de vitalitate fizică şi sufletească. Nici nu bănuieşti cît farmec tresaltă în gălăgia din recreaţiei, în freamătul culoarelor, în frenezia de pe scări sau din faţa clădirilor de şcoală la terminarea orelor de curs, în luarea cu asalt a străzii, în comentariile voastre îndrăzneţe despre lecţii şi profesori, făcute cu dezinvoltură în auzul tuturor... Această gălăgie este a voastră, vă prinde; umple văzduhul cu ceva limpede şi sănătos, în genul aerului curat, al cerului albastru, al luminii solare, al bucuriei elementare pe care ne-o poate procura irumperea vieţii.

Îngăduie-mi, mai departe, să-ţi arăt şi cealaltă faţă a medaliei. În atîtea alte situaţii, cu rosturi la fel de legitime, ceea ce îţi poate sta mai bine, ceea ce îţi poate ajuta mai real să fii tu însuşi, e tocmai puţină tăcere. Reculegerea, meditaţia, îngîndurarea severă, aprofundarea lucrurilor, coborîrea în noi înşine: toate acestea, ca să ajungă a ne apropia cu adevărat de esenţa lucrurilor, reclamă interior un climat spiritual de tăcere. E vorba de o tăcere care nu vine din afară, prin vreo ingerinţă sau alta; trebuie să ne-o cucerim singuri prin reflecţie şi metodă, nu mai puţin şi prin adevărate morală. Fără ea, ar fi să ne limităm la imagini de suprafaţă, ignorînd că există şi o muzică de adîncime a lucrurilor, cu înţelesuri şi frumuseţi ce trebuie de asemenea străbătute. În cugetul omului tînăr, această tăcere capătă o valoare în plus. Reprezintă curaj şi înţelepciune, victorie dobîndită într-o confruntare interesantă cu sine însuşi, aspiraţie demnă la împlinire, scrutare severă în datoria sa de a se perfecţiona ca om, disciplină capabilă să scoată la iveală cu un ceas mai devreme imeditul şi promisiunea puterii sale creatoare.

Eşti un credincios şi entuziast prieten al tehnicii moderne. Atitudinea te onorează. Face parte din reflexele tale de adaptare la condiţiile civilizaţiei. Presupun că Prometeu, atunci cînd s-a hotărît să fure focul din cer şi să-l dăruiască oamenilor, te-a presimţit, te-a întrevăzut cu mintea. Cuceririle tehnicii au innobilat viaţa; îi conferă un preţ nou, îi îmbogăţesc destinaţia. Fără ele, multe lanţuri ale sclaviei s-ar fi frînt mai greu şi poverile materiale ale existenţei ar fi întîrziat nemăsurat mersul ascendent al umanităţii. Auzim cîteodată, în numele unui idealism rău înţeles, accente de fals romantism, gata să profereze împotriva tehnicii rechizitorii şi proteste. Acestea nu sint

nici măcar erezii; le-aş numi cu linişte forme de ignoranţă, atît şi nimic mai mult. Adevărul, aici, are o cadenţă mai gravă, planuri mai subtile, răspunderi mai înalte. În dosul fiecărei cuceriri tehnice se află inteligenţă şi sensibilitate, voinţă demiurgică în sensul bun al cuvîntului, putere de împrietinire a omului cu natura lucrurilor, comunicare între cosmic şi social, acord grandios între teorie şi practică. Şi să nu-ţi închipui că tehnica şi-a spus ultimul cuvînt! Mersul şi misiunea ei eliberatoare au încă de atins obiective fundamentale, în domenii în care există încă servituţi şi forme de muncă rudimentare în stare să ţină în loc condiţia umană.

Nu-ţi asund, totuşi, o preocupare a mea şi a multora. E autentică; nu o inventez de circumstanţă, pentru a-mi demonstra mai pregnant teza. Socotesc că ar fi nedrept ca pasiunea ta pentru tehnică să te fure în așa fel încît să devii exclusivist, deci cu indiferenţă, cu unele porniri de minimalizare sau chiar cu recalitrantă faţă de valorile umaniste ale vieţii şi ale culturii. În zilele noastre se vorbeşte tot mai mult, şi pe bună dreptate, cu tot mai multă consideraţie despre creiere electronice, așa numitele ordinoare. Să nu uităm însă că aceste maşini electronice, oricare le-ar fi perfecţiunea, sint doar executante. Ordinul de intrare în funcţiune, ca şi interpretarea datelor obţinute, se vor afla întotdeauna pe seama minţii gînditoare. Acelaşi mecanism, capabil cînd este bine condus să rezolve cu rapiditate situaţii pentru care altminteri ar fi fost nevoie de timp şi de uriaşe cheltuieli omeneşti de energie, poate conduce la erori fatale cînd premisa ce i-a fost ordonată a ieşit din cine ştie ce judecăţi aberante sau cugete nestăpînite. Reţine, deci, indicaţia amintită: *minte gînditoare*. Aceasta nu poate apărea oriunde şi oricum. O dobîndim doar dacă înţelegem ce este omul, care îi este mesajul, pe ce linii s-a așezat şi va trebui să se așeze în viitor creaţia lui specifică, în ce fel această creaţie se integrează în sistemul mare al lumii. Şi adaug: o dobîndim, dacă în actele noastre de viaţă ştim să punem patos, înălţime, simţ al valorilor, voinţă de lumină şi frumuseţe, respect pentru tot ce s-a cristalizat înaintea noastră, situîndu-ne astfel pe treapta de creaţie de unde să devină posibil pasul nostru mai departe.

Tînărul meu prieten, nu aş vrea să rămii cu impresia că în aceste rînduri am făcut un simplu joc de cuvinte pentru a-ţi lua cu o mină ceea ce ţi-am dat cu alta. Nu am decît dorinţa să fii nou, cît se poate de nou, cu febrilitatea vieţii care înaintea, cu psihologia de încredere a omului menit să doboare idoli şi blesteme. Ceea ce ţi-am amintit aici este de fapt un lucru cunoscut, cel mai elementar cu putinţă: ca să poţi înălţa edificiul tău sus de tot, e nevoie să te sprijini pe temelii adînci şi solide.

Ion ZAMFIRESCU

PSIHOLOGUL ȘCOLAR

Noua lege de organizare a învățămîntului a consacrat o nouă profesiune didactică, aceea de psiholog școlar. Sarcinile și atribuțiile ei sînt cuprinse în diferitele directive date, reușita însă în această nouă profesiune depinde de imaginea pe care o au despre ea aceia care o vor îmbrățișa, de priceperea și pasiunea pe care le vor depune în îndeplinirea ei. De asemenea, această reușită depinde și de ajutorul dat psihologului școlar de către ceilalți membri ai corpului didactic, de către părinți, elevi și societate în genere.

Profesiunea de psiholog școlar apare la începutul secolului nostru, într-o anumită conjunctură social-economică și politică și sub influența netă a științelor biologice. Atribuțiile psihologului școlar erau la început limitate: să depisteze și să separe pe elevii anormali pentru a ușura munca educativă în școală. Ulterior, s-a extins activitatea lui și la selecționarea elevilor bine dotați, iar prezența sa în școală l-a făcut util și în problemele de îmbunătățire a metodelor de învățămînt, introducînd mijloacele de experimentare și verificare a rezultatelor. Aceste ultime atribuții au determinat o nouă specializare, școala îmbogățindu-se cu un nou cadru auxiliar, acela al psihopedagogului.

Într-un stadiu următor (în jurul anului 1913), condițiile economice și dezvoltarea industriei — în special sistemul nou de muncă divizionată — a condus, sub impulsul unor tendințe potrivnice — pofta de câștig mai mare la unii, lupta de umanizare a muncii la alții — către o subliniere a problemei selecției profesionale, a alegerii oamenilor potriviți pentru locuri de muncă corespunzătoare. Nu discutăm aici concepțiile de la baza acestei orientări, nici exagerările comise, ne limităm în a firma că în aceste condiții școala nu putea rămîne indiferentă, că selecția profesională primea o completare mai judicioasă în preocupările de orientare profesională, în școală sau instituții specializate (mai ales după primul război mondial). Așa a devenit necesară prezența consilierului de orientare școlară și profesională sau, în unele țări, a orientatorului profesional.

Stadiul al treilea, care începe după al doilea război mondial și se dezvoltă într-un ritm necunoscut în trecut, tinde să țină pas cu uriașele transformări economice,

politice și sociale. Societatea modernă are alți parametri, cu repercusiuni și asupra procesului de formare a profesionistului de mîine. Epoca noastră se caracterizează, între altele, prin: 1) *mobilitate profesională* — omul nu mai îmbrățișează o profesiune pe care s-o practice în tot cursul vieții sale, ci trebuie să fie pregătit multilateral pentru a răspunde cerințelor de înnoire a industriei; 2) *urbanizare* — afluența către oraș și formarea unor mari metropole; 3) *diversificare și concomitent unificare a profesiunilor* — (Dacă nomenclatorul profesiunilor cuprinde azi circa 20 000 profesii mai mult decît în trecut, nu este mai puțin adevărat că prin introducerea automatizării și a ciberneticizării, solicitările pentru aceste profesii sînt mai apropiate decît au fost vreodată).

Problema îndrumării profesionale se pune astăzi diferit; sîntem chemați să descoperim și să educăm capacitatea individului de a se adapta la noi condiții de viață, să cunoaștem gradul său de educabilitate și de adaptabilitate. Sîntem obligați să cercetăm aptitudinile sale — concepute ca un sistem perfectibil de organizare a predispozițiilor naturale — nu în vederea unei singure profesii, ci pentru un grup de profesii. Date fiind condițiile actuale de muncă — în colectiv și fragmentată — accentul major cade pe formarea atitudinilor (față de viață, muncă, profesiune etc.), acțiune care se bazează pe cercetarea intereselor și cunoașterea sistemului motivațional individual și colectiv.

În aceste condiții, psihologul școlar devine, dintr-un simplu diagnostician, un educator, realizînd o nouă profesiune didactică, cu accent marcat pe educația afectelor, pe orientarea și formarea profesională în sensul noilor cerințe de viață.

Numai concepînd istoric și incluzînd atributele cumulate azi de profesiunea denumită „psiholog-școlar“, obținem o imagine justă a rolului acestuia în școală și putem mobiliza pe ceilalți membri ai corpului didactic pentru reușita acestei activități.

Psihologul școlar actual preia din atributele psihologului școlar de la începutul secolului nostru, din acelea ale psihopedagogului — conceput de școala filozofico-pedagogică —, din sarcinile consi-

lierului de orientare școlară și profesională și din acelea ale orientatorului școlar. Nu se poate confunda însă cu nici una din aceste profesii mai vechi — existente încă și astăzi în prima lor accepțiune în unele țări —, ci este o profesiune nouă, cu altă structură și cu funcționalitate diferită, indiferent de asemănarea de nume sau sarcini parțiale comune.

În acest sens, considerăm rolul psihologului școlar mai întîi ca inginer al procesului instructiv-educativ, cu accent pe munca de îndrumare și formare profesională a elevilor. Termenul de inginer îl folosim în sensul său real de a *concepe, organiza și conduce o lucrare*. Aceasta înseamnă că psihologul școlar nu trebuie să devină un simplu practicant, ci că pentru a putea concepe lucrările necesare el este obligat să se informeze și să cerceteze.

În altă ordine de idei, psihologul școlar este consilier al directorului școlii, al dirigintilor, profesorilor, părinților și al elevilor. Cu alte cuvinte, este pregătit să-i ajute pe aceștia, fiind documentat și convins în opera pe care o întreprinde.

În fine, psihologul școlar este un confident care trebuie să câștige încrederea celor cărora li se adresează și să știe să-i asculte cu dragoste.

Atribuțiile și sarcinile psihologului școlar se desprind din expunerea de mai sus; ele au fost dezvoltate în scrisoarea metodică elaborată de Institutul de Științe pedagogice al Ministerului Învățămîntului. Articolul de față fiind adresat noilor psihologi școlari, cadrelor didactice și părinților, considerăm util să includem o enumerare a principalelor aspecte ale activității acestei noi profesii didactice.

1. *Înformează cadrele didactice asupra problemelor orientării școlare și profesionale, contribuind la crearea unui climat favorabil acestei activități*. Pe lângă expunerile în colectivul școlii, se presupune și un contact individual, cel puțin, cu o parte dintre profesori, pentru asigurarea sprijinului necesar. 2) *Îndrumază pe profesorii de specialitate, pentru introducerea în planul lecțiilor a informărilor asupra profesiunilor și a prezentărilor de figuri reprezentative*. 3) *Sprijină pe diriginți pentru organizarea în cadrul orelor de dirigiență a unor convorbiri privind*

diferitele profesii și rolul profesiei în viață. 4) *Conduce munca de observare și cunoaștere a elevilor, îndrumînd și urmărind completarea fișelor pedagogice de către diriginții claselor, participă la interpretarea lor și la elaborarea concluziilor, cu accent special pentru clasele terminale*. 5) *Planifică și organizează munca de informare profesională, recurgînd la toate mijloacele audio-vizuale de trezire a interesului pentru profesiunile mai puțin cunoscute, dar solicitate de economia națională*. 7) *Mentine un contact permanent cu instituțiile de cercetare și cu oficiile și întreprinderile economice, pentru a fi orientat asupra posibilităților de plasament*. 8) *Colaborează cu profesorii și cu medicul școlii la depistarea și rezolvarea cazurilor de copii — problemă, asigurînd — cînd acestea depășesc posibilitățile școlii — plasarea elevilor respectivi în instituții cu profil special*. 9) *Organizează cercetări privind aptitudinile, interesele și atitudinile elevilor, și pe baza datelor obținute, elaborează programul de măsuri educative corespunzătoare*. 10) *Colaborează cu părinții, angrenîndu-i în munca de orientare profesională și de formare a unei atitudini pozitive față de muncă și munca profesională în special*. 11) *Conduce colectivul de orientare profesională, consultînd și îndrumînd pe elevi, în colaborare cu profesorii școlii și cu părinții*.

Aceste atribuții și sarcini presupun o muncă continuă, organizarea unei colaborări sistematice, o autodisciplină în programarea timpului și a efortului. Reușita depinde de identificarea cu rolul profesional respectiv, de înțelegerea funcției sociale a misiunii de psiholog școlar. Alergătorul de pe stadionul olimpic depune eforturi nebănuite pentru a atinge o performanță superioară; de i-s-ar impune de către alții asemenea eforturi, ar refuza să le facă, considerînd această muncă istovitoare; împins însă de impulsul mobilizator al dorinței de a obține victoria, convins de suportul social și de prestigiul pe care-l obține, depune toate aceste strădanii cu plăcere. Munca nu este grea în sine, dificultatea ei este percepută subiectiv în funcție de factorii noștri motivaționali, de felul în care concepem rolul social al activității noastre.

Constantin ZAHIRNIC

CONSULTAȚII PEDAGOGICE

Mulți cititori ai revistei „Colocvii“ ne cer sfatul în diferite probleme de educație. Pentru a răspunde acestor solicitări redacția noastră va inaugura în numărul viitor o rubrică specială de consultații.

Cei interesați ni se pot adresa în problemele care îi preocupă și pentru care n-au găsit răspuns în presa pedagogică.

Am dori ca scrisorile adresate redacției să poarte mențiunea: **PENTRU RUBRICA „CONSULTAȚII“**.

RANDAMENTUL TRIMESTRIAL

Cunoașterea variațiilor de randament școlar la clasele I—VIII, adică la acele clase în care copilul nu și-a format încă pe deplin anumite deprinderi de disciplină a muncii, este importantă, întrucât ele influențează direct rezultatele finale ale procesului de învățămînt.

Am întreprins în acest scop cercetări la două școli din Iași, una centrală și alta periferică. Au fost examinate 136 cazuri, avîndu-se în vedere mai ales copiii cu rezultate slabe sau mediocre la învățătură. Materialul cules a fost interpretat împreună cu S. Blumenfeld, medic primar șef al clinicii infantile a Spitalului Socola, și I. Alexandrescu, psiholog la aceeași unitate sanitară.

Constatările noastre concordă cu acelea ale tovarășului Virgil Radulian, care, într-o lucrare relativ recentă (Profesori și părinți contra insucceselor școlare, Editura didactică și pedagogică, București, pag. 137), afirmă că în trimestrul I se înregistrează cele mai slabe rezultate la învățătură, în trimestrul II, cele mai bune, iar în trimestrul III se constată o situație mai bună decît aceea de la sfîrșitul trimestrului I, dar mai slabă decît cea de la sfîrșitul trimestrului II. Autorul explică aceste variații prin actuala structură a anului școlar, cu tri-

mestre inegale ca durată, trimestrul I fiind lung și obositor, iar trimestrul III, „îngreuiat” de recapitularea finală și lupta pentru „asigurarea” promovării.

Din rezultatele chestionarului nostru, transmis în scris și verbal elevilor și elevelor din clasele menționate, precum și familiilor, am putut constata că variațiile sezoniere la învățătură sînt mult mai frecvente la băieți decît la fete. Acestea sînt mai constante în muncă, mai disciplinate și mai puțin înclinate către joacă.

Profesorii claselor în care am întreprins ancheta explică randamentul școlar scăzut al elevilor lor pe trimestrul I prin faptul că aceștia se adaptează mai greu la noile materii de studiu; pe trimestrul II, însă, elevii s-au adaptat; randamentul cel mai ridicat din întregul an școlar în această etapă s-ar explica și prin aceea că este trimestrul cel mai scurt; iar în trimestrul III elevii ar manifesta oarecare oboseală, deși sînt mai bine antrenați la învățătură decît pe trimestrele precedente.

Cei mai mulți dintre părinții anchetați au pus accentul pe timpul excesiv afectat pentru joacă toamna și primăvara de către propriii lor copii. Alta este situația, după opinia acestora, iarna, cînd copiii stau mai mult în casă și astfel părinții respectivi îi pot supraveghea mai bine. Unii părinți au recunoscut însă deschis că abia din trimestrul III s-au ocupat îndeaproape de modul cum își pregătesc lecțiile pe a doua zi copiii lor, cînd notele slabe obținute de aceștia în trimestrele anterioare și mai ales perspectiva corigențelor sau chiar a pierderii anului școlar a început să le creeze o stare de acută îngrijorare.

Încercînd să sintetizăm rezultatele anchetei, putem trage anumite concluzii (cu valoare practică) în legătură cu acele cauze care concurează la crearea acestui decalaj de randament școlar la elevii claselor I—VIII.

Inegala repartitie a materiei pe trimestre, precum și durata inegală a acestora, au o influență negativă asupra randamentului școlar.

Adaptarea se realizează diferențiat. Ea se face mai greu la cl. I și V. Intrînd în clasa I-a, elevul ia contact întîia oară cu disciplina școlară și cu învățătura. Trecerea de la joc și activități specifice vârstei preșcolare la activitatea școlară cere un timp de adaptare; aceasta face ca randamentul școlar să nu poată fi maxim chiar de la început.

Un efort în plus de adaptare se cere și elevilor din clasa a V-a, care trec de la clase în care predă un singur învățător la clase cu mai mulți profesori, fiecare profesor avînd modul său de predare și exigențele sale.

Aceeași situație se repetă, deși la o scară mai redusă, cu elevii celorlalte clase, care trebuie să se adapteze la materii necunoscute și de un nivel superior clasei pe care au absolvit-o. În trimestrul II, adaptarea la noua situație este făcută; în trimestrul III, în schimb, pot apărea — precum s-a mai remarcat — unele semne de oboseală.

Pe lingă această adaptare la noi situații, pe trimestrul I, cel puțin în primele lui săptămîni sau chiar în prima lună, elevii trebuie să facă efortul redobîndirii deprinderii de a învăța sistematic și de a reintra în disciplina școlii. Acestea s-au pierdut, în parte, în lunile de vacanță mare.

S-ar părea că elevii fiind odihniți ar trebui să aibă un randament școlar ridicat, dar, precum am văzut, tocmai pe trimestrul I au randamentul cel mai scăzut.

Toate acestea dovedesc că o anumită pondere o are nu numai energia, ci și modul în care se utilizează aceasta. Or, tocmai recăpătarea unui anumit stil de muncă necesită un efort suplimentar și un timp, de la caz la caz, mai mult sau mai puțin îndelungat. Pe trimestrul II, deprinderea de a munci este recîștigată, iar ușorul declin al randamentului din trimestrul III se datorește și aceluși început de oboseală menționat.

În continuare, vom analiza factorii care, după părerea noastră contribuie la acest decalaj de randament școlar.

Randamentul școlar este strîns legat de asiduitatea cu care elevul își pregătește temele. Toamna și primăvara, copilul este mult mai ispitit să se joace decît iarna, cînd este obligat să stea mai mult în casă, putînd fi astfel și mai de aproape supravegheat de părinți.

Jocul excesiv înseamnă, pe de altă parte, și o cheltuială de energie care influențează și ea asupra randamentului școlar, diminuîndu-l.

Declinul relativ de pe trimestrul III, mai puțin grav decît cel de pe trimestrul I, se datorește efortului suplimentar pe care îl depun elevii amenințați de corigență sau repetenție pentru a-și reface situația școlară, neglijînd însă unele obiecte de studiu.

De asemenea, părinții, care la începutul anului sînt adesea puțin atenți la învățătura copiilor lor, vîzîndu-le situația școlară periclitată, devin mult mai vigilenți și-i supraveghează mai sever.

În trimestrul III, la rîndul lor, profesorii devin mai exigenți și sporesc controlul asupra elevilor slabi, obligîndu-i să muncească mai mult.

Cum poate fi preîntîmpinat acest decalaj de randament?

Soluțiile care se impun sînt următoarele: O mai bună repartitie a materiei pe trimestre și o împărțire, pe cît posibil egală, a duratei acestora.

O mai strînsă legătură a școlii cu familia în scopul întăririi supravegheții de către părinți a activității elevilor în tot timpul anului.

Educarea elevilor în sensul unei munci continue, punînd obligațiile școlare mai presus decît jocul și alte distracții.

O sarcină deosebită pentru diminuarea acestui decalaj dintre trimestre revine, desigur, și medicului școlar. Pe lingă sfaturile pe care le poate da elevilor pentru a înfrîna unele tendințe excesive către joacă (mai ales toamna și primăvara), el poate interveni și prin examinarea periodică sanitară a elevilor (ale căror variații de randament școlar pot fi în strînsă legătură cu variațiile sezoniere de climă, ca în cazul hipertiroizienilor, care au randamentul cel mai ridicat în sezonul rece, și în al hipotiroizienilor, care-l au, invers, în cel cald). De asemenea, medicul trebuie să depisteze cît mai operativ hipocalcemiile și carențele de vitamine, care se manifestă mai ales spre primăvară.

Privit astfel, decalajul trimestrial de randament școlar va fi în bună parte rezolvat, în sensul că dacă nu va fi cu totul anulat va fi mult diminuat.

Traian N. GHEORGHIU, doctor în filozofie
Cercetător principal la filiala din Iași a Institutului de Științe Pedagogice

Desene de Octav GRIGORESCU

MI-AM CUMPĂRAT UN „SCHIEDMEYER“

Dumneavoastră știți ce este un Schiedmeyer? Să nu vă jenați dacă se întâmplă să nu cunoașteți. Nici eu n-am aflat multă vreme, pînă cînd, într-o bună zi, prietenul meu, farmacistul I.L., mă întâlnește și-mi spune triumfător: — Mi-am cumpărat un Schiedmeyer. „Trebuie să fie vreun nume străin de armă“, am presupus, știindu-l pasionat în ale oîntătorii. — Cred că am făcut o achiziție grozavă!

Prietenul meu era atît de entuziasmat, încît am avut impresia că trăiește unul din acele privilegii rare cînd puteam avea în fața mea un om cu adevărat fericit.

— Găsisem în ultimul timp un Blüthner. Nimic de zis. Foarte bun. Sunet amplu, plin, dar demodat ca aspect exterior. Schiedmeyer-ul meu îl întrece. E o piesă grozavă. Ediție jubiliară. A cîștigat nu știu cite premii internaționale.

Am priceput că e vorba de o marcă de pianine și încă de una dintre cele mai vestite din lume, după precizia datelor și a amănuntelor cu care o descria. Mi-am amintit apoi că fetița sa este înscrisă la școala de muzică și, într-un fel, am înțeles atunci tot zelul de care era cuprins amicul meu, dar nu știam că este atît de cunosător în aria lui Orfeu. Vorbea cu atîta siguranță despre mecanismele și calitățile instrumentelor, încît ai fi zis că e cel puțin profesor de muzică.

— Ascultă, dragă! Tu ai urmat și conservatorul? De unde te pricepi așa de bine la pian?

— Ași! N-am făcut nici un conservator. M-am inițiat și eu de cînd mi-a încolțit gîndul de a-i cumpăra fetei o pianină. Este adevărat; la început, am luat cu mine un specialist. Cît am alergat, doamne! Cred că am oăzut peste 60 de pianine. Acuma, m-am specializat și eu. Cum intru undeva, direct la cutia de acordaj: „Cucoană, nu merge! Tabla de rezonanță este spartă“, sau: „Îmi pare rău! e un tip prea vechi. Corzile nu sînt încrucișate“. Am băgat spaima în toți posesorii de pianine. N-ai să mă crezi. În ultimul timp, nu se mai vinde nici un instrument în oraș pînă nu sînt consultat. Ce zici de asta? Nu-i așa că-i nostim? Dar, ce tot trîncănesc eu? Cînd treci pe la mine să-mi vezi Schiedmeyer-ul? E o piesă rară!

Mi-a așfîțat și mie curiozitatea, așa că iată-mă peste cîteva zile în fața faimosului instrument,

înconjurat de toți membrii familiei. Drept să vă spun, ca înfățișare, nu era prea deosebit de celelalte.

— Ei, și-acum cred că e cazul să ne producem puțin, vorbi tatăl privind spre fetiță.

Invitația, în mod evident, nu-i suridea.

— Nu trebuie să te sfiiești. Doar dînsul e de-al casei.

Pentru mine, momentul emoționant urma de-abia acuma. Știam că fetița cînta la pian de trei ani, dar n-avusesem ocazia s-o ascult nicidecum.

În sfîrșit, se auziră primele acorduri. Pe măsură ce cînta, deziluzia mea creștea. Fetița atîngea clapele cu o mișcare stingace și crispată, umplînd încăperea cu niște sunete aspre, lipsite de orice nuanță și sensibilitate. Nu pot să mă laud că mă pricep prea mult în arta pianistică, dar, oricum, pot să apreciez frumusețea și elastici-

tatea unui sunet. În cazul de față, copilul întreprindea ceva mecanic, ca o obligație impusă din afară.

M-am uitat cu grijă în jur. Părinții o urmăreau încîntați, iar bunicii păreau cel puțin extaziați.

— Cîntă-mi, te rog, și sonatina care-mi place mie, și valsul care-i place bunicii, și...

În cele din urmă, spectacolul acesta de familie încetă.

— Ei, ce zici?

Ce puteam să spun? Eram doar în casa unor vechi prieteni. Caut o formulă eozivă:

— Ca la orice instrument, trebuie mult exercițiu.

După ce fetița ieși din cameră, am îndrăznit totuși să întreb:

— Spuneți drept! Fetița cîntă vreodată singură, fără să fie îndemnată de cineva?

— Da'de unde! Nicidecum n-o face fără scandal. Este adevărat că nu prea are ureche muzicală, dar, în fond, pianul își dă sunetul de-a gata. Nu te chinui să-l formezi, ca la vioară. Și la urma urmelor, cine nu știe că Paganini a încordat să cînte pentru că îl bătea taică-său cu arcușul...

Le-am spus că trebuie să plec neapărat. Am invocat ceva de circumstanță. Deși știu că obiectele nu pot vorbi decît pe planul ficțiunii literare, înainte de a părăsi camera, am avut totuși impresia că celebrul Schiedmeyer mi-a făcut un semn disperat de ajutorare.

Corneliu GRIGORIU

DIALOG ÎN TIMP

PERSONAJE:

MAMA — personaj cu principii „clare“ de viață.

GIGEL — personaj „în evoluție“.

SCENA I

(Gigel la vîrsta cînd începe să se țină pe propriile sale picioare — la propriu.)

MAMA: Gigeluș, te rog, nu mai trage de perdea, că se rupe!

GIGEL (trage și mai tare, rîzînd): Hi! Hi!

MAMA: Fii cuminte! Te rog, fii cuminte, pușor! Uite... dacă nu mai tragi de perdea, îți cumpără mama un pachet de ciocolată.

GIGEL (ultimativ): Male!

MAMA: Mare, mare, dar nu mai trage, că faci praf perdeaua...

SCENA II

(Gigel la patru ani)

MAMA: Gigeluș, să n-o mai tragi de păr pe fetița lui nenea Ștefănescu. Nenea Ștefănescu e șef la tata la serviciu și dacă se supără îi dă lui tăticu primă mai mică.

GIGEL: Ce-i aia... primă?

MAMA: Bani! Dacă te porți frumos cu fetița lui nenea Ștefănescu tăticul ia bani mai mulți și-ți cumpără o jucărie. E interesul tău.

GIGEL: Ce-i aia... între... inte...

MAMA: In-te-res!... O să înțelegi mai tîrziu...

SCENA III

(Gigel la șase ani)

MAMA: Gigeluș, vino să vorbești și tu la telefon cu tanti Laura. Spune-i frumos sărut-mîna, întreb-o ce mai face, cum se mai simte cu sănătatea...

GIGEL: Nu vreau! Acum mă joc!

MAMA: Hai, că-i interesul tău! Tanti Laura pleacă săptămîna viitoare în străinătate și vreau s-o rog să-ți aducă și fie niște bascheți cum are băiatul lui Ștefănescu. Ai văzut ce frumoși sînt. Hai, că nu te costă nimic să fii cîteva clipe drăguț la telefon. Tanti Laura e tare sensibilă și dacă-i vorbești frumos, sînt sigură că-ți aduce niște bascheți grozavi.

SCENA IV

MAMA: Uită-te ce mărfșor frumos i-am luat învățătoarei! Dar vezi să nu-l pui pe catedră la un loc cu tinicheluțele pe care le aduc ceilalți. Fă-n așa fel să i-l dai învățătoarei în mîna, să-l vadă bine.

GIGEL: (gest evaziv): Ei...

MAMA: Ascultă-mă ce-ți spun, nici nu știi cît poate să te ajute mărfșorul ăsta! O să-și dea învățătoarea seama că n-a costat un leu, doi și poate s-o simți să nu-ți mai pună așa de ușor notă proastă la aritmetică. Să faci ce ți-am spus, că e în interesul tău!

SCENA V

(După cîteva ani de la scena precedentă)

MAMA: Puteai să tai și tu cîteva lemne bunicii, că abia se mai ține, sărmana, pe picioare.

GIGEL: Ce-s fraier?! Nici cinci lei de-un film n-a fost în stare să-mi dea. Cică n-are, că abia miine ia pensia și ce-a avut ți-a împrumutat ție. Dacă-i zgircită, să facă singură sport cu toporul. Că n-oi fi gugoman să cred că n-are cinci lei!

Scenele următoare sînt ușor de imaginat, în cazul cînd viața nu-i va pregăti lui Gigel o neașteptată și zguduitoare „lovitură de teatru“.

Mihnea MOISESCU

Greșeli frecvente ale familiei în orientarea profesională a copiilor

În mod curent, pentru a soluționa just problema orientării profesionale a elevilor — problemă de o acută actualitate în epoca noastră de înaltă specializare — familia e chemată să concluzeze cu școala, ca împreună cu aceasta și cu toată răspunderea să găsească drumul pe care trebuie să-l urmeze copilul. Prevalându-se însă de dreptul „ultimului cuvânt”, unii părinți ignorază sugestiile școlii, ceea ce declanșează erorile de orientare, care atrag după sine, alături de greutățile de adaptare din cursul școlarizării, cu tot cortegiul lor de neplăceri (corigențe, repetențe, meditații, cereri de reexaminare și de transfer), și introducerea în circuitul social a unor absolvenți de liceu sau facultate care, „greșindu-și cariera” — cum se spune în mod curent — vor fi o povară pentru colectivul de muncă în care vor munci din cauza randamentului lor profesional scăzut. Pe de altă parte, ei vor trăi dacă nu sentimentul amar al ratării, în mod cert complexul nerealizării integrale.

În cele ce urmează vom înfățișa câteva dintre greșelile de orientare profesională a copiilor mai des săvârșite de părinți.

Prima greșală, în ordinea în care vom discuta, își are cauza în așa numitele „calcul” ale unor familii. Unii părinți vor cu orice preț ca odraslele lor să îmbrățișeze o carieră de perspectivă, cât mai rentabilă și cu un plasament cât mai convenabil. Spiritul lor „practic” se manifestă în special atunci când trebuie să-și dea conștientul cu privire la secția pe care trebuie să o urmeze copilul după absolvirea clasei a IX-a. Nu rareori am întâlnit în clasele „reale” elevi cu aptitudini vădite pentru disciplinele umaniste și care obținuseră în anul precedent note limită sau chiar rămăseseră corigenți la matematică și fizică. Întrebându-i cum își justifică prezența în această secție, ei mi-au răspuns resemnați că aceasta a fost voința celor de acasă. Cu toată munca de lămurire, părinții elevilor respectivi au rămas neclintii în convingerea că doar „realul” deschide drum spre facultăți ce asigură profesioni de viitor, bine remunerate (în special, ingineria, arhitectura și comerțul exterior).

Astfel de elevi se mențin pe linia de plutire cu eforturi considerabile și cu asistența continuă a unor medietori. Uneori, reușesc să intre în facultățile cu profil tehnic după ce au fost intens „pompați” cu sute de ore de pregătire suplimentară. Depășii însă de dificultățile unor discipline care cer nu numai silință, dar și înclinări speciale, ei vor eșua după un an de studiu, retrăgându-se, pentru a intra în cîmpul muncii sau încercînd să o ia de la capăt într-o altă facultate. Chiar dacă printr-o strădanie chinuitoare reușesc să obțină diploma de stat, vor fi niște profesioniști cenușii, lipsiți de focul interior al pasiunii, rutinieri care abia așteaptă să se termine orele de serviciu.

O altă categorie de părinți este constituită din așa-zii „ambitioși”, care vor cu orice risc să-și îndrepte copiii către cariere spectaculoase, în speranța cuceririi unei celebrități rapide. Asemenea părinți, încurajați de farmecul fizic al copiilor lor și de o înșelătoare aplicație pentru arta dramatică și muzică, îi silesc să meargă la conservator sau la facultatea de teatru — cinematografie. Dar faptul că odrasla lor smulge aplauze de complezență la serbările școlare sau în reuniunile familiale nu poate constitui un argument convingător pentru îmbrățișarea unei cariere artistice (care cere talent autentic, putere totală de dăruire și tone de sudoare). Nu-i greu de înțeles dezamăgirea unor astfel de părinți atunci când examenele de admitere sau evoluția ulterioară a copilului le zdruncină dureros velenitățile. Mulți dintre acești copii ar putea fi admirabili medici, ingineri, profesori etc. — îndeletniciri unde s-ar putea realiza mai bine.

Există, de asemenea, și o serie de părinți care țin morțiș la meseria pe care o profesază, aceeași cu a părinților sau bunicilor, și pe care vor să o transmită copilului pentru „conservarea” tradiției. Astfel de ambiții costă scump pe copii când, printr-o ciudată „mutație” vocațională, ei ies total din linia „tradiției”. Mi se pare instructiv cazul lui P.D., fiul unui profesor universitar de la „Institutul Politehnic” din Capitală. Dorind ca fiul să-i continue profesiunea, tatăl l-a destint ingineriei. „Realist” mediocru, dar elev cu marcate aptitudini pentru poezie și eseistică estetică, P.D., cu toată „aura” părintească, a obținut la examenul de admitere o medie între 2 și 3 și, bineînțeles, a pierdut un an. După înapoiere din armată, fără asentimentul părinților, P.D. s-a înscris la Facultatea de limbă și literatură română, unde a fost admis printre primii.

Cazul P.D. este totuși un caz rezolvat fericit. Mai există însă și destule cazuri dramatice, cum ar fi al tinerei M.P., care de patru ani consecutiv forțează fără succes porțile facultății de medicină, îmboldită de părinți (ambii medici), care nu vor în raptul capului ca fiica lor să îmbrățișeze o altă carieră. Mama fetei, pe care n-am reușit să o conving, mi-a mărturisit că deși a cheltuit cu pregătirea pentru examenul de admitere al fiicei o sumă echivalentă costului unui automobil, nu va abandona proiectul ca aceasta să urmeze medicina (facultate pentru care fosta mea elevă nu are nici un fel de atracție).

Cea mai condamnabilă greșală de orientare profesională a propriilor copii — din fericire, necaracteristică pentru societatea noastră — este săvârșită de părinți „nepăsători” (de obicei, membrii unor familii dezorganizate sau cu concepții egoiste), care vor să scape de copii, pentru „a-și trăi viața”. Ei consideră că și-au făcut datoria socială dacă

MATERNITATE
(fragment)

Sculptură de ION VLASIU

asigură copilului lor un loc de intern într-o școală, sau de muncă, indiferent care ar fi și indiferent de năzuințele și aptitudinile copilului. Acești părinți nu numai că își înstrăinează dragostea propriilor copii, dar le înăbușă și vocația prin graba neascunsă de a-i vedea câștigîndu-și cât mai repede „independența” materială.

Cum trebuie procedat, așadar, pentru a se evita greșelile de orientare profesională? Care trebuie să fie aportul familiei în această direcție?

Experiența ne arată trei mijloace prin care putem preveni asemenea greșeli: cunoașterea temeinică și obiectivă a particularităților intelectuale ale copilului; cunoașterea aspirațiilor sale; colaborarea strînsă dintre familie și școală, pentru stabilirea de comun acord a profesiei viitoare. În acest fel, concordanța perfectă dintre concluziile familiei și ale dirigintei privind aptitudinile și posibilitățile copilului, realizată printr-un contact viu și continuu și printr-un plan comun de cultivare a înclinațiilor firești ale elevului în școală și în familie, va face să crească simțitor șansele unei orientări profesionale adecvate. O grijă deopotrivă trebuie acordată stabilirii distincției dintre o preferință provocată fie de afecțiunea față de profesor, fie de influența ambianței, trecătoare, și o aptitudine constantă. În clasele mici, de pildă, unii copii manifestă o deosebită predilecție

pentru literatură, ca apoi, pe măsură ce „descoperă” farmecul altor discipline, mai apropiate de înclinațiile lor, să-și modifice radical interesele. Caracteristica înclinației reale constă în stabilitatea ei și în capacitatea de a se manifesta ca o dominantă în preocupările copilului. Ne vom pronunța în privința orientării profesionale numai atunci când vom fi siguri că avem de-a face cu un element de structură, și nu cu o stare dispozițională. Totodată, vom combate și tendința spre exclusivitate a copilului, formele de pasiune absorbantă, dăunătoare formării unei culturi generale armonice.

Nu trebuie scăpată din vedere nici categoria premianților și chiar a „amorfilor” (oricît de ciudată ar putea părea apropierea), elevi care ne ridică cele mai dificile probleme de orientare: primii, din cauza distribuirii egale a efortului, de la muzică pînă la matematici, în vederea obținerii unor note maxime; secundii, datorită absenței unei predilecții marcate. Cu tact și cu răbdare, vom reuși să stabilim vocația primilor, căutînd să le canalizăm o parte din disponibilitățile intelectuale reliefării unor aptitudini dominante, iar celorlalți le vom scoate la lumină aptitudinile latente, printr-un proces amănunțit de cunoaștere și stimulare.

Prof. Tudor OPRIȘ
Liceul „Mihai Eminescu”
București

FUNCȚIA ETICĂ A EXEMPLULUI

În întreaga activitate educativă, exemplul funcționează ca o metodă specifică, prezentă zi de zi la nivelul social și individual, cuprinzând elemente ale raționii, dar și o încărcătură afectivă. Puterea de convingere pe care o are exemplul se explică prin sinteza valorilor pe care le conține și prin faptul că omul înțelege pe cale nemijlocită adevăruri profunde și complexe uneori fără un efort deosebit. În procesul de însușire a cunoștințelor exemplele au funcția de a face înțelese legile și teoriile expuse, de a le face accesibile. Pe plan etic și educativ se urmărește nu numai ca principiile, teoriile, normele etice să fie înțelese, ci și ca ele să determine atitudini, să conducă la formarea unor trăsături de comportare morală.

Viața este plină de exemple pozitive și negative. Experiența de fiecare zi îl asaltează pe om cu nenumărate fapte, acțiuni concludente și neconcludente, zguduitoare sau banale, bune și rele. Acestea n-ar avea nici o importanță dacă omul nu ar trage pe baza lor concluzii în vederea propriei sale acțiuni. Desigur, nu toate exemplele au aceeași putere de înfrurire, nu toate sînt importante în procesul educativ. Ceea ce hotărăște ca un fapt social sau o atitudine etică să devină exemplu este nota specifică prin care ne reține atenția, detașarea de obișnuit și de comun, forța de afirmare și de pătrundere, sugestivitatea lui. Ca și în domeniul științei, exemplul ajută la explicarea principiilor și joacă un rol educativ de amploare numai dacă este reprezentativ, dacă în el se concentrează însușiri sau valori care decurg cu necesitate din normele de conduită și corespund ridicării omului pe treptele progresului moral.

Exemplele luate la întâmplare și în mod arbitrar nu ne ajută să demonstrăm o idee, un principiu.

Lenin a prevenit asupra ineficienței celei „mai răspîndite metode în științele sociale” și anume „jocul de-a exemplele”, arătînd că faptele trebuie luate în conexiunea și semnificația lor pentru a nu ajunge la subiectivism.

Dar exemplul de comportare etică este concludent și exercită o influență pozitivă numai dacă nu e un act izolat, ci e corelat cu întregul sistem de principii și norme de conduită. Să nu uităm apoi că transformarea lui în deprindere de comportare depinde de exercițiu și de convingere. Cînd în procesul de învățămînt sau în activitatea de producție oamenii se ajută între ei, dînd dovadă de spirit colectiv, exemplul pe care îl oferă trebuie aprobat, încurajat, și subliniate laturile frumoase ale acestei comportări. Cînd însă exemplele sînt negative și observăm atitudini reprobabile de indisciplină sau ceartă, egoism sau înfumurare, metoda dezaprobării, a explicării efectelor dăunătoare și a urîteniei lor ajută la stăvillirea înclinațiilor spre asemenea fapte. Cît privește mijloacele de educație pe baza exemplului, ele sînt în funcție de particularitățile de vîrstă, sex, studii, profesie și altele (fie că ne referim la raporturile dintre părinți și copii, profesori și elevi, șef și subordonat, raporturile de prietenie, de colegialitate).

Să examinăm în continuare și o altă fațetă a problemei.

Exemplul în care se concentrează cele mai grăitoare valori morale reprezintă un ideal cu mare forță de atracție. În acest tip de model este concentrată acea zonă a experienței umane care cheamă la viață și dinamizează ceea ce este bun în om, tocmai prin faptul că demonstrează excelent, cu datele experienței, necesitatea binelui, eficiența sa pe plan social și individual. Mai mult decît orice normă abstractă, exemplul determină examene de conștiință, invită la meditație asupra binelui și răului. Nu este vorba, deci, de o simplă imitare. Avînd în față un exemplu semnificativ, omul se gîndește la propriile lui atitudini și acțiuni de conduită, uneori se judecă și se corectează, își ia angajamente față de sine; alteori, cînd faptele sale sînt pe măsura unor elemente din exemplul înalt pe care-l observă și pe care opinia publică îl aprobă, simte o satisfacție morală. Idealul nu apare astfel ca ceva depărtat sau imposibil, ci ca un lucru real, a cărui înfăptuire depinde de om. Se întîmplă așa, deoarece exemplul tipic îl face pe om să mediteze, dar și să se inflăcăreze, să iubească ceea ce e bun și să dezaprobe sau să se împotrivească răului, să regreta că nu este la nivelul exemplului sau să sufere atunci cînd știe că a făcut rău.

Ne întrebăm însă de ce unele exemple bune nu au răsunet și nu sînt urmate? Cauza o constituie de multe ori și forma în care sînt prezentate. Așa se întîmplă că unele exemple bune le apar oamenilor departe de posibilitățile lor, altele par a duce la o viață rigidă, plictisitoare, austeră, la o viață corectă, dar fără bucurii. De aceea, pentru ca exemplul bun să fie educativ, el trebuie să fie mai întîi firesc, izvorît din necesități și să îmbine într-un acord perfect principiile cu faptele. Cel care are o comportare corectă exercită o reală putere de influență pozitivă, în timp ce ruptura dintre vorbe și fapte duce la ipocrizie, compromite cu timpul și pe cel care face caz de exemple, și valoarea reală a exemplului pe care le dă. Lucrul acesta este valabil îndeosebi în familie, unde copiii întuiesc și apreciază legătura dintre regulile spre care îi îndeamnă părinții și faptele sau comportarea lor. Modelul de comportare nu apare aici atît sub forma cîtorva momente exemplare, pilduitoare, cît, mai ales, din reacțiile și atitudinile de fiecare zi ale părinților. Acest gen de exemple sînt mai puțin spectaculoase, mai puțin concentrate, dar ele au avantajul că acționează pe o perioadă îndelungată și pe un spațiu intens de trai în comun. Ele se întipăresc, devin principii călăuzitoare uneori pentru întreaga viață. Totodată, exemplele vii ale vieții de familie acționează în toate domeniile și influențează interesele, aptitudinile, relațiile afective, conduita etică. Felul bun sau rău al părinților și, în genere al educatorilor, de a vorbi, de a munci, de a aprecia lucrurile și oamenii, legătura dintre vorbe și faptele lor etc. se imprimă subtil și se „reproduc” în felul de a fi al copilului. Fără să fie reacții stereotipe, statice, exemplele de viață ale celor care educă devin modele normative. Orice dezmințire a valabilității unui exemplu necesar și de valoare, orice încălcare a lui sau orice abatere de la principiile pilduitoare ale părinților zdruncină încrederea copiilor în valorile morale și-i determină să nescotească regulile de conduită etică pe care și le-au însușit cu atîta efort educativ.

În condițiile societății noastre este statuat ca o instituție exemplul cu valoare esențială. Societatea oferă ca exemple pozitive acele atitudini de comportare care se dovedesc consolidate și care au fost verificate într-o practică îndelungată. În același timp însă sînt evidențiate și eforturile meritorii desfășurate pe o perioadă mai scurtă. Folosirea unor metode educative ca stimulente materiale și morale reliefează o dată mai mult că în aprecierea faptelor de conduită criteriul hotărîtor e cel al eficienței sociale. Cei care prin comportarea și activitatea lor devin un model înaintat de urmat obțin de la societate recunoașterea valorii pe care o au și sînt stimulați în consecință. Am putea spune că în felul acesta exemplul înaintat cîmpăna un statut social, devine o formă instituționalizată a binelui. Se creează premisa ca influența educativă a exemplului bun să se extindă pe o rază largă și să influențeze nu numai colective restrînse de oameni, ci mase largi.

Faptul că în asemenea exemple sînt concentrate valori necesare și esențiale și că ele sînt propulsate cu mijloace corespunzătoare contribuie la formarea unor criterii obiective de apreciere, la eliminarea arbitrarului și a erorilor subiectiviste.

Omul devine exemplu înaintat de comportare dacă procedează corect în toate împrejurările vieții. În cadrul moral al societății noastre nu se exprimă față de om cerințe unilaterale, ci sînt privite toate laturile personalității sale. Exemplul pozitiv de conduită pe care un om îl oferă în colectivul de muncă este firește util și valoros, dar nu și suficient. Aceeași conduită corectă sau exemplară trebuie să se manifeste în familie, societate, pe stradă sau la spectacol, în parc sau în mijloacele de transport. Un om politic în colectivul de muncă față de șefii săi ierarhici nu va fi un exemplu de politețe atîta timp cît în relațiile cu colegii sau cu subordonații va fi brutal și nerescpectuos. Tot astfel cine nu știe că influența unui act de indisciplină săvîrșit de conducătorul unui colectiv de muncă duce la scăderea disciplinei mai multor oameni?

Nu trebuie să uităm însă că, în virtutea unor particularități psihologice, propriile noastre atitudini ne apar ca ceva firesc, chiar și atunci cînd sînt lipsite de valoare sau sînt negative. Moralistul La Bruyère observa că: „aceleași defecte care la alții sînt grele și insuportabile, sînt la noi ca la ele acasă; nu mai atîrnă greu, nu le simțim”.

Nu rareori întîlnim oameni care-și justifică actele negative de comportare prin aceea că și alții fac la fel sau poate chiar mai rău. Evident, aici este vorba de o răsturnare a planului de valori și de o neînțelegere a ceea ce trebuie să fie un exemplu valoros. Întrucît însă nu toți oamenii pot sesiza răul, e necesar ca ori de cîte ori apar exemple negative, cu consecințe dăunătoare în colectivul respectiv, să se explice, pe înțelesul tuturor, cauzele care au generat aceste „exemple”, să se arate consecințele în toată urîtenia lor, astfel ca pe viitor să poată fi eliminate izvoarele exemplului negativ și atitudinile tolerante față de sine și față de alții în fața răului.

Înlăturarea împilării sociale a asigurat omului societății noastre climatul material și moral propice pentru a-și dezvălui și dezvolta cele mai frumoase trăsături de conduită. Totodată, posibilitatea efectivă care le-a fost creată oamenilor muncii de a alege și de a urma modelele profund umane sporește răspunderea lor față de societate și față de ei înșiși.

Gh. BERESCU
cercetător la Institutul de filozofie

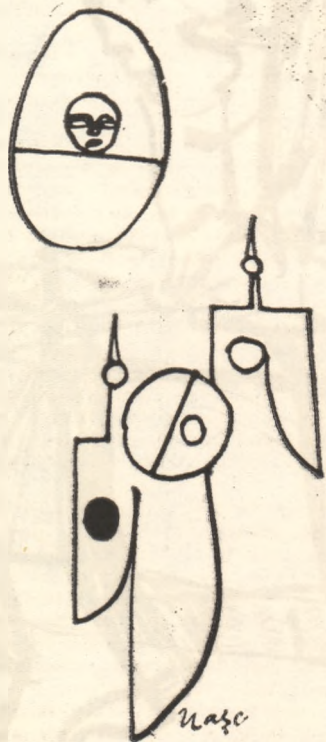
ATITUDINEA

FAȚĂ

DE

ȘCOLARUL

REPETENT

Personale mai puțin cunoscătoare ale problemelor muncii la clasă atribuie de obicei repetenția, indolenței și lipsei de interes față de școală. De aici, și o anumită atitudine — de loc mobilizatoare și constructivă — față de elevul repetent. Dar cauzele care îl pot împiedica pe copil să nu acumuleze, cantitativ și calitativ, cunoștințele indicate de programă pentru fiecare an de studiu — și ca urmare, să rămână repetent — sînt multe și variate.

Cum bine știu învățătorii și profesorii, repetenția poate fi urmarea unei sănătăți șubrede, a frământărilor interioare pe care le întreține un climat familial nesănătos, în permanentă tensiune, alegerii greșite a tipului de școală sau a efortului de a face față unor sarcini prea mari etc. În școala noastră de pildă, ca să mă refer la această din urmă cauză, cel mai mare număr de repetenți l-am înregistrat aproape cu regularitate la clasele a X-a. Fenomenul se datorește tocmai efortului exagerat pe care îl fac unii elevi. Venind în clasa a IX-a cu goluri în pregătire, ei luptă aproape peste puterile lor ca să-și mențină locul în liceu. Dar în anul următor, epuizați din punct de vedere intelectual și chiar fizic, nu mai pot da randamentul cerut.

Toate acestea arată că elevii repetenți nu pot fi tratați în bloc, ca niște elemente superficiale, certe ca munca și disciplina. Față de ele trebuie să avem o atitudine diferențiată — în funcție de cauza care le-a adus insuccesul școlar, de structura lor interioară. Dar chiar și în cazul în care repetarea anului este consecința indolenței și a lipsei de pregătire, nu ne este îngăduit să adoptăm față de elev — pentru a-l pedepsi — metode silnice, procedee care îl rănesc sufletește, îi lezează demnitatea și îl îndepărtează de școală.

Noi am urmărit în aceeași măsură situația și evoluția fiecărui elev repetent, inclusiv ale aceluia care prezentau caracteristici mai particulare, cu semnificații mai puțin generale. Primul lucru la care ne-am gândit a fost să facem sudura între școlarul repetent și colectivul în care intră, pentru că, precum se știe, repetentul intră într-un colectiv nou, pe care nu-l cunoaște și de care este separat afectiv. Dacă aici e privit din capul locului cu neîncredere, cu suspiciune — și nu numai de noii lui colegi, ci și de părinții acestora și poate de către profesori — elevul începe să-și piardă încrederea în el însuși, să aibă complexe, să se detașeze tot mai mult de colectiv, de școală și de sarcinile ei. Readucerea lui la „sentimente mai bune“ va fi în acest caz foarte anevoioasă. Așa încît este mai nimerit să luptăm de la început pentru integrarea lui neîntîrziată în colectivul clasei, pentru cultivarea respectului și încrederii reciproce între ceilalți copii și noul lor coleg. Pentru a obține acest liant afectiv în clasă, am stat de vorbă cu noii colegi ai elevului repetent, spulberindu-le rezervele față de el și cultivînd dorința de a și-l apropia, de a-l primi cu plăcere în clasa lor. Totodată am stat de vorbă și cu profesorii elevului, cu părinții lui, recomandîndu-le să-l antreneze neîntîrziat într-o muncă susținută, care să-l solicite permanent. Pentru a învinge jena celor care au suferit un eșec școlar, neîncrederea în forțele proprii, pentru a le spori prestigiul în fața colegilor lor, profesorii le-au

dat sarcini de răspundere, atît în cadrul clasei cit și în activitățile extrașcolare, i-au antrenat în fixarea noului material predat, au căutat să cunoască modul cum studiază ei acasă, știut fiind că neefectuarea regulată a temelor poate genera rămînera în urmă la învățătură.

Ni s-a întîmplat însă ca toate aceste eforturi să nu fie urmate de efectele scontate, elevul continuînd total indiferent față de noul colectiv și față de învățătură. Am căutat cauzele acestei stări și am constatat că elevul, în afara școlii, frecvența același anturaj ca și în anul precedent, și că acesta continua să exercite asupra lui o influență negativă. În asemenea cazuri am intervenit prin noii colegi de clasă ai repetentului, care l-au ajutat să lege alte prietenii, ce prezentau garanția unei conduite frumoase, a seriozității în muncă.

În convorbirile noastre cu elevii, mulți dintre ei se arată mîhnîți că nu sînt înțeleși de adulți, că acasă sînt bruscați, că li se adresează tot felul de epitete care îi jignesc. În asemenea situații am căutat să-i lămurim pe părinți asupra atitudinii pe care trebuie să o aibă față de fiii lor. Uneori am avut de rezolvat situații foarte dificile. Părinții elevului T.N., de exemplu, atunci cînd au aflat că fiul lor a rămas repetent, nu voiau să-l mai primească acasă. Pînă la urmă am reușit să o câștigăm de partea noastră pe mama băiatului care a înțeles mai bine dificultățile prin care trecea acesta și urmările grave pe care le-ar fi putut avea persistența în aplicarea unor măsuri radicale. Printr-o atitudine plină de tact, am determinat-o să facă eforturi pentru restabilirea atmosferei de bună conviețuire în familie. Cu timpul și tatăl și-a dat seama că atitudinea lui ar putea dăuna foarte mult și a început să-l trateze altfel pe fiul său — cu mai mult calm și înțelegere, să nu-l mai asuprească. În acest caz totul s-a terminat cu bine, pentru că familia a devenit aliata și sprijinul nostru de preț.

Am avut însă și situații în care familia a subminat pur și simplu ceea ce, prin eforturi imense, reușiserăm să facem noi, colectivul școlii. Eleva I.G., rămasă repetentă în clasa a XI-a, a fost îndemnată să lucreze cu seriozitate chiar de la începutul anului școlar, să participe activ la buna desfășurare a lecțiilor, să vină regulat la cursuri. Se părea că fata a reușit să învingă dificultățile situației sale de repetentă. Cu toții așteptam cu nerăbdare să vedem urmările concrete ale acestui fapt, pe planul pregătirii școlare. Dar neînțelegerea survenită între părinții — care pînă la urmă s-au și despărțit — a dărîmat totul. Eleva s-a văzut deodată fără sprijin părintesc, lipsită de afecțiunea familiei, oarecum frustrată în drepturile ei. Ea n-a putut rezista acestui șoc și ca urmare a abandonat școala. Pentru redresarea ei morală, cîtă nevoie ar fi fost să stea alături tatăl și mama, familia și școala!

Ar fi desigur încă multe de spus despre atitudinea pe care trebuie s-o adopte educatorii față de școlarul repetent. Nici o clipă să nu uităm că și acești elevi trebuie ajutați să desfășoare o activitate rodnică, să acumuleze cunoștințele necesare azi oricărui cetățean, să capete încredere în forțele și posibilitățile lor.

Clotilda CONSTANTINESCU
profesoară emerită, Buzău

SENTIMENTUL EDUCAȚIEI

Educația, privită ca ansamblu de măsuri aplicate în mod conștient și sistematic în vederea formării spirituale a omului, este un proces care, perfecționându-se în timpul școlarității, la elevi, și în cursul activităților profesionale și obștești, la adulți, se realizează de-a lungul întregii vieți.

Deși nu a fost niciodată caracterizată drept un sentiment, educația poate avea această calitate, grație sensurilor majore ce le capătă în societatea noastră. Căci numai însoțind toate măsurile educației de sentimente puternice, în care convingerile să constituie un puternic fundament, vom reuși într-adevăr să culegem roadele dorite. Educația este un proces general-social, iar faptele cotidiene ce se derulează în jurul nostru sint manifestări și expresii ale unor relații de durată sau incidentale ce se leagă între diferiți indivizi care își transmit, în mod reciproc, cu sau fără voia lor, sentimente ale educației.

Așadar, sentimentul educației este reciproc, determinat de societate și în slujba ei. În societatea socialistă, sentimentul educației capătă semnificații noi, se perfecționează, se înfrumusețează, impletindu-se cu mândria umană — mândria în sensul bun al cuvântului — care înobilează, dă putere și profunzime.

Ajutorul dat sub aspectul corijării conduitei sau pentru îmbogățirea unor cunoștințe diferite, făcut cu tact, poate fi considerat un gest al educației. Tactul, ca formă de aplicare a măsurilor educaționale, nu se învață pe de rost; el este de tact terenul de pe care se „lansează” întreaga gamă de metode îndreptate spre cel pe care îl educăm.

Să luăm un exemplu autentic de fapt izvorit dintr-un profund sentiment al educației. Un grup de elevi, destul de zgomotoși, călătoreau împreună cu dirigintele lor într-un tramvai. Toți ședeau pe scaun. La o stație s-a urcat o persoană în vîrstă, care s-a văzut nevoită să stea în picioare, deoarece toate locurile erau ocupate de elevi. Aceștia — fie că nu erau suficient de educați în ceea ce se numește respectul pentru cei mai vîrstnici, fie că erau antrenați în discuție — nu păreau stingheriți de situația care, în câteva clipe, a devenit de-a dreptul penibilă. În acest moment a intervenit profesorul. Ridicîndu-se în picioare, cu un gest firesc și plin de respect, a spus: „Vă rog, ocupați locul acesta...” Cuvintele, ca și gestul, au trezit conștiința copiilor. Ca la o comandă, elevii au încetat conversația, s-au ridicat de pe scaune, retrăgîndu-se rușinați. La coborîre, mergînd la cîțiva pași în urma profesorului, „pocăiți”, și-au recunoscut din proprie inițiativă vina.

O altă soluție ar fi putut avea același efect educativ? Categorie, nu! Dar oare sensul educației este unic?

De multe ori se întîmplă ca educația, sub diferitele ei forme, să fie făcută nu numai de cei care în mod curent au menirea să realizeze acest lucru, ci și de persoane de la care — în mod firesc — ne-am aștepta la mai puțin. Este bine cunoscut bunul simț al omului din popor, care, prin conduita sa, dă uneori lecții model de comportare. Ori pentru a fi capabil de așa ceva nu este suficient să cunoști o serie întregă de lucruri ce sînt sau nu recomandate, un cod al manierelor sau ceva asemănător. Pentru aceasta este nevoie de mai mult: trebuie să simți, să vibrezi, să fii receptiv la tot ce poți învăța de la semenii tăi.

Cu toate că la prima vedere ar părea paradoxal, sint situații, e drept mai rare, cînd copiii fac educația celor adulți. Am cunoscut cazul fami-

liei P.A., în care soția este pur și simplu terorizată de un soț, care, sub influența alcoolului, a transformat căminul într-o arenă în care el se dezlănțuie nestingherit. Asist la o discuție între C.A., unul dintre copii, cu tatăl său. Deși are numai 15 ani, C.A. pare aproape un bărbat. Sufărînțele îndurate i-au furat copilăria, l-au maturizat înainte de vreme. Vorbele lui au un gust amar și parcă și multă înțelepciune: „Gîndește-te puțin și la sănătatea mamei și la faptul că noi trebuie să ne facem un viitor, cu care miine să te poți mindri”. Tatăl tresare și pare deosebit de mișcat: Să-l fi convins aceste cuvinte pe P.A.? Vom vedea... Cert este, însă, că fiul a devenit educatorul propriului său părinte. Tristă inversare de roluri. Totuși, nicăieri sentimentul educației nu acționează mai în largul lui decît „în lume”. Iar „lumea” poate fi strada, tramvaiul sau magazinul, teatrul sau locul de muncă. Aici își face simțită prezența cel mai autoritar educator: opinia publică. Peste tot, fiecare din noi, prin vorbe sau în mod tacit, prin gesturi sau fără ajutorul acestora, prin mers sau ținută vestimentară, putem oferi elemente educaționale, care, cultivate cu perseverență, pot duce la perfecționarea nivelului de civilizație ce caracterizează în ansamblu societatea noastră.

Dezvoltarea conștiinței socialiste este un proces ce se desfășoară în cadrul larg al vieții noastre sociale în toate compartimentele ei și în care educația este chemată să-și spună răsplată cuvîntul.

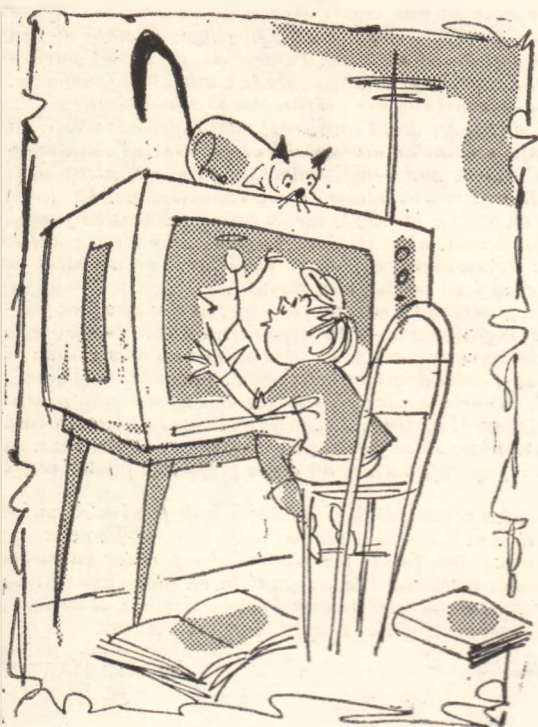
Prof. Corneliu IFRIM
Brăila

Desen de
Ana ILIUȚ

UN CARICATURIST PE STRĂZILE ORAȘULUI

Text și ilustrație de Neagu Rădulescu

MĂRIA SA TELEVIZORUL

A crescut Florin de parcă ar avea optsprezece ani, nu cinsprezece. Și e băiat ca mătasea porumbului în august. Frumusele băiat. Cică învață și carte. Se cam bîlbiie el cîteodată, dar asta i se întâmplă fiindcă e repezit. Vara pe rîul Tîrgului, care zorește prin inima Cîmpulungului de parcă e apucat de streche, Florin e haiducul prundului. Chiuie și aruncă cu bolovani, ca Tarzan în junglă. Nimeni nu-l întrece nici la învățătură, nici la zvirilitul bolovanilor. Dar ca orice flăcăiaș fără de cusur, iată că și Florinel are unul: guma de mestecat.

E în corespondență cu cofetăriile din București (ce fel de gumă s-a mai primit), e în legătură cu ceferiștii care merg spre Capitală și cu voiajorii întâmplători. Aceeași problemă și aceeași idee fixă: guma de mestecat. Florin desface pe loc pachețelele colorate, scoate din ele fotografiile artiștilor de cinema, și începe să mestece pătrățelele sau dreptunghiurile mentolate, cu sîrguință și răbdare.

Pe stradă, în casă, în clasă, cînd e scos la tablă, oriunde. Gura lui parcă e o meliță în continuă mișcare. Dar ce e mai grav e că gogofoaiele de gumă consumate și reluate apoi, se găsesc pe unde trece el, ca semnele din poveste: pe colțurile paginilor cărții de matematică, pe marginea patului, în bucătărie, pe scaune — de țî se lîpesc de pantaloni, — în băncile din clasă, pe pălăriile doamnei Godeanu — maică-sa — în plețele lui taică-su, pe nasturii uniforme, sau unde nici nu-ți trăznește cu închipuirea.

Mai zilele trecute, directorul liceului, cînd să țină o conferință în cancelarie cu profesorii, bătînd cu degetele pe catalog, observă mirat că i se prinde de inelar un fel de alviță, care se întinde, se întinde, și nu se mai termină. Trecuse pe acolo Florin cu melițatul lui.

Mai grav e că băiatul, tot mestecînd mereu gumă, a rămas cu un tic nervos. Nici în somn nu se mai oprește. Și cînd în Cîmpulung s-au terminat proviziile de gumă, el îi trage înainte ca vițelușul care rumegă.

Mi se plînge un părinte. Stau cu el față în față la o cafea, privim trecătorii care gonesc zgribuliți pe ecranul de dincolo de ferestre al cafenelei și omul oftează.

— Sint complet depășit. Mi-a scos suflul ăla „micu”.

— Cum, adică? Un copil este totuși bucuria unei case. Cu ce te supără puștiul. Nu învață?

— Ce să învețe? Mai are timp? Are o singură preocupare: televizorul!

— Păi ce poți să faci? Să întorci roata timpului? Trebuie să mergem în ritmul modern al vieții contemporane. Miine poimiine urmașii noștri, te pomenești, își vor trimite copiii în excursii colective, nu cum ne ducem noi în insula Ada Kaleh, ci în lună. Vei putea spune nu? Sint alte generații, alte timpuri. Pe undeva, de ce n-am recunoaște, sintem depășiiți.

— De acord! Însă Michi nu mai învață nimic din cauza micului ecran. Cînd îl cauți, el stă picior peste picior în fața televizorului, de parcă ar fi Alecu Popovici, care trebuie să scrie, în „Informația”, cronica emisiunilor T.V.

— În ce clasă e?

— Într-a opta, dar așa cum merge, sint sigur că, și la anul, va fi tot în ea.

— Bine, dar televizorul îi ridică totuși nivelul intelectual, îi deschide, cum se zice mai pe limba poporului, capul.

— De acord. Dar nu-i face totuși lecțiile la matematică și nici compunerile la limba română! Michi se duce dimineața la școală cu caietele imaculate și cu pasta pilului neconsumată.

— Și n-ai încercat să-l aduci pe calea cea bună, să-l îndrumi oarecum, să-i explici?

— Vai de mine! Poți? Știi ce-mi răspunde? Cum, avem televizor și să-l ținem cu căciula trasă pe ochii? Păi mîine cînd m-or întrea băieții: țî-a plăcut Amalia Rodriguez, sau Charles Boyer, în „Umbra vieții”, sau Anda Călugăreanu, sau „Răzbnătorii” de sîmbătă sau „Vorbesc animalele între ele” eu să stau ca prostul în păpușoi? Păi ce sint eu, cel mai demodat dintr-a opta B?

Nu-ți spun ce am pățit cu olimpiada! Michi a slăbit trei kilograme și pe deasupra a mobilizat și a ținut trează întreaga casă. Pînă și soacră-mea începuse să comenteze recordul olimpic al Vioricăi Viscopoleanu și pe cele ale atleților din Kenya! Păi nu se poate, dragă așa, căci mi se duce pe copcă odrasla! Eu înțeleg, cursuri de limbă străină. Perfect! Dar televiziunea ar trebui pe lîngă aceste cursuri să programeze separat, căci acum avem două canale, lecții pentru fiecare clasă. Dacă e bal, bal să fie! Dar stă copilul pînă la unsprezece noaptea, își strică ochii, îmi învață toate șansonetele moderne și ultra-moderne și lecții, canci! Păi treabă e asta?

— Ei, și acum ce vrei dumneata, să nu mai emită televiziunea muzică ușoară ca să treacă Michi într-a noua? Ia și dumneata alte măsuri, că de aceea ești părinte.

— N-avea nici o grijă. Am luat.

— Foarte bine. Așa îmi plac. Energic. Ce măsuri ai luat?

— Am vîndut televizorul.

— Bravo! Ai rezolvat dintr-o dată chestiunea!

— Ce rezolvat? De-abia am complicat-ol

— Cum adică?

— Păi, dragul meu, acum nu-l mai prind pe Michi nici pe acasă, căci toată după amiaza, pînă la douăsprezece noaptea, e la televizor, la vecinii noștri.

GUMA DE MESTECAT

SCURTĂ PLEDOARIE

PENTRU

COPIIUL...

„RĂU”!

Cunosc foarte mulți oameni care spun că toți copiii sînt buni. Pentru că le văd numai calitățile, numai ceea ce ne stîrnește admirația și stima. Cunosc și din aceia care, dimpotrivă, cred că toți copiii sînt răi. Pentru că nu le văd puritatea sufletească, frumusețea, dragostea de adevăr și alte însușiri de o autentică frumusețe. Așa dar, etichetarea copil bun — copil rău are un caracter foarte subiectiv.

Am constatat că de multe ori sînt luați drept copii răi, unii copii minunați, cu un fond sufleteș admirabil. Greșeala provine de acolo că de obicei copilul sănătos — care este mai plin de energie, prin urmare mai neastîmpărat, și căruia îi place să-și arate forța fizică, să acționeze — dă mai multă bătaie de cap educatorului. Ia lecție un astfel de elev nu stă tot timpul cu brațele la piept, iar în pauză rezemat de perete, ci se agită, își imbrîncește colegul de bancă, aleargă și se zbenguie. Dar cînd e vorba de organizarea serbărilor școlare, de munca obștească, acești elevi „răi” se dovedesc de multe ori cei mai activi, mai dornici să facă treabă, mai săritori.

Copilul sănătos își consumă cu generozitate energia și în joc, în meșteșugirea felurilor obiecte — unele de o mare ingeniozitate — în acțiunile de colecționare etc. Faptul că toate acestea îl și distrează în același timp, că le practică mai ales pentru că îl delectează — nu ne îndreptățește să-l luăm drept un lenes, care „s-ar juca toată ziua”. Jocul și indeletnicirile de acest fel, proprii copilăriei, sînt tot atît de necesare pentru evoluția normală a individului ca și studiul cărților. Așa încît trebuie să ne bucurăm dacă avem un fiu plin de viață, căruia îi place să se joace, să colecționeze, să deseneze, să construiască și, dimpotrivă, să fim îngrijorați dacă el nu arată preferințe pentru astfel de ocupații.

Este, de asemenea, greșit să frînăm preocupările și inclinațiile de felul celor amintite mai sus, pe motiv că ele irosesc timpul și că-i mai bine ca orele libere să fie petrecute cu cartea în mînă. Întrerupîndu-l din joacă, foarte probabil că elevul va sta cu cartea în mînă, cum vor părinții, dar, obosit intelectual, se va gîndi la cu totul altceva. În plus, împiedicîndu-l mereu să-și consume energia, îi vom înăbuși dorința de acțiune, lucru care în mod cert va avea repercusiuni negative asupra muncii cu cartea.

Înv. Gál MARTIN
Deva

CINECLUBURILE

ELEVILOR

S-a demonstrat, plecînd de la caracteristicile percepției cinematografice, că la stadiile mici de vîrstă, fără o informare anume, filmele vizionate, chiar dacă nu au consecințele nocive de care ne temem adeseori, nu au nici efectele formative pe care le-ar putea avea. Dar nici școala și nici un alt factor educativ nu oferă copiilor noțiuni și criterii de judecare și evaluare a filmelor, nu se preocupă de cultivarea sensibilității necesare receptării la nivelul unui act de cultură a celei de a șaptea arte. Am constatat în consecință, cerînd copiilor să aprecieze filmele pe care le-au văzut — sărăcia materialului verbal de apreciere („Au jucat bine...”, „M-a impresionat frumusețea filmului” etc.). În cel mai fericit caz, elevii (din clasele mari) au aplicat filmului criteriile de judecare a literaturii (însușite la clasă)!

Cîteva cunoștințe, noțiuni, criterii de apreciere a valorilor sînt necesare oricărui spectator dornic să se cultive și să obțină cît mai mult pentru pregătirea sa din vizionarea filmelor. De aceea, se vedește tot mai mult preocuparea cercurilor pedagogice din lumea întregă de a oferi tineretului școlar elementele de bază ale înțelegerii creației filmice, ale însușirii valorilor ei spirituale. Un cadru foarte potrivit pentru realizarea unei astfel de pregătiri îl oferă *cinecluburile* pentru copii. Ele au apărut cu ani în urmă într-un număr restrîns

de școli din diferite țări, astăzi, cunoscînd o răspîndire tot mai mare în Franța, R.P. Ungară, R.S. Cehoslovacia, Anglia, Japonia etc.

Această eficientă și necesară formă de activitate extrascolară este folosită și la noi, unele cinecluburi școlare și pionierești (cum ar fi cele de la „Oțelul roșu” din Reșița, Palatul pionierilor din București) afirmîndu-se printr-o activitate continuă și nu mai puțin rodnică.

De obicei, activitatea cinecluburilor pentru cei mici se desfășoară în două sensuri: Pe de o parte — prin vizionări și discuții pe marginea filmelor — ea urmărește să asigure înțelegerea limbajului cinematografic, posibilitatea aprecierii valorii filmelor pentru ecran mare și mic, atitudinea critică față de conținutul scenariului, a jocului artiștilor etc. Pe de altă parte copiii sînt inițiați — prin activitatea de așa numită *camera-club* — în tehnica filmării, a dezvoltării filmului etc.

Majoritatea cinecluburilor școlare și pionierești existente la noi în țară au avut la început mai ales o activitate de camera-club, dat fiind interesul mare manifestat de elevi pentru procesul producerii filmelor, pentru fazele concrete de elaborare a lor. După părerea mea, roadele pe plan educativ ar fi fost mult mai mari dacă organizatorii cinecluburilor s-ar fi gîndit mai atent la funcția principală a acestor mijloace de influențare a copiilor — aceea de a forma capacitatea de a discerne și de a asimila valorile vehiculate pe ecran, completînd cultura generală a micilor spectatori. Cu alte cuvinte, dacă s-ar pune accent pe cultura cinematografică propriu zisă — activitatea de camera-club fiind doar adiacentă, complementară, un mod de exprimare a acestei culturi.

Cinecluburile nu sînt — iar elevii nu trebuie să aibă sentimentul că ar fi — o prelungire a activității școlare. În cadrul lor sînt

recomandabile discuțiile libere, într-un mod care să antreneze și să destindă. Prezența profesorului să nu stingherească prin rigiditate și tot felul de canoane didactice, ci să însuflețească discuțiile, să îmbogățească schimbul de păreri, oferînd participanților pe nesimțite un larg material informativ.

Cred că ar fi foarte util să se ia măsuri de pregătire în problemele culturii cinematografice a celor ce conduc activitatea din cadrul cinecluburilor, pentru ca ei să devină niște îndrumători competenți

și nu doar niște diletanți zeloși. R'arte stimulative ar putea fi vizitele făcute de unele grupe de elevi la cinecluburile avansate din întreprinderi sau din casele de cultură — sau organizarea unor așa zise *cine-forumuri*, adică a unor dezbateri și discuții largi între elevi, conduse de persoane competente, pe marginea filmelor vizionate.

Virginia CREȚU
Cercetător științific la Institutul de științe pedagogice

DEZILUZIE

În mijlocul curții, ploaia a săpat o groapă. O groapă nu prea adîncă. La cei patru ani ai săi, Ionel însă o vedea ca pe o rîpă amenințătoare.

A cărat toată dimineața pămînt cu camionușul s-o astupe. Uitase pînă și de gustarea de la zece. Și, deși în locul de lîngă gard de unde „excavase” nisip pentru umplutură, acum se deschidea o altă groapă la fel cu aceea din mijlocul curții, acum cu totul dispărută, copilul se simțea foarte mulțumit.

Mai bătători încă o dată și încă o dată pămîntul cu picioarele, apoi plecă să-i spună mamei:

— Am astupat groapa. Sărută-mă!

— Bine, o să te sărut!... dar de ce te-ai murdărit?! Îl certă mama, fără să privească măcar spre locul pe care-l arăta Ionel.

Mîna mică, întinsă șovăielnic, începu să coboare...

Da, se cam murdărise. Dar se murdărise astupînd groapa, ca mama să nu cadă în ea cînd va lucra prin curte...

În ochii mari ai copilului se iviră două lacrimi fierbinți. Împiezimea lor era tulburată de întîia deziluzie.

Prof. Ștefan NICOLAE
Tr. Măgurele

TRIBUNA „COLOCVII”

OPINII ● ÎNSEMNĂRI ● DISCUȚII ● OBSERVATOR

Să trăiești, să muncești, an de an, alături de sutele de elevi pe care-i educi, dacă e de cele mai multe ori pasionant, nu e totuși o treabă ușoară. Mii și mii de succese, dar și de eșecuri punctează viața profesorului. Se spune, pedagogul trebuie să aibă „ochi — Röntgen”, să observe totul, să cunoască pe fiecare elev în parte pentru a putea interveni cu maximă eficiență educativă.

E o lege nescriasă: să știi despre toate, fără să faci problemă din toate. Să știi să alegi ceea ce e esențial pentru viața clasei în genere sau a elevului în parte, să sesizezi la timp direcțiile de mișcare ale colectivului, pe cele bune, sau, mai ales, pe cele rele, e o sarcină de fiecare zi a educatorului.

Relatez un caz concret, petrecut la începutul acestui an școlar, care m-a determinat să scriu aceste rânduri. Doi elevi, „prieteni buni”, se hotărăsc să vizioneze în timpul orelor de matematică și fizică filmul care rulează în oraș... Unul dintre ei îl anunță pe profesor că se simte foarte rău. Îl roagă să-l lase acasă și să permită să fie însoțit de un coleg ca nu cumva să pățească ceva pe stradă. Se oferă, bineînțeles, prietenul. Profesorul nu poate ști că elevul simulează indispoziția. El nu e și medic. Dar nici unui specialist nu-i este ușor să constate dacă indispoziția e reală sau e doar simulată.

Elevii obțin — firește — permisiunea pentru plecare.

Ieșind pe poarta școlii, o iau imediat la fugă, vezi bine, nu vor să întârzie. Spectacolul a fost splendid, cei doi băieți s-au distrat minunat. Dar... reprezentarea s-a terminat concomitent cu orele de curs. Pe stradă, se întâlnesc cu câțiva colegi care merg spre casă.

— Ce-i cu voi, cum ați ajuns aici? îi întreabă unul din ei.

— Am fost la medic!

— Dar policlinica nu e pe aici — intervine celălalt.

— Ne-am și plimbat puțin...

Explicația celor doi prieteni nu a fost prea convingătoare. Unul dintre ei, plictisit de toate, mărturisește pînă la urmă:

— Am fost la cinema! Dar dacă vă ia gura pe dinainte, vă puteți uita în oglindă.

Despre „secret” știau deci mai mulți. Unul dintre colegi a și remarcat repede:

— Aveți dreptate! Sînteți deștepti!

Celuilalt însă nu prea i-a plăcut povestea asta, căci și-a încrețit fruntea și a rostit cu dispreț:

SOLIDARITATE ȘI „SOLIDARITATE”

— Chiulangiiilor! Ați merita să...
Dar al treilea a intervenit repede:
— N-aveți nici o grijă! Nu vă denunțăm — nu vom fi spioni — și a privit semnificativ în ochii antevorbitorului.

— Crezi că faci bine dacă ascunzi greșelile?

Pe noi profesorii nu ne-a interesat atît felul cum vinovații încercau să-și salveze pielea și nici strădaniile celor „inițiați” pentru a-i acoperi, ci am urmărit să cunoaștem opinia celorlalți 35-40 de elevi ai clasei a IX-a.

Citez unele din opiniile elevilor:

— Aș fi spus adevărul.

— Eu, probabil, aș fi tăcut ca nu cumva să mă considere trădător.

— N-aș fi „denunțat, trădat” pe colegii mei.

— Adevărul trebuie spus chiar dacă nu le place unora, căci aceasta e problemă de caracter. Cel care acoperă o greșală mică, acela nu „observă” nici greșeala cea mare.

— Să fim solidari și la bine și la rău, asta-i adevărul.

— Dacă spunem adevărul, colegii nu mai stau de vorbă cu noi. Ba unii chiar ne amenință cu bătaia.

— Oricare elev poate să ajungă într-o situație similară. Dacă nu e solidar cu colegii săi, nu va fi nici el ajutat.

Aceste citeva exemple justifică „grăitor” poziția diferită a elevilor față de abateri. Mulți gîndesc în felul următor: dacă spun deschis adevărul, ceilalți mă socotesc trădător, dar dacă ascund cele întimplate, rămîn „curat” în fața colegilor și a profesorilor și într-o împrejurare similară pot conta și eu pe tovarășii mei.

Dar aceste răspunsuri mai arată și altceva: solidaritatea dintre elevi și, mai ales, felul cum

este înțeleasă. Dacă unii dau noțiunii respectiva conținutul ei adevărat, ca în replica elevului A. C.: „Nu cocoloșirea lucrurilor, a greșelilor înseamnă adevărata solidaritate, ci sinceritatea, onestitatea și intenția curată”, iar alții, ca elevul D. L., cu un înalt simț de răspundere, își colorează afectiv răspunsul: „Ceva m-ar neliniști dacă aș induce în eroare pe profesori sau pe altcineva”, pentru mulți însă dintre elevii noștri a fi solidar înseamnă mai curînd a acoperi greșeala celorlalți, din teamă, oportunism sau pentru că ar fi rău văzuți de clasă.

Iată, deci, o problemă, deloc neînsemnată, care se pune pedagogului! Cum va proceda și cît de nuanțată va fi intervenția lui, ținînd seama de climatul care s-a instalat în clasă, de psihologia care predomină, de mentalitatea care s-a format în rîndurile elevilor? Cînd o asemenea „solidaritate” devine dominantă clasei, educatorul poate fi sigur că nu e vorba de o simplă atitudine care, la această vîrstă, își găsește o justificare lesne de înțeles, ci de o atmosferă morală nesănătoasă instaurată în colectivul respectiv, în care valorile — morale, intelectuale, sociale — sînt răsturnate sau rău înțelese. În această situație, elementele pozitive ale clasei nu mai pot opera, prin dialectica binelui și răului, nici o influență binefăcătoare. Elevii corecți, silitori rămîn la „periferia” clasei, iar elementele nedisciplinate și negative devin figurile centrale, cu care se vor asocia alți colegi (din lașitate, slăbiciune, oportunism).

Aceste elemente ne atrag atenția asupra adevărului că educația copilului începe de la cea mai fragedă vîrstă. În familie, mai întîi, în anii de școală, mai tîrziu, copilul trebuie îndemnat, încurajat și educat în respectul pentru cinste, sinceritate, adevăr, pentru îndeplinirea conștiințioasă a datoriei. E însă deosebit de important pe plan educativ ca el să vadă în jurul lui astfel de exemple, deoarece fapta e mai valoroasă decît vorba. De comportarea celor din jurul său și de reacția acestora la unele abateri de la obligațiile sociale depinde și eficiența măsurilor educative. În școală, personalitatea profesorului e totul. Profesorul „acceptat” de colectiv, iubit și privit cu încredere de elevi e singurul în măsură să intervină cu succes cînd o „solidaritate” de felul celei discutate se instalează în clasă.

Prof. Ludovic INCZE

Liceul Nr. 1 — Tîrnăveni

Căsătorii premature

Nu de mult am fost invitat de către un fost vecin la nunta fiicei sale. M-a surprins invitația, știind că acesta n-are fete de măritat. Cerînd explicații am aflat că nici măcar nu era vorba despre fiica lui cea mare (elevă la liceul agricol), ci despre cea mică, abia trecută în clasa VIII-a și că în sat — Poiana de Vașcău — acesta nu este un caz izolat: din 12 fete cite au fost în clasa-a V-a, au mai ajuns într-a VIII-a doar două: restul s-au măritat! Am mai întîlnit astfel de cazuri și în satele de munte aparținătoare comunelor Carpinet, Cristior și chiar în orașul Vașcău. Unii părinți, din considerente materiale sau de alt ordin, își căsătoresc copiii la o vîrstă prematură, chiar de pe băncile școlii.

Problemele prieteniei, ale dragostei, ale căsătoriei sînt considerate în general probleme strict personale. Într-adevăr, sînt probleme ale fiecăruia dintre noi. Ele însă nu pot fi privite detașat de viața și interesele societății noastre. Rațiunea pentru care legea (Codul familiei) interzice căsătoria băiatului sub 18 ani și a fetei sub 16 este dictată de considerente de ordin biologic și social. De altfel, concubinajul prematur, premergător vîrstei căsătoriei, duce rareori la căsnici durabile. În cele mai multe cazuri soții se despart după scurt timp, la cea mai mică încercare în fața greutăților vieții. Dacă dintr-o astfel de familie se nasc copii, aceștia pe lîngă faptul că nu sînt destul de dezvoltăți fizic și intelectual, nu pot primi nici o educație corespunzătoare de la părinții lor, care ei înșiși n-au ajuns să se maturizeze.

În cazul unor astfel de „căsătorii” consider că părinții au principala vină; pentru că ei adeseori nu numai că nu le împiedică, dar de regulă le mijlocesc. Cred că este de datoria cetățenilor, a școlii, a organizației U.T.C. și a celorlalți factori de educație socială să-i lămurească pe părinți și pe copiii lor, hotărîți să rupă cu învătătura și să-și „întemeieze” o familie, că sînt pe cale să comită o greșală.

Alexandru NEGRU
Vașcău, județul Bihor

În controversă cu opinia publică

L a cinematograful „Studio” din Arad, rula filmul „Un cartof, doi cartofi”. Copiii sub 14 ani nu erau admiși în sală.

Seara, la ultimul spectacol, care se termina în jurul orei 23, lume multă; femei și bărbați, vîrstnici și tineri.

În momentele de liniște și așteptare de dinaintea începerii filmului o spectatoare, probabil profesoară, se ridică de la locul său, își cere scuze pentru deranj, iese printre scaune și se îndreaptă spre rîndurile din față unde doi școlari mici, doi prieteni, sporovăiau veseli, așteptînd și ei începerea spectacolului. Femeia vorbește cu ei, le spune că e tîrziu, că școlarii n-au voie noaptea la cinematograful, și-i invită să plece acasă. Copiii, cuviincioși, se ridică și se îndreaptă spre ieșire. Dar numai după un minut, se reintorc pe plasațoarea, care era mama unuia dintre ei... Aceasta, nici una, nici două, pune lucrurile la punct:

— Sînt copiii mei și n-are voie nimeni să se amestece!

Dar s-a amestecat totuși încă un spectator:

— Nu ai dreptate, tovarășă — zise acesta — copiii sînt numai ai dumitale cît timp sînt acasă. Însă pe stradă și în localuri publice, sînt și ai noștri și trebuie să avem grijă de ei. Școlarii aceștia, pierzînd jumătate de noapte la cinematograful, mine vor fi obosiți la școală.

Plasatoarea însă a rămas nepăsătoare la această intervenție și... i-a dus din nou pe copii la locurile dinainte.

Pe mine această atitudine m-a indignat și consider că n-ar strica să se găsească mijloace de sancționare a părinților care, cu bună știință, dărtmă ceea ce școala se străduiește să construiască.

Prof. I.D. UNGUREANU

ARAD

NICOLAE IORGA:

ISTORIA LUI MIHAI VITEAZUL

Semecentenarul Unirii a fost întâmpinat de presa noastră cu numeroase articole, documente inedite, monografii, cărți, care scot în relief legăturile economice, politice și culturale ce au consolidat unitatea sufletească a românilor de pe ambele versante ale Carpaților, și marchează momentele principale în lupta pentru unitatea statală care a culminat cu actul istoric de la 1 decembrie 1918. În acest context, personalitatea care atrage în mod pregnant atenția istoricilor și cercetătorilor români sau străini, prin complexitatea ei și prin idealurile politice pe care le-a urmărit de-a lungul vieții, este Mihai Viteazul, primul „unificator de țară”.

Dintre istoricii de seamă care s-au ocupat amănunțit de viața și cariera politică a lui Mihai Viteazul, alcătuind una dintre cele mai valoroase monografii se distinge Nicolae Iorga. Noua ediție a „Istoriei lui Mihai Viteazul” reproduce integral textul celor două volume din anul 1935 (inclusiv câteva din conferințele lui N. Iorga). Îngrijită de N. Gheran și V. Iova, actuala ediție este recomandată în studiul introductiv, intitulat „Povestea acestei cărți”, de către Barbu Teodorescu, elevul savantului român. Cititorul este informat despre rolul pe care-l joacă operele istoricului în știința românească și cea străină, despre bogata informație provenită din studierea a numeroase documente din arhivele europene, despre truda cu care a strâns urmele trecutului, despre acel dinamism fără limită al omului care a fost N. Iorga, izvorit dintr-o forță spirituală rămasă unică în istoriografia românească.

Opera lui Bălcescu îi prilejuiește lui N. Iorga contactul cu eroul de la Călugăreni, fără a-i contura, însă, pe deplin imaginea despre luptătorul pentru libertate și unire națională. Impresionanta documentare ulterioară (în Arhivele din Innsbruck, Arhivele imperiale din Viena, Biblioteca „Ambrosiana” din Milano, Biblioteca Majoratului Zamoyiski din Varșovia etc.) i-a oferit numeroase și interesante date pe care le-a grupat metodic și tematic, construindu-și o solidă temelie pentru viitoarea operă inspirată de statuia vie a domnitorului muntean. Așa au apărut edițiile monografice din 1901, 1908, 1917 și 1935. Alegând pentru prezentarea lui Mihai Viteazul cea mai indicată structură compozițională, monografia istorică, Iorga a realizat un tablou viu, real al epocii, coordonând evenimentele interne, dominate de geniul voievodului, cu cele desfășurate în afara granițelor țărilor românești. „Lămuriri ca acele care se pot da într-o simplă prefață asupra celor dintii mișcări naționale în veacul al XIX-lea, ori asupra Mirceștilor ce au stăpinit Țara Românească și Moldova în al XVI-lea secol, nu s-ar potrivi cu o activitate militară, cu o strălucire, o putere și o faimă ca ale Domnului român (...) Mihai Viteazul”, afirmă autorul.

Mihai Viteazul apare în diverse ipostaze ale puternicii sale personalități: înțelept om de stat, subtil interpret al politicii din țară și străinătate, inteligent și curajos conducător de oști și talentat strateg, care a știut să aprindă în conștiința poporului dorința seculară de libertate națională. Iată cum apare domnitorul în portretul făcut de către N. Iorga în Introducerea din 1902. „Mihai e, înainte de toate un ostaș, în cel mai deplin și mai frumos înțeles al cuvântului. Nu un ostaș de pradă, cum era atîția pe vremea lui, cum era rivalul și ucigașul lui de mai tirziu. Basta: miinile lui s-au pătat de sînge numai în luptă cinstită. Crud n-a fost, nici cînd ar fi trebuit să fie, pentru a înăbuși cu sînge limbile de flacără ale răscoalei; n-a tăiat capete decît acasă la dînsul, în Țara Românească, ale boierilor ce se ridicaseră împotriva persoanei sfinte a domnitorilor lor... Viteaz — era cît se poate să fie cineva. Ceva mai ascuns, mai prevăzător, gata la minciuni să fi fost și la călcarea jurămintelor, stăpînireala lui s-ar fi prelungit. Dar amintirea i-ar fi rămas alta și el n-ar fi, cum este, un chip de curată și desăvîrșită poezie tragică.”

Mihai Viteazul devine domnitor al Munteniei în vremea cînd războaiele cu turcii erau determinate și de ambițiile personale ale pretendenților la domnie, facilitînd Porții să se amestece, după bunul ei plac, în treburile interne ale bogatelor țări de peste Dunăre și să le constrîngă la o umiltoare supunere economică și politică. Banul Craiovei, investit cu calități de „adevărat domn al Olteniei, avînd steagul, veniturile și divanul său deosebit”, cîștigă încrederea sultanului și este înscăunat domn al Țării Românești în anul 1593. De acum încep lupta îndrîjită pentru cîștigarea libertății politico-economice și naționale a țării, conflictele interne cu boierii vînzători, urzeala perfidă a intrigilor cărora le cade victimă.

Istoricul urmărește succesiunea faptelor conturînd cu fiecare pagină psihologia epocii, atmosfera politică, concertul de împrejurări care determină sau stingheresc înfăptuirea idealului de unire a celor trei provincii românești. Actul Unirii de la 1601, un gest temerar pentru începutul secolului al XVII-lea, a fost cerut de pericolul continuu pe care-l prezenta Imperiul Otoman, care ne amenința însăși dezvoltarea noastră de viitoare națiune independentă. După înaintarea trupelor turcești pînă la Buda siguranța și liniștea Moldovei și a Țării Românești, era condiționată de situația politică a Transilvaniei. Așa cum subliniază autorul, „Ardealul în pace înseamnă pace pentru Țara Românească și Moldova; Ardealul tare înseamnă puterea pentru principatele vecine, Ardealul mulțumit înseamnă viața senină și bogată pentru țara Domnilor. Și, dimpotrivă, cînd împrejurările sînt deosebite dincolo, la noi e tulburare, schimbări și ruină.”

În monografie se înfățișează cu amănunte prețioase situația de la Curtea lui Aron sau a lui Sigismund Báthory, se dezvăluie dualitatea politicii boierilor și dregătorilor nemulțumiți de ascensiunea lui Mihai. Aceștia închină țara la 20 mai 1595, fapt apreciat de către Nicolae Iorga ca „o dovadă rușinoasă de abdicare, transformîndu-l pe Mihai (în) vasal și locțiitor al principelui Báthory.”

Lectura ne face să participăm cu deosebit interes la luptele care se succed cronologic. În ultimele capitole urmărim cucerirea Moldovei din 1600 sau sîntem martori îndurerăți ai morții lui Mihai. În zorii zilei de 9 august 1601, trei sute de valoni ai lui Basta „se răpiziră asupra lui ca niște dihanii

sălbatic, cu săbiile scoase. Ci unul dete cu sulița și-l lovi drept în inimă, iar altul degrabă îi tăie capul. Și căzu trupul lui cel frumos ca un copac...” „Astfel, pe neașteptate, pe Cîmpia Turzii, ambiția oarbă a unui om de nimic săvîrșea un asasinat odios, pornit din invidie, ură, din calcul mișelnic, de nesătulă poftă de mărire și putere.”

Victoria de la Călugăreni l-a uimit pe bătrînul și neînvingul Sinan Pașa: „ce fel de oameni sîntem noi, cari așa de îndrăzneți ne aruncăm asupra lor, căci nu s-a mai auzit de nimeni vreodată cu trupe așa de mici să îndrăznească a pleca împotriva puterilor împăratului turcesc și să puie pe fugă trei pași”.

A doua perioadă a domniei lui Mihai ocupă locul principal în volum, pentru însemnătatea pe care o prezintă „nu numai pentru istoria generală a timpului, ci și pentru cariera voievodului nostru... În acești ani a trăit el mai mult decît în toată tinerețea lui fără strălucire... Atunci i-au săgetat mai multe gînduri unite și atunci fericirea, ca și nenorocirea, a făcut mai mult să-i zvicnească inima. Astfel și nu numai prin strecurarea zilelor anului, se măsoară viața oamenilor”.

Nicolae Iorga explică și participarea lui Mihai la Liga creștină, care trebuia să-i asigure ajutorul împotriva turcilor.

Redarea mărturiilor contemporanilor asupra domniei și personalității lui Mihai sau ale înseși părerilor voievodului despre unele lupte și întâmplări dau acel plus de autenticitate prin care trăiesc cărțile mari, satisfăcînd atît dorința de adevăr și rigurozitatea istoricilor, cît și curiozitatea cititorului obișnuit.

Autorul trăiește alături de eroul său dramaticele învolburări ale faptelor care l-au imortalizat. Așa cum observă și Barbu Teodorescu în prefața cărții, idealul epocii lui Mihai se interferează cu idealul istoricului și politicianului dintre cele două războaie mondiale. Nicolae Iorga a reușit să dea cititorilor nu numai o monografie științific alcătuită, un valoros document de istorie națională și universală, ci și o carte scrisă cu pasiune și talent în care se răsfrînge admirația justificată pentru figura magnifică a „Voievodului întregitor de țară”.

Înregistrăm cu plăcere și mulțumire reeditarea „Istoriei lui Mihai Viteazul”, cu atît mai mult cu cît cartea, „acest prinos de smerită iubire” a autorului pentru viteazul domnitor, a reapărut acum, în ajunul aniversării Unirii din 1918.

Prof. Cornelia MĂRCULESCU

VINICIU GAFIȚA:

TREI ÎNTÎMPLĂRI LA SUCEAVA

Un triptic de aventuri, mai mult sau mai puțin palpitante, desfășurate în vechiul oraș de scaun al Moldovei. Subiectul celei dintii e simplu, ca un cîntec pe o singură voce: un elev de liceu, la primele țesări ale dragostei, taie o suviță din părul unei colege, care venise pentru prima oară cu cozile despletite la școală. Gestul, inocent în sine, aproape involuntar, smulge un țipăt fetei, care dă astfel de gol isprava elevului. Acesta, sancționat (scos din clasă), dispăre, pentru a nu mai apărea nici în orele următoare, nici în după-amiază și seara zilei respective. Fata are întii remușcări, pîrîndu-i-se a fi pîrît fără voie un camarad, apoi e cuprinsă de neliniște, cu atît mai mult, cu cît familia lui îl caută acasă la ea. Cele mai negre gînduri o încearcă: îl caută la spitale, în parc, la cetate, pînă cînd întîlnește pe neașteptate pe fugarul dispărut din teama de a-și fi supărat colega și gata a-i înapoia acesteia suvița de păr pe care ea ar fi preferat s-o știe acum în posesia băiatului.

A doua aventură e cea a doi prieteni, unul de la liceul teoretic, altul de la școala pedagogică, ambii suporteri ai unei echipe de fotbal, ambii vag chiu-langii, care se pomenesc, în timpul unei astfel de escapade, confundați cu membrii unui ansamblu de dansuri și obligați de instructor să joace ore întregi, apoi cu muncitorii de la șantierul de restaurare a ruinelor istorice, în fine, ei devin pentru o scurtă vreme ghizi improvizate ai muzeului local...

Cea mai amplă povestire, aproape de 100 de pagini, e o nuvelă semi-fantastică. Povestitorul, care urmasse școala la Suceava în anii războiului și care se legase pe atunci de un profesor de naturale, are impresia că-l zărește pe acesta neschimbat, peste douăzeci de ani, gonind, ca și odinioară, după fluturi. Urmărindu-l în decorul nou al Sucevei, el constată că profesorul dispăre pur și simplu ca o nălucă, ori de cîte ori e gata să-l ajungă din urmă. La un moment dat, figura profesorului e din nou evocată în conversația cu cadrele didactice locale, apoi prin intermediul unui misterios jurnal în care povestitorul citește însemnările unui pasionat vizitator al Sucevei, obsedat să descopere un vechi tunel ce ar fi legat cetatea lui Ștefan de cetatea Zamca. O suprapunere de planuri reale și imaginare, printre care autorul aleargă după omul cu fluturile, „așezînd cea mai fragilă viețuitoare la temelia unei povestiri” ușor înfiorate și grav-instructive, pe care ar fi păcat s-o rezumi, frustrînd cititorii de plăcere surprize. Căci pentru micii lectori, cartea e îmbinată util cu plăcutul; ei palpită, curioși să descopere cine e ciudatul pasionat de lepidoptere care trece prin fața lor cu grația mimului Marcel Marceau în rolul „omului” și „fluturului”; dar ei se plimbă, cu această ocazie, pe de o parte, prin istoria Sucevei, consemnată în caietul straniu, ivit nu se știe cum și dispărut tot nu se știe unde, pe de altă parte, prin orașul modern, în care blocul turn e replica verticală a întinsei cetăți a lui Ștefan. Iar lectorii maturi, părinții cititorilor la vîrsta școlară, detectează printre rînduri o ușoară parodie a genului „misterios” și o umbră de autoironie la efectele reportagistice pe care însuși autorul se simte ispitit a le introduce în povestire. Acestor două moduri de expresie a sentimentelor, cetățenii Sucevei printre care se mișcă povestitorul, îi opun dragostea caldă, fără zorzoane și fals lirism, față de privilegiștea cea de toate zilele, care, proiectată pe istoria veche a patriei, se înnoiește zi de zi, sub ochii lor.

Veronica PORUMBACU

ACADEMIE DOMNEASCĂ

LA SUCEAVA?

Sub titlul: „Academia domnească a lui Alexandru cel Bun — legendă sau realitate?” în numărul 9 a.c. din „Revista Învățământului Superior”, profesor dr. docent Ștefan Bîrsănescu, membru corespondent al Academiei, dezbate una din cele mai pasionante și mai controversate probleme din istoria învățământului românesc. Dacă ipoteza savantului român își va găsi în sprijin date noi furnizate de disciplinele ajutoare, atunci putem consemna cu satisfacție că avem dovada existenței pe teritoriul actual al României (în timpuri mai îndepărtate decît cele considerate pînă acum) a unei instituții de cultură în sensul arătat de cercetător. Academia care funcționa în scaunul domnesc de la Suceava în vremea lui Alexandru cel Bun ar trece astfel din domeniul ipotezei în domeniul certitudinii. După un scurt rezumat al stadiului problemei (cu arătarea diferitelor ipoteze și a celor care le-au susținut: Gheorghe Asachi și B.P. Hașdeu — facultate de științe juridice; episcop Melchisedec — facultate de teologie; P.P. Panaitescu — școală de slavonie), profesor Ștefan Bîrsănescu ia în discuție pe fiecare dintre ele. Cea dintîi teză (facultate de legi) nu se poate susține, deoarece nici una din formele de organizare specifice facultății de legi ce funcționa la Constantinopol nu poate fi atestată la noi. Nu poate fi demonstrată nici cea de a doua ipoteză (Academie teologică). În sprijinul acestei teze cei care o îmbrățișează invocă numele lui Grigore Țamblac, care a fost predicator pe acea vreme la Suceava și de la care ne-a rămas textul citorva faimoase predici. Dar nimic nu îndreptățește să presupunem că atunci și acolo ar fi funcționat o formă de învățămînt teologic superior. Examinînd comparativ situația existentă în Bizanț și cea din Moldova, autorul socoate, pe bună dreptate, că ipoteza respectivă nu se poate susține. Argumentul său ni se pare demn de luat în seamă: „Dacă avem în vedere conținutul școlii pe care am prezentat-o, nu putem să nu admitem că este imposibil ca într-o școală de același tip să nu se fi format cel puțin cîțiva intelectuali care ar fi pus bazele unei istorii, literaturi sau culturi teologice în Moldova. Or, întrucît așa ceva lipsește este hotărît lucru că o astfel de ipoteză trebuie să fie respinsă și ea.” (pag. 92—93). Ipoteza profesorului P.P. Panaitescu despre existența unei școli de „slavonește” la Suceava în epocă se bazează pe o înțelegere mult prea elastică a unui singur fapt documentar. Se poate însă presupune — și aici prof. Șt. Bîrsănescu subscrie tezei discutate — că a funcționat o școală, „dar atît și nimic mai mult”. Conținutul învățămîntului în această școală nu ne este însă cunoscut.

Ipoteza avansată de profesorul Ștefan Bîrsănescu este că la Suceava, în timpul domniei lui Alexandru cel Bun, a existat o „Academie domnească”, în sensul celei Carolingiene, care ar fi fost constituită dintr-un cerc de cărturari ai vremii așezați în preajma domnitorului. Acest cerc ar fi întreținut „o vie efervescentă culturală”. Elementele care ar întări această ipoteză sînt indicate de autor în ordinea de mai jos: a) Cuvîntările lui Grigore Țamblac. b) Organizarea școlilor de copii în marile mînăstiri din Moldova. c) Plecarea unor tineri la Universitatea din Cracovia pentru studii. d) Modul îngrijit de redactare a documentelor oficiale. e) Prezența unor idei și raționamente, expresii etc. care atestă influența școlii.

Nicolae SORIN

ORIENTAREA PROFESIONALĂ

Neîndoielnic că, pentru fiecare tînar, alegerea profesiunii constituie unul din momentele cruciale care decid asupra viitorului său.

E o alegere care oferă oricărui adolescent posibilitatea de a-și cîștiga existența în mod cinstit, dar, mai ales, de a contribui la dezvoltarea materială și spirituală a societății căreia îi aparține.

Acestea sînt concluziile pe care le impune lectura interesantei anchete „O problemă care nu suportă periodicizări, orientarea profesională”, publicată în nr. 10/1968 al revistei „Tomis”. Autorul, V. Eugen, se oprește la acele „excepții” (destul de numeroase, însă) care dovedesc o lipsă de preocupare a familiei și a școlii în orientarea profesională a elevilor și care pledează pentru necesitatea și continuitatea acestui însemnat aspect al educației.

Au fost anchetați 100 de elevi din anul I al Liceului agricol de specialitate din Poarta Albă. Întrebările au avut drept scop depistarea cauzelor care i-au determinat să se îndrepte spre acest liceu și deci spre profesiuni legate de agricultură. Răspunsurile sînt cel puțin triste. 33% din subiecți declară că sînt elevi ai acestui liceu în „disperare de cauză”, nereușind la examenele de admitere pentru alte școli. 20% au luat hotărîrea de a se prezenta la Liceul Agricol doar în ultimele zile premergătoare sesiunii și doar 47% afirmă că s-au gîndi bine la posibilitățile oferite de specialitatea pentru care au optat. O altă statistică procentuală demonstrează că doar 54% din cei anchetați cunoșteau în prealabil specificul meseriei pentru care urmau să se pregătească. 46% nu-l cunoșteau. Pe secții, procentul „neștiutorilor” crește: de exemplu, la îmbrăcări funciare 90% din elevi au declarat că nu știau dinainte care este profilul școlii. Unul dintre elevi mărturisește că a fost convins să dea examen de admitere la Liceul agricol de către tovarășa portăriță a școlii.

Lipsa unui sistem organizat de informare și orientare profesională — deși se discută mult în jurul acestei probleme, și se fac eforturi laudabile pentru găsirea celor mai indicate soluții — a cauzat în acel liceu (probabil și în multe altele) o situație nesigură pentru viitorii sau presupușii absolvenți. Elevul Manole C. de la secția agronomie spune: „după absolvirea acestui liceu vreau să urmez facultatea de muzică ușoară” (!). Un alt elev, C. Gh., păstrează nostalgia unei școli de operatori de filme, dar, după terminarea liceului, doarește să devină radiotelegrafist. În sfîrșit, o elevă care a optat pentru Liceul agricol „din proprie inițiativă”, (deși ar fi dorit să ajungă medic), vrea să urmeze facultatea care o va consacra profesiunii de judecătoare.

Nesiguranță, dezorientare, lipsa conștiinței utilității sociale apar și din alte răspunsuri. Rezultatele anchetei cer rezolvarea urgentă a problemei orientării profesionale, problemă care „nusuportă periodicizări și întreruperi”. În acest fel se va putea face „diferențierea necesară între simplul îndemn și complexul fenomen al îndrumării (spre o anumită profesie n.n.), care presupune dirijarea din timp a muncii elevului spre o categorie de profesii înrudite, în speranța că va alege — singur — una dintre ele”.

Valeria BACIU

POȘTA REDACȚIEI

Profesor Dolna A. — Turda. Din cele două materiale pe care le-ați trimis redacției noastre l-am reținut, deocamdată, pe cel referitor la supraîncărcarea elevilor. Celălalt, intitulat „Sîntem artiști?”, tratează o problemă care ne-ar putea interesa, însă, menținîndu-se doar la afirmații generale, insuficient argumentate psihologic și pedagogic, nu poate fi publicat. Vă rugăm să reveniți asupra lui, amplificîndu-l și îmbogățindu-l cu exemple concrete din experiența dvs. de profesoară și dirigintă, sau să ne trimiteți alte materiale (pe care să le semnați cu numele întreg).

Profesor Marin Dumitrescu — Turnu Măgurele. Noul dvs. articol „Activitățile extracurriculare și școala la nivelul cerințelor actuale” nu aduce elemente noi față de cel apărut sub semnătura dvs. în numărul pe septembrie a.c. al revistei noastre. Sînt reluate anumite aspecte discutate cu acel prilej, cu deosebire că exemplificările sînt altele și parcă ceva mai nuanțate.

Profesor Iancu Oller — Galați. „Un punct de vedere comun în educație” este un material neunitar ca structură. Cauza nu este prea greu de sesizat: după ce în prima parte a articolului literaturizați, în cea de a doua comentați îndelung „replcile” celor trei personaje.

Profesor Anghel Aurel — Buzău. Am fi dorit să valorificăm cel de al doilea articol pe care ni l-ați trimis dumneavoastră („Culorile asfaltului”). Revista noastră a publicat, însă, o informație similară despre școlarii din Cehoslovacia („Colocvii” nr. 4/1968) și recent, în „Gazeta Învățământului”, a apărut un material cu titlul „Desene pe asfalt” descriind o întîlnire a pionierilor și școlarilor din municipiul Birlad, asemănătoare cu cea organizată în orașul dvs. Vă așteptăm cu alte colaborări care să cuprindă aspecte inedite din activitatea elevilor și pionierilor din județ.

De vorbă cu scriitorul francez ROGER IKOR despre:

- slăbirea autorității părinților asupra copiilor;
- gradul de libertate la care au dreptul copiii;
- nevoia de protecție și de încredere în părinți a copiilor;
- urmările unei educații exagerat de liberală;
- securitatea morală, indispensabilă copilului;
- pacea în cămin, condiție sine qua non a autorității părinților.

Făcînd parte din rîndurile acelor scriitori francezi care s-au manifestat cu strălucire după terminarea celui de al doilea război mondial, Roger Ikor desfășoară o vie activitate de publicist și scriitor. În decurs de douăzeci de ani, a publicat un număr impresionant de romane, nuvele, eseuri, studii istorice.

În 1955 autorul e încununat cu marele premiu literar „Goncourt”.

Scriitorul duce, de asemenea, de multă vreme, o nobilă luptă împotriva rasismului atît în paginile cărților sale, cît și în rîndurile Ligei internaționale împotriva rasismului, în al cărui comitet de onoare figurează, ceea ce i-a adus, în 1957, premiul de răsunset mondial „Albert Schweitzer”.

Paralel cu aceste activități, care ele singure i-ar fi fost suficiente pentru a se realiza, Roger Ikor a a funcționat ca profesor cu începere din anul 1937, la diferite licee din provincie și Paris, iar de cîtiva ani încoace, la Colegiul Queens din New-York.

Am folosit această din urmă calitate a scriitorului, rugîndu-l să ne răspundă la următoarele întrebări:

— Aveți o vastă experiență de profesor, căci ați desfășurat o bogată activitate didactică în diferite instituții școlare, atît în provincie, cît și la Paris. Așadar, sînteți în măsură să vă dați seama mai bine decît mulți alții, cît a slăbit în ultimul timp autoritatea părinților asupra copiilor. Ea trebuie întărită. Dar cum?

— Fenomenul acesta se integrează într-o mișcare generală de liberalizare, care transformă în profunzime societatea noastră. Sclavajul a fost în principiu desființat, femeile au ieșit și ele dintr-un semiilotism. Totul se petrece astfel ca și cum civilizația noastră s-ar strădui să dea fiecărui îns maximum de libertate și de demnitate compatibile cu natura lui. Nu mai e nevoie să precizăm că acesta e un progres adevărat și considerabil.

Copiii, în raporturile lor cu adulții și cu părinții, profită și ei de acest curent. Autoritatea părintească nemaiputîndu-se întemeia pe forță, trebuie să determinăm gradul de libertate la care copiii au dreptul. Înainte de a stabili acest lucru, să încercăm să vedem, chiar sumar, care e atitudinea lor psihologică față de părinții lor.

Cunoaștem nevoia lor de libertate, cu toate corolarele ei: nevoia de a se afirma în fața adulților și a camarazilor, agresivitatea, contradicția etc. Curentul de liberalizare generală despre care am vorbit adineauri l-a determinat evident pe psihologi, pediatri, pedagogi să pună accentul pe această latură a lor. Numai că, tot voind să-i eliberăm pe copii de oprirea părinților (și a profesorilor), s-a neglijat o altă latură a psihologiei lor: nevoia lor de protecție, nevoia lor de încredere, nevoia lor de a asculta, de a li se impune și a li se comanda.

— Este oare posibil să se revendice, în același timp, emanciparea și supunerea?

— Firește că nu! Dar acum, cînd „eliberarea” este în curs, a sosit poate momentul să ne gîndim la un echilibru. Este un fapt bine cunoscut că copilul mic nu se dezlipește de fusta mamei sau nu dă drumul mîinii tatălui.

— Totuși, copilul, pe măsură ce crește, tinde să se emancipeze.

— Nimic mai natural! Trebuie chiar să-i înlesnim această emancipare. Dar nu prea mult!

— Cum adică?

— Să nu i-o facem prea lesnicioasă. Emanciparea se cucerește, altfel ce savoare ar mai avea? O să fii poate acuzat de cultivarea paradoxului. Totuși, nu cred deloc că părerea mea e cîtusi de puțin paradoxală. Mi se pare că un copil care nu întîmpină vreo împotrivire față de capriciile lui, suferă din cauza acestei lipse de rezistență.

— Ce repercusiuni ar putea avea această atitudine asupra comportamentului copilului?

— Sînt incapabil s-o amănunțesc. Dar mi se pare indiscutabil că o educație exagerat de liberală ajunge pînă la urmă să nu mai fie educație. Băieții și fetele cărora părinții nu le-au impus și nici nu le-au interzis niciodată nimic și care, în consecință, n-au trebuit nici să devină mai severi față de aceștia și nici față de ei înșiși, odată intrați în viață, vor oscila, deseori, între

izbucniri copilărești (dar de adulți, deci periculoase) și o resemnare pasivă; între delicvență și vagabondaj.

— Așadar, dumneavoastră susțineți că un copil, spre a păși cu dreptul în viață, are nevoie să simtă autoritatea părinților lui?

— Da, are nevoie să simtă o forță, o putere, căci el se simte slab și fără putere. Are nevoie să-și spună că părinții lui sînt uriași; asta îl liniștește, chiar cînd îl ofensează. El are nevoie să-i creadă puternici. Are nevoie să-i creadă chiar cînd nu-i înțelege, chiar cînd nu vrea să-i creadă.

— Vă gîndiți doar la o acceptare rațională a vorbelor lor?

— Nu, ci la o încredere oarbă. Noi, care sîntem adulți, știm bine că un copil nu poate înțelege totul. Copilul crede în putere sau mai degrabă vrea să creadă în ea, dîndu-și seama, mai mult sau mai puțin confuz, de ignoranța lui. Dacă părinții pretind să justifice prin argumente sfaturile lor, ajung pînă la urmă să sape încrederea copiilor în cuvîntul lor, iar copilul începe să fie frămîntat de sentimentul confuz că nimic nu-i sigur, nici ceea ce știe, nici ceea ce crede că știe, nici ceea ce afirmă părinții lui. Această securitate morală, de care toți avem nevoie, chiar adulții, chiar aceia care renunță de bună voie la orice certitudine, această nevoie de a te sprijini pe o lume solidă, este indispensabilă copilului: să ne gîndim doar la criza teribilă pe care i-o provoacă înțelegerea ireversibilității timpului și a inevitabilității morții. Dacă vrem să-l deprindem pe copil să cunoască mai tîrziu înviarea și să i se supună curajos, trebuie ca mediul familial să nu-i dea sentimentul că înaintează în ceață, pe un teren de nisipuri mișcătoare.

— Așadar, dumneavoastră susțineți că autoritatea părintească este necesară securității copilului?

— Da. Bineînțeles, ea nu trebuie să fie exagerată; ca întotdeauna și pretutindeni, contrariile trebuie să fie echilibrate.

— Cum credeți că ar putea accepta copilul această autoritate?

— În privința aceasta, nu există nici o rețetă; cel puțin, eu unul n-o cunosc. Evident, există o condiție sine qua non: ca tatăl și mama să se înțeleagă între ei, fără să dea copilului impresia unei alianțe împotriva lui.

— Această condiție înseamnă deci: pace în cămin?

— Da. În fond, singura cheie a problemei e afecțiunea. Să nu se supere Gide, dar celula familială, statistic vorbind, este întemeiată nu pe războiul dintre generații, ci pe ceva care echivalează cu pacea, în ciuda hărțușelilor și a neînțelegerilor negocierei diplomatice. Desigur, este vorba de un echilibru afectiv, foarte instabil. Familia modernă, fiindcă nu se întemeiază pe anticul raport de forță, este fragilă: doar sentimentele o pot cimentea, și se știe cît de repede se pot schimba acestea. Dar, în orice caz, așa cum e, doar căldura ei e într-adevăr cea mai persuasivă.

Părinții trebuie să comande; nu trebuie însă ca ei să comande cu răceală.

Interviu realizat de: Paul B. MARIAN

ȘTIRI

U. R. S. S.

SE CULTIVĂ TALENTELE

Pe lângă Institutul de arte plastice „V. Surikov” din Moscova, funcționează de mai mulți ani o școală pentru absolvenții a patru clase elementare care vădese un talent deosebit la pictură. În cei șapte ani de studii ei sînt necesari pentru absolvirea acestei școli, elevii își dezvoltă posibilitățile creatoare, priceperea în folosirea penelului și culorilor, sînt puși la curent cu istoria și evoluția artelor plastice. Totodată, ei își îmbogățesc pregătirea de cultură generală, studiind și alte materii cum sînt: matematica, fizica, literatura, chimia, limbile străine (franceza și engleza). De menționat că toți elevii, fără excepție, primesc în mod gratuit culori, pînză, pensule și toate rechizitele de care au nevoie în activitatea școlară.

Multe dintre lucrările elevilor școlii „V. Surikov” sînt prezente la expozițiile de desene ale copiilor din U.R.S.S. Dar ele au putut fi întîlnite și la expozițiile din străinătate, din: R.D. Germană, Cuba, Iugoslavia, India, Etiopia, Italia, Anglia, Canada etc., obținînd numeroase premii și diplome. (După „Amora” nr. 14/1968).

R. DIMITRIE

R. D. GERMANĂ

PROBLEME ALE EDUCAȚIEI ÎN FAMILIE

În suplimentul revistei „Pädagogik” nr. 3/1968 se publică o anchetă privitoare la valorificarea posibilităților educative ale familiei.

Au fost chestionate două grupe de familii: una, compusă din familii selecționate dintre cele cu ambii părinți în cîmpul muncii, avînd doi sau mai mulți copii cu calificative peste media obișnuită la învățătură și comportare — și alta, neselecționată, reprezentînd o fracțiune a populației locale. Ancheta a scos la iveală o serie de tendințe înregistrate cu valori mai mari la prima grupă:

— În activitatea lor educativă părinții au o atitudine fermă, bazată pe o concepție înaintată despre lume. Ei sînt angrenați de obicei într-o activitate socială, arată interes pentru studiul și preocupările copiilor cu care discută despre îndatoririle lor, sau despre problemele sociale.

— Părinții folosesc timpul liber pentru a se apropia mai mult de copii, sporindu-și astfel influența asupra lor și lărgindu-le sfera de interese, de preocupări creatoare.

— Copiii participă la îndeplinirea sarcinilor gospodărești.

— Părinții apreciază activitatea instituțiilor de învățământ și o sprîjină. Copiii își fac temele singuri, în cadrul unui regim de muncă și de viață ordonat, dar părinții le controloază permanent activitatea.

→ Majoritatea copiilor activează în diferite cercuri de elevi.

FRANȚA

CUVÎNTUL MAGISTRAL Revista „Education et développement” (nr. 35/1968) înserează considerațiile eminentului pedagog Roger Cousinet, despre ceea ce numește el „cuvîntul magistrat și etapele lui”. Termenul „magistral” este întrebuintat în accepția lui originară, adică aceea de cuvînt al magistrului (al profesorului) — iar etapele sînt stabilite în funcție de gradul de participare a profesorului și elevului la comunicarea dintre ei.

În prima etapă — spune pedagogul francez — cuvîntul aparține copilului. Este monologul copilului care, jucîndu-se, în perioada preșcolară, apoi învățînd, în primele clase elementare, își satisface curiozitatea și setea de cunoaștere. El pune întrebări educatorului, pentru a se informa și a-și putea continua monologul. Nouă, și, din punct de vedere pedagogic, surprinzătoare este următoarea observație a lui Roger Cousinet: Educatorul se va obișnui să nu vorbească decît atunci cînd școlarii îi cer un răspuns precis asupra unui sau altuia dintre elementele mediului ambiant. În felul acesta copiii vor învăța să formuleze întrebări exacte, iar educatorul să răspundă precis la aceste întrebări. Firește, educatorul a avut grijă să creeze în prealabil mediul potrivit pentru a servi copilului drept sursă de îmbogățire intelectuală, mereu reînnoită.

În cea de a doua etapă, apare dialogul de care adolescentul are nevoie pentru a-și clarifica și verifica propriile gânduri. Este un schimb mai liber de idei cu educatorul, care îl însoțește pe adolescent pe calea cunoașterii de sine și a lumii.

În etapa a treia — aceea a tineriei — cuvîntul aparține educatorului. E rîndul lui să-și țină monologul care e ascultat în liniște, cu interes și respect de către elevii săi, acum capabili să-și însușească ideile în mod conștient și util.

Evident, este necesar să se țină seama de aceste trăsături specifice fiecărei perioade de vîrstă, pentru a asigura dezvoltarea firească a personalității copilului, adolescentului și tînarului.

E. DIȚOIU

BANII DE BUZUNAR

Pline de înțeles sînt răspunsurile publicate de revista „L'École des Parents” (Nr. 2/1968) dintr-o anchetă despre modul cum își cheltuiesc adolescenții banii de buzunar.

La întrebarea „Cîți bani de buzunar primești?” răspunsurile indică următoarele: 2,6% primesc 50 de franci; 15,7%, 42 fr.; 41%, 10 fr.; 7,8%, 6 fr.; 13%, 5 fr.; 12%, 4 fr.; 2,5%, 3 fr.; 18% nu primesc bani.

Întrebarea „Ce faci cu ei?” a primit aceste răspunsuri: Economii (44,7%), cinema (26,3%),

jocuri diverse în baruri (2,36%), lectură (15,7%), țigări (7,8%), discuri (7,7%), bomboane (5,2%), sport (2,5%), cadouri (1,3%).

Faptul că aproape jumătate din adolescenți se gîndesc să facă economii din banii lor de buzunar este desigur laudabil (deși nu ar fi fost rău să se cunoască și în ce scop și-au propus ei economiile). Motive serioase de îngrijorare dă în schimb atitudinea acestor adolescenți față de cărți, pentru cumpărarea cărora ei cheltuiesc — așa cum se vede din datele anchetei — de abia aproximativ jumătate din sumele irosite pentru jocurile în baruri și pentru tutun!

ADOLESCENȚII DESPRE ADULȚI

Se pare că adolescenții nu sînt prea... mulțumiți de părinții lor! Cel puțin la această concluzie duc rezultatele unei anchete — publicată de revista „L'École des Parents” (Nr. 2/1968) — efectuate printre tinerii de 15—17 ani din St. Aubin — d'Aubigné (localitate rurală, în care populația se ocupă mai ales cu exploatarea fermelor).

La întrebarea „Ce crezi despre adulți?”, 44,7% din cei chestionați, adică aproape jumătate, au răspuns că aceștia nu-i înțeleg, 26,3% că uită că au fost și ei adolescenți, 2,6% că sînt nedrepti. Unii (7,8%) au recunoscut că adulții îi ajută și le arată viitorul, că au experiență (2,5%).

Iar la întrebarea „Ce ai dori să faci pentru tine părinții tăi?” au răspuns: „Să mă înțeleagă” (12,8%), „Să pot vorbi cu ei” (11,3%), „Ei fac tot ce pot pentru mine” (10,5%), „Să mă ajute să trec acest moment greu” (7,8%). Unii ar dori ca părinții să le facă daruri (2,6%), să nu-i certe dacă... își răvășesc camera (5,5%), să stea mai mult cu dinșii (2,5%) etc.

Persoanele care au inițiat investigația s-au interesat și dacă adolescenții discută cu părinții lor probleme de viață, fără să li se ordone să tacă. 50% din răspunsuri au fost afirmative, 18% arătau că aceasta se întîmplă foarte rar, 15,7% că adolescenții nu îndrăznesc să abordeze asemenea teme, 21% că părinții îi contrazic și sînt șocați cînd încearcă să deschidă astfel de discuții, că nu se permit să-și exprime părerea; 7,8% au mai precizat că astfel de lucruri le pot aborda mai lesne în convorbirile cu mama. Alături de aceasta revista mai transcrie și câteva păreri pertinente desprinse din declarațiile adolescenților, din care am reținut: „Adulții sînt de neînțeles”, „Ne critică fără să reflecteze”, „Citeodată comit nedreptăți”, „Cînd vreau să-mi spun părerea, mi se răspunde că nu știu ce vorbesc” ș.a.m.d.

Așa dar, părinții nu sînt îndeajuns de apropiați pe plan psihic de fiii lor, nu reușesc să-i înțeleagă, nu-i tratează cu destul tact, nu le respectă personalitatea. Obiecțiile adolescenților — pe cît de sincere, pe atît de juste — merită a fi luate în considerare cu atît mai mult cu cît ele au izvorit din trăirile sufletești — citeodată pustiitoare — pe care le pot declanșa la această vîrstă atitudinea greșită a părinților, precum și concepția lor uneori eronată despre natura raporturilor cu cei pe care îi cresc.

S.P.

R. P. UNGARĂ

RITMUL VITAL ȘI STAREA PSIHICĂ A ELEVILOR

În numărul 3/1968 al revistei „Pedagogiai Szemle”, dr. Róna Borbála și dr. Szabó Pál publică articolul „Influența mediului familial asupra ritmului vital și stării psihice a elevilor din clasa a IV-a a școlii de cultură generală”. Autorii au examinat din punct de vedere fiziologic și psihologic copiii care trăiesc într-un mediu familial favorabil (grupa B) și defavorabil (grupa A). Analiza fiziologică a urmărit pulsul, rezistența capilară, durata timpului de reacție și schimbările în sensibilitatea tactilă a pielii copiilor între orele 7,30 și 16,30. Examenul psihologic a vizat intelectul, clinatul sentimental și adaptarea la colectivitate. S-a constatat că elevii care trăiesc într-un mediu familial defavorabil (grupa A) ajung dimineața la școală obosiți și această oboseală se accentuează în timpul orelor de curs. Valorile medii ale analizelor acestor copii au fost mai slabe în tot timpul zilei decît cele ale colegilor lor, din grupa B. Ca urmare, deși nivelul intelectual al elevilor din cele două grupe nu prezintă diferențe apreciable, cei din grupa A obțin note mai slabe la învățatură. Bineînțeles, mediul familial defavorabil influențează și asupra vieții emoționale. În grupa A au fost observați mai mulți copii anxioși, agresivi.

Pompiliu-Laurențiu DUMITRESCU

ITALIA

CREATIVITATEA LA VÎRȘTELE MICI

Creativitatea e înțeleasă de unii specialiști ca o capacitate a individului de a produce idei originale, de a percepe relații noi și nebanuite, sau de a ordona într-un sistem unic și perfecționat, factori aparent fără legătură între ei — mobilizînd tot mai mult energia cercetătorilor.

Așa cum au dovedit investigațiile, neglijarea sub orice formă a capacității creative a omului periclitează dezvoltarea personalității lui, pîgubind prin aceasta însăși societatea. „Vita dell'Infanzia” se arată statornic atrasă de problemele creativității. Dintre interesele ei intervenții pe această temă am reținut articolul (Creativitatea, Nr. 6—7/1968) în care Elena Gianini, explică dificultățile pe care le întîmpină de obicei spiritele creative și greșelile de educație care pot împiedica evoluția lor.

Copilul creativ — constată Elena Gianini — se interesează continuu de cele ce se petrec în jur; tot timpul adresează întrebări, care îi plictisesc pe adulți, îi incurcă sau îi deranjează, și prin aceasta devine incomod. La lecție, nu se mulțumește cu explicațiile primite și pune întrebări pe care profesorii le găsesc extravagante. Îi place să polemizeze, pune totul în discuție — idei, obiceiuri, persoane, lucruri. Totuși, el nu este prea studios, nu lucrează metodic, arată uneori preferințe inflexibile pentru anumite discipline, lăsînd la o parte pe celelalte. Te dîntă lui pronunțată spre independență, comportamentul care refuză schemele prestabilite, atitudinea osci-

lantă și inegală nu sînt ușor de înțeles și de acceptat de către educatori, care se întîmplă să-i considere niște disadaptați, niște inși dificili sau de-a dreptul anormali. În plus — consecință autoarea — copilul creativ nu este simpativ nici celor de o vîrstă cu dînsul, care îl găsesc ciudat, imposibil de atras în jocurile preferate la anii lor. Este adevărat că nici copilul creativ nu simte nevoia să stea prea mult cu colegii săi (decît dacă are norocul să dea de vreunul asemenea lui), pentru că nu au aceleași interese, vorbească un limbaj diferit și nu se înțeleg. Ceea ce îi așteaptă pe copiii dotați cu această calitate, este — dacă educatorul întîrzie să intervină — izolarea, prizonierii ei simțînd-o tot mai dramatic pe măsură ce înaintează în vîrstă.

Este desigur mult mai greu — afirmă pe bună dreptate revista italiană — să descoperi manifestări creative la un copil sub șase ani, decît, bunăoară, la unul de unsprezece. În schimb la această vîrstă este mult mai ușor să spulberii pentru totdeauna acest extraordinar atribut. Autoritatea educatorului, de pildă, manifestată cu brutalitate și asprime, sau (probabil, mai rău) sub forma unei blinde și eventual discrete hiperprotecții, blochează pur și simplu procesele creative. Copilul este împins să devină mai puțin *el însuși*, cînd este corijat continuu, cînd i se cere să renunțe la limbajul personal, învățat cu locuțiuni mai neobișnuite și originale, pentru ca să folosească fraze, poate mai exacte, dar lipsite de fluență și expresivitatea propriei vorbirii sale. Tot astfel, *intervenția* cu orice preț în *jocul copilului* — deși de regulă, bine intenționată — îi aplatizează imaginația, îi distruge mobilitatea fanteziei și a gîndirii, sugerîndu-i un tip de comportament care nu-i aparține. („Jucăria asta nu se folosește astfel”, „N-are rost să-i vorbești păpușii, ea nu te aude...”). Și desenul — acest excelent teren de manifestare a spontaneității și prospeității infantile, relevînd din vreme creativitatea — se transformă într-un instrument de tocire a simțului inventiv, a originalității și autenticității individului, dacă ne aflăm în prezența unor educatori conformiști și rigizi care nu acceptă — să spunem — o pajiște albastră și un acoperiș galben, deși redat de către copil cu multă sinceritate, și apreciază în desenul lui numai tehnica și asemănarea cu modelul.

Cu ce se alege copilul din toate acestea? Dacă este o fire sensibilă și nu dorește să-și supere părinții — susține semnatarul articolului — se va supune mereu observațiilor și dezideratelor lor, lăsîndu-și în părăsire potențele creative, care se vor degrada. Din răspunsurile plictisite sau iritate și în doi peri, pe care le capătă la arzătoarele sale întrebări, va înțelege că în general curiozitatea este rău tolerată, că este mai bine să nu și-o arate. Indispoziția cu care sînt tratate tribulațiile sale spirituale, plăcerea de a polemiza, de a jongla pe planul ideilor, îl va convinge că este mai cuminte să disimuleze și mai avantajos să nu contrazică niciodată. Și așa mai departe. Dar numai dacă — repetăm o dată cu autoarea articolului publicat de revista italiană — copilul se află în grija unor educatori nepregătiți.

Stela PREDESCU

U.R.S.S.

PREA MULTE JUCĂRII

La rubrica „Scrisori pe diferite teme“, revista „Semia i școla“ nr. 8/68 publică articolul „Jucăriile și copiii“ de E. Maklakov, cititor din orașul Kirjaci, regiunea Vladimirovsk.

Autorul pornește de la un fapt divers: vede într-una din zile cu cită pasiune se joacă într-o curte un băiețel, făcându-și jucării din cele mai banale obiecte — borcănașe, lăntișoare, roțițe, fărșe etc. Mulți părinți se plîng că pe copiii lor nu-i interesează jucăriile. Dar vinovați, cum spune și E. Maklakov, sînt ei înșiși. Și cum să-i mai intereseze, cînd pur și simplu copiii sînt copleșiți de ele?! Le cumpără jucării părinții, bunicile, unchii, mătușile, vizitatorii etc. Atenția copilului în felul acesta, se dispersează, jucăria nouă îl interesează la început, apoi o strică sau o abandonează. În concluzie, jucăria în loc să fie un ajutor pentru copii, pentru lumea lor, mai mult le dăunează.

Așa au stat lucrurile și-n familia autorului articolului de care ne ocupăm; pînă la constatarea că prea multe jucării... strică.

De-atunci, numărul lor a fost redus mult. După această măsură, copiii au început din nou să le iubească.

D.R.

MEXIC

PENTRU COPIII SUPRADOTAȚI

Proiectul înființării unei școli speciale pentru „copiii genii“

s-a aflat mai de mult în studiul Departamentului Educației. Ea a luat ființă anul acesta și este prima școală cu un asemenea profil din Mexic și din America Latină.

Elevii care îi frecventează cursurile au fost selecționați cu deosebită atenție, în urma unei investigații întreprinse pe scară națională sub controlul Biroului învățămîntului superior și al cercetării științifice. Din unele informații rezultă că au fost preferați copiii supradotați din familiile de muncitori și de mic-burghezi (După B.I.E. Nr. 167/1968).

ELVEȚIA

ȘI TATĂL ESTE IMPORTANT

Autorul unui articol apărut sub acest titlu în revista Schweizer

Erziehungs — Rundschau (nr. 2/1968), pornind de la constatarea că în ultimul timp se acordă multă atenție rolului mamei în educarea și dezvoltarea copilului, afirmă că ar fi greșit să se subaprecieze, în consecință, rolul tatălui.

Este adevărat că rezultatele cercetărilor psiho-pedagogice recente dovedesc importanța primordială a dragostei și grijii materne pentru dezvoltarea normală a copilului, mai ales în primii ani ai vieții sale. Însă cu cit înaintează în vîrstă, copilul are mare nevoie și de tatăl său, ca părinte, îndrumător și model.

Tatăl este o persoană importantă în ochii copiilor și trebuie să corespundă multor cerințe în rolul său de părinte. Nenumărate cazuri citate de autor dovedesc că anumite lipsuri în personalitatea sau acțiunile tatălui pot să provoace adevărate tragedii în viața copilului, care-și vede înșelată încrederea în „modelul“ său. Auto-

ritatea rău înțeleasă, teroarea pe care o provoacă severitatea exagerată sau dezinteresul total al tatălui față de familie, influențează negativ dezvoltarea copilului.

Un tată model trebuie să găsească timpul necesar exercitării atribuțiilor de părinte, să știe să întrețină dialogul firesc cu copiii, să răspundă cu calm întrebărilor pe care aceștia le formulează, să rezolve cu tact problemele dificile care apar în procesul formării personalității lor.

Devenind un adevărat prieten al copiilor săi, le câștigă încrederea și dragostea. Încrederea constituie o caracteristică esențială a relațiilor bune între tată și copii. Copiii care au încredere în tatăl lor se simt ocrotiți, se lasă ușor conduși și sfătuiți de el.

R.F. a GERMANIEI

EDUCAȚIA ÎN ȘCOLILE MIXTE

Sub acest titlu, revista „Bildung und Erziehung“ nr. 1/1968

publică un interesant articol semnat de Heinrich Dietz, în esență o pledoarie în favoarea instruirii și educării împreună a fetelor și băieților. Autorul arată deosebiri ce există în relațiile dintre băieți și fete în diferite împrejurări: la școală, în tabără, în localul de dans, la serbări etc. El subliniază caracterul pozitiv al acestor relații în condițiile școlii mixte care asigură un cadru educativ asemănător celui din familie și în care nu există tensiuni erotice, acestea fiind convertite în stimuli pentru acțiuni pozitive, pentru îmbunătățirea performanțelor obținute în diferite domenii.

Un rol însemnat în creșterea unor raporturi sociale sănătoase îl au cadrul și atmosfera în care își desfășoară tinerii activitatea comună. Ele trebuie să fie o materializare a frumosului. În acest scop educatorul are, printre altele, obligația să atenueze contradicțiile din sinul colectivului, transformându-le într-o colaborare bazată pe ajutor tovarășesc, pe sentimentul încrederii între membrii colectivului.

Domeniul activității artistice, în special al artei dramatice, oferă un cîmp larg acțiunii factorilor educativi în spiritualizarea relațiilor dintre băieți și fete. Stimă și considerație reciprocă, tact și înțelegere, elan și ambiție — iată calități ce se dezvoltă în cursul unor asemenea activități desfășurate în comun. În plus acest mediu educativ, mai mult decît oricare altul, face posibilă armonizarea libertății personale cu cerințele de ordine și disciplină, și cu respectarea libertății altora.

E. DIȚOIU

CUPRINSUL

- EMIL GIURGIUCA: Alba Iulia
 RADU PANTAZI: Premergători ai Unirii
 TUDOR GHERMAN: 30 Decembrie
 ALEXANDRU BOLINTINEANU: Anul internațional al drepturilor omului
 ION DODU BĂLAN: Solul unui vis milenar
 VIRGIL TEODORESCU: O lecție de morală
 NICOLAE ȚIC: În vizită
 NICOLAE SORIN: Școala și familia în presa pedagogică transilvăneană.
 LUCIA DEMETRIUS: O materie care nu e cuprinsă în programă
 EMIL VASILESCU: Literatura în sprijinul formării omului
 EMILIA CĂLDĂRARU: Iubirile fiului tău
 ION ORGHIDAN: Învățămîntul românesc și conștiința unității statale
 ION ZĂMFIRESCU: Scrisoare către un tinăr
 CONSTANTIN ZAHIRNIC: Psihologul școlar
 TRAIAN N. GHEORGHIU: Randamentul trimestrial
 CORNELIU GRIGORIU: Mi-am cumpărat un Schiedmeyer
 MIHNEA MOISESCU: Dialog în timp
 TUDOR OPRIȘ: Greșeli frecvente ale familiei în orientarea profesională a copiilor
 GH. BERESCU: Funcția etică a exemplului
 CLOTILDA CONSTANTINESCU: Atitudinea față de școlarul repetent
 CORNELIU IFRIM: Sentimentul educației
 NEAGU RĂDULESCU: Un caricaturist pe străzile orașului — Măria sa televizor!; Guma de mestecat
 TRIBUNA „COLOCVII“
 GAL MARTIN: Scurtă pledoarie pentru copilul... „rău“!
 VIRGINIA CRETU: Cinecluburile elevilor; ȘTEFAN NICOLAE: Deziluzie;
 LUDOVIC INCZE: Solidaritate și „solidaritate“;
 ALEXANDRU NEAGU: Căsătorii, premature; I.D. UNGUREANU: În controversă cu opinia publică
CRONICI
 CORNELIA MĂRCULESCU: Nicolae Iorga, Istoria lui Mihai Viteazul.
 VERONICA PORUMBACU: Viniciu Gafta, Trei întâmplări la Suceava
COMENTARIU — MENȚIUNI
 NICOLAE SORIN: Academiile domnească la Suceava?; VALERIA BACIU: Orientarea profesională
MERIDIANE
 PAUL B. MARIAN: De vorbă cu scriitorul francez Roger Ikor despre părinți și copii
 ȘTIRI din U.R.S.S., R.D.Germană, Franța, R.P.Ungară, Italia, Mexic, Elveția, R.F. a Germaniei.

COLOCVII

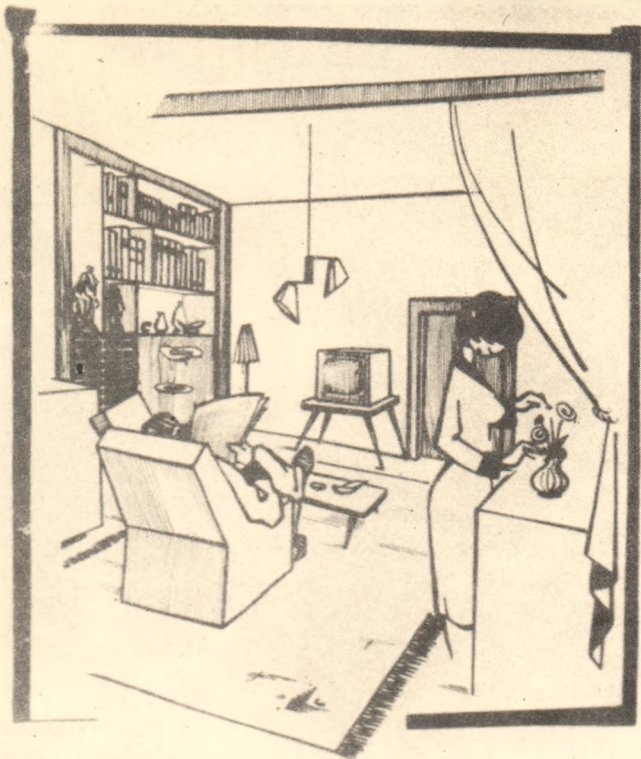
DESPRE ȘCOALĂ, FAMILIE ȘI SOCIETATE
 Revistă lunară editată de Ministerul Învățămîntului

COLEGIUL DE REDACȚIE: CONST. ARSENE, inv. emerit, Pitești; ION ASZODY, publicist; Dr. OCT. BERLOGEA; BIANCA BRATU, lector univ.; prof. univ. dr. TATIANA SLAMA-CAZACU; SABINA CONSTANTIN, prof., Cluj; GH. DIACONU, dir. Șc. prof. „Grivița Roșie“, București; AL. GEORGESCU, dir. Editurii tineretului; EMIL GIURGIUCA, prof. emerit (redactor șef); CRISTINA GOGA, dir. Casel de copii nr. 2, București; MARIA IACOBESCU, dir. Șc. ped., Bacău; I. MATEI, sociolog; prof. univ. dr. IOAN MORARU; LIDIA NICULESCU-MIZIL; LUCIA OLTEANU, red. șef al publicațiilor pentru copii; VERONICA PORUMBACU; STELA PREDESCU, prof.; M. RAȚIU, prof.; prof. univ. dr. URSULA SCHIOPU; ECATERINA ȚIRCA, educatoare; RADU TUDORAN; ERWIN WILK, profesor, București.

Prezentarea grafică și artistică: C. BIVOLARU

Redacția și Administrația, București,
 Str. Arcului Nr. 8, Sect. 2

Doriți să luați o măsură utilă de prevedere pentru gospodăria dvs.?

ADMINISTRAȚIA ASIGURĂRILOR DE STAT
ADAS

vă pune la dispoziție „**Asigurarea complexă a gospodăriei**”. Încheierea acestei asigurări vă dă posibilitatea:

- Să obțineți despăgubiri pentru pagubele produse bunurilor, de numeroase riscuri;
- Să încasați sumele asigurate pentru urmările accidentelor întâmplate la domiciliu;
- Să obțineți acoperirea sumelor datorate în calitate de locatar, față de proprietar, pentru unele pagube la imobil, precum și a celor datorate terților pentru accidentarea persoanelor și avarierea bunurilor, la domiciliul dvs.

Prima anuală este de numai 0,20 % calculabilă asupra sumei asigurate.

ÎN ATENȚIA CITITORILOR NOȘTRI

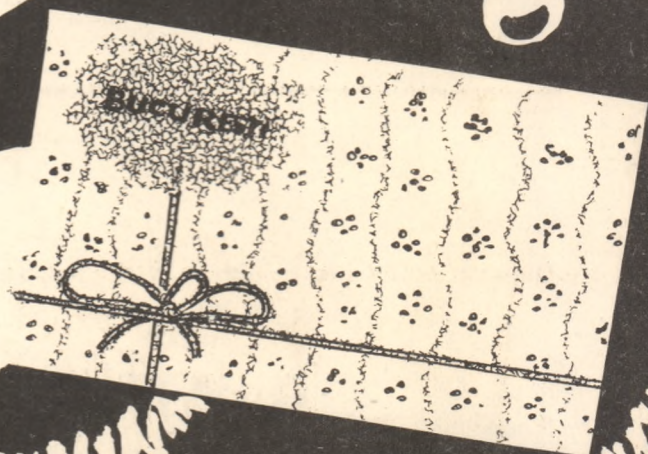
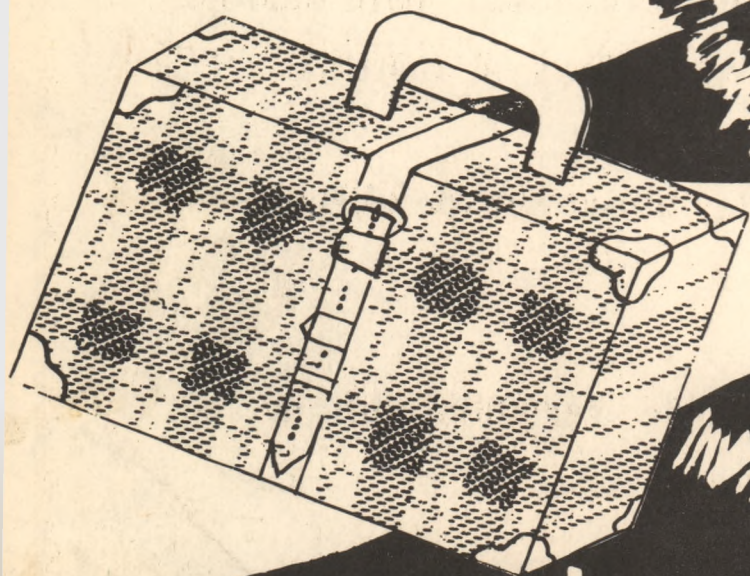
- Abonamentele se pot face la oficiile P.T.T.R. prin factorii poștali și prin difuzorii din întreprinderi și instituții.
- Revista se găsește de vânzare și la chioșcurile de difuzare a presei din toată țara.
- Pentru a avea colecția completă este recomandabil să se facă abonamente pe timp de un an.

Costul unui abonament pe un an (12 numere) este de 36 lei

cu prilejul sărbătorilor de iarnă

magazinul de prezentare
M.I.A. din str. Beldiman nr.2
BUCUREȘTI

vinde bogate sortimente
de bomboane de
ciocolată și
zaharoase,
în ambalaje
speciale pentru cadouri

produse ale fabricii